

USTAŠKO-DOMOBRAŃSKA
DOKUMENTA

BR. 237

IZVJEŠTAJ ORUŽNIČKE POSTAJE KRALJEVA SUTJESKA
OD 2 JULA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU KRALJEVE SU-
TJESKE I CATICA OD STRANE JEDINICA NARODNO-
OSLOBODILACKE VOJSKE¹

Oružnička postaja Kr. Sutjeska
Broj 346/Taj.
2 srpnja 1943 g.
Kr. Sutjeska (kotar Visoko)

Predmet: Izvješće o radu i
kretanju partizana, šalje.

ZAPOVJEDNIKU 5 ORUZNICKE PUKOVNIJE
ZAPOVJEDNIKU ORUZNICKOG KRILA TRAVNIK
KOTARSKOJ OBLASTI VISOKO
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI TRAVNIK
ORUZNICKOM VODU VISOKO

Na temelju zapovjedi zapovjedr.čtva 5 oružničke pukov-
nije Taj. J.S. Br. 820 od 17 travnja 1942 god. dostavlja se
sliedeće izvješće:

Dne 28 lipnja 1943 god. oko 23 sata izvršen je napad od
strane partizana na željezničku postaju Catići zapadno od Kr.
Sutjeske udaljeno 7 km., koju su zauzeli i nakon toga u većim
grupama prodirali u područje ove postaje prema sjeveru².

Dne 28 lipnja 1943 god. oko 12 sati jedna grupa partizana
od oko 50 sa komorom došli su od Čatića do jedan km. izpred
same Kr. Sutjeske i kada su primjetili da je položaj izpred
mjestu Kr. Sutjeske zauzet od strane oružnika i milicije povra-
tili su se nazad i preko sela Bjelovići krenuli prema mjestu

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod reg. br. 2/8-1, k. 149 a.

² Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 13.

Kakanj, gdje su se pridružili ostalim partizanima, te su zaposjeli sva mjesta sjeverno i južno oko Kr. Sutjeske i vršili pljačke.

Od strane ove postaje i oružničkih stalnih ispostava preduzete su bile mjere odbrane, ali uslijed velikih sila partizana nije se moglo odbiti.

Dne 30 lipnja 1943 god. 14 sata približili su se partizani sa sviju strana samome mjestu Kr. Sutjeska napravivši neprolazni lanac, a dne 1 srpnja 1943 god. oko 4 sata sa sviju strana upali su u Kr. Sutjesku partizani II brigade³, oko 200 naoružanih sa lakim strojnicama i puškama, a druge veće grupe nalazile su se na položajima oko samoga mjesta Kr. Sutjeske.

Prilikom zauzimanja mjesta Kr. Sutjeske od strane partizana, partizani, jedan odred oko 50 ljudi, naišli su na oružnike i miliciju iz Kr. Sutjeske, te ih obkolili i pozvali na predaju. Kada se nijesu hteli predati već odgovorili na iste puščanom vatrom, odgovorili su i partizani sa puščanom vatrom i sa strojnicama. Oružnici i milicija bila je prisiljena povući se. Tom prilikom od strane oružnika poginuo je oružnik naslov, vodnik Ahmet Vlahovljak, a zarobljen je bio oružnički vodnik Tahir Vuk i domobran Ivan Partović, koji su nakon razoružanja od strane istih uspjeli da pobjegnu i vratili se kasnije na postaju. Od sviju je odnešeno oružje i djelimično odjelo (opremu) a od milicionara nekoliko pušaka i naboja, za količinu još se nema podataka pošto su isti otišli na drugi položaj da stupe u akciju sa ostalom oružničkom snagom, koja je preduzeta bila.

Dne 2 srpnja 1943 god. oko 17 sati u Kr. Sutjesku pripjela je jedna jedinica od SS trupe Princa Eugena u jačini oko 150 ljudi (vojnika) i zaposjeli mjesto Kr. Sutjesku, a partizani su se već ranije povukli prema selu Ratnju⁴ sjeverno od Kr. Sutjeske udaljeno 5 km. U isto vrieme -naša oružna snaga zaposjela je položaj oko Kr. Sutjeske.

Oružnici ove postaje povratili su se na postaju i postaja je otpočela dejstvovati.

Detaljni izvještaj sledi.—

Zapovjednik postaje,
oružnički narednik:
(Franc Jereb)
Franc Jereb

* Vidi dok. br. 13.

¹ S. Rtanj

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG DOMOBRANSKOG
ZBORA OD 3 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA
JEDINICA NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE NA TE
RITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

ZAPOVJEDNIŠTVO
III. DOMOBRANSKOG ZBORA
GLAVNOSTOŽERNI ODJEL
Izvj. Broj 1246/taj.
U Sarajevu, dne 3.7.1943

Predmet: Izvješće o stanju
pobunjenika.

GLAVNOM STOŽERU (OPERATIVNI ODJEL)
GLAVNOM STOŽERU (IZVJEŠTAJNI ODJEL)
ZAPOVJEDNIČTVU SS. DIVIZIJE „Princ Eugen”

Stanje pobunjenika na području ovog zbora, je sljedeće:
Najjača aktivnost pobunjenika—partizana bila je u toku
mjeseca lipnja ove godine i produžila se je u ovom mjesecu.

•U glavnom djeluju dvije jake skupine partizana podpo-
mognute suradnjom četnika i to:

I. skupina, koju vodi osobno „Tito” u jačini oko 8—10.000
boraca sa velikim brojem strojnica i bacača. Ova skupina
operira na djelu istočne Bosne².

II. skupina³, koju vodi generalštabni pukovnik Arso Jo-
vanović, glavar stožera V.Š.N.O.V. i politički komesar Ima-
mović⁴ u jačini do 5.000 boraca, operira u srednjoj Bosni.

I. skupinu sačinjavaju sljedeće brigade:

1. proleterska brigada I. proleterske divizije,
2. proleterska brigada II. divizije (Srbijanska)
3. krajiška brigada II. proleterske divizije,
4. crnogorska brigada,
5. Crnogorska brigada III. divizije,
6. bosanska brigada (samostalna),

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod reg. br. 46/5-1, k. 93.

² Odnosi se na Udarnu grupaciju Vrhovnog štaba NOV i PO Ju-
goslavije koju su sačinjavale: Prva proleterska, Druga proleterska,
Treća i Sedma NOU divizija.

³ Odnosi se na Petu NOU diviziju.

⁴ Podatak nije tačan. Jusuf Imamović (poginuo 1947 god. nesreć-
nim slučajem) u to vrijeme bio je komesar bataljona Prve krajiške NOU
brigade, a komesar Pete NOU divizije bio je Ilija Materić.

7. krajiška brigada V divizije,
7. Baniska divizija sa 3 brigade (7.8. i 16.),
I. i 2. dalmatinska brigada, dok je 3. potpuno uništena,
10. hercegovačka brigada III. divizije vratila se je i sada
navodno po iskazima prebjeglih mora da je na prostoru sela
Trnovo—Presjenica i Ledići⁵.

Majevička brigada (samostalna),

Sremska brigada (samostalna),

3. sandžačka brigada III. divizije potpuno je uništena u
Crnoj Gori.

II. skupinu koju vodi Arso Jovanović sačinjava I Krajiški
korpus od 1.4.9.11. krajiške brigade i još nekih brigada, za
koje zasada nedostaju podatci. Jačina oko 4—5.000 boraca.

Akcijom naših i savezničkih snaga skupina „Tite“ uspjela
se je jednim dielom izvući iz obruča između rijeke Pive i Tare
i pripojiti se skupini koja je ostala na Zelengori i pl. Maglić⁶.

Sve partizanske skupine otpočele su jak napad na naše i
savezničke snage i uz teške gubitke uspjele su probiti crtu
Kalinovik—Foča i probiti se preko pl. Jabuka i Jahorine sve
do željezničke pruge Sarajevo—Višegrad, razrušiti je na pro-
storu između Renovice i Prače, savladati našu jednu satniju,
zarobiti 3 častnika i 100 domobrana i prebaciti se 19.VI.43 g.
u dvije kolone ka pl. Romanija „Crvena Stijena“ i selu So-
kolovići⁷.

Lieva kolona⁸ koja je kod želj. postaje Stambulčić prešla
želj. prugu dne 21.VI.43. godine zaposjela je postave na pla-
nini Romanija „Crvena Stijena“, više sela Mokrog, dok me-
đutim desna kolona⁹ kod sela Sokolovići dne 20.VI.43. god.
razdvojila se i to jedan dio krenuo je prema Srebrenici i istu
zauzeo dne 25.VI.43 god. kada je jedna ustaška postrojba na-
pustila istu dobivši zapovjed da krene u pomoć Vlasenici.

Lieva kolona napustivši selo Sokoloviće poduzela je po-
kret prema Vlasenici, te u zajednici jednim dielom kolone
koja je po izvršenom napadu njemačkih snaga morala napu-
stiti položaje na Romaniji li povući se preko Knežine, sela
Petrovići izvršili napad na Vlasenicu koja je dne 26.VI.43 god.
nakon žestokog otpora pala u ruke partizana¹⁰. U napadu na

⁵ Po naređenju Vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije De-
seta hercegovačka NOU brigada upućena je 15 juna 1943 god. na teri-
toriju Hercegovine. O njenom pokretu i dejstvima vidi tom IV, knj.
16, dok. br. 15.

* Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 43.

⁷ Isto

⁸ Isto

⁹ Isto

¹⁰ Vidi tom IV, knj. 14 dok. br. 83.

Vlasenicu učestvovali su sa jednim dielom i partizani iz sela Sekovići.

Iz lieve kolone izdvojio se je jedan dio partizanskih snaga kod sela Knežine, a drugi dio kod sela Petrovići, te je dne 23.VI.43. god. zauzeto Olovo, a 26.VI.43. godine i Kladanj¹¹.

Po zauzeću Vlasenice, Kladnja i Olova, partizanske snage poduzele su pokret i to: iz Vlasenice prema Drinjači i Zvorniku¹², zatim Sekovići i dalje prema sjeveru, iz Kladnja prema selu Stupari i dalje prema sjeveru, iz Olova prema Zavidovićima duž željezničke pruge Olovo—Zavidovići sa jednim dielom, a drugim dielom u jačini jedne brigade prema Varešu.

U zauzetim mjestima Vlasenici, Kladnju, Olovu partizani su uništili i spalili sve državne zgrade i industriska poduzeća koja rade za državu.

Partizanska skupina po zauzeću Olova produžila je pokret prema Varešu radi napada na isti, ali je protunapadom II/d. p.p. dne 29.VI.43. godine, neprijatelj odbačen natrag.

Ciela ova skupina koja broja prema iskazima povraćenih partizana ima oko 10.000 boraca i velik broj teškog oružja.

IT. skupina pod vodstvom generalštabnog pukovnika Arse Jovanovića sačinjava I. Krajiški korpus (1.4.9. i 11. brigade) sa još nekim brigadama koje su još nepoznate u jačini oko 4.000—5.000 boraca, uspjela je dne 16/17/VI/43. godine da se prebaci sa područja Jajce—D. Vakuf—Turbe—Travnik i Koričani preko želj. pruge Travnik—D. Vakuf¹³, i u daljem probijanju zauzme selo Skakavci, Rastovo i da dne 17/VI/43. god. sa jednim dielom zauzme bez otpora Fojnicu i Kreševo.

Poslie trodnevne borbe oko Kreševa, Kiseljaka i Gromiljaka partizanska skupina uspjela je da se u manjim skupinama probije do željezničke pruge Lašva—Visoko i da unište želj. postaje: Kakanj, Catići, Gora i Modrinje, razruše dva najveća mosta na riei Bosni i prugu.

30/VI/43. ova skupina uspjela je nakon ogorčene odbrane naše domobranske posade u Kaknju da ju savlada¹⁴, zapovjednika sati pr. nadporučnika g. Lukića masakriraju, uništi sve državne zgrade i sva rudarska postrojenja, vagonete i sve što pripada državnom rudniku Kakanj.

Sada partizani nadiru prema sjeveroistoku ka Romaniji Pl.

Izvršen je i manji napad na Brezu i Vareš, ali je odbijen. Poduzeta je jača akcija naših i savezničkih snaga da unište ovu skupinu, te se vode borbe na prostoru: Zenica, Kakanj, Breza, Vareš i pl. Zvijezda.

¹¹ Isto, dok. br. 93.

¹² Vidi dok. br. 17 i 239.

¹³ Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 19 i 26.

¹⁴ Vidi dok. br. 13 i 241.

Vjerovatna je namjera kako jedne tako i druge skupine da se sjedine i da zajednički djeluju, a što će uspjeti.

Bojazan je da ne padne u ruke partizanima Zenica, Breza, Vareš kao i Zavidovići, te bi ih bezuslovno trebalo u tome spriječiti.

Osim skupine „Tite“ i Arse Jovanovića, djeluju samostalno, ali pod direktivama V.Š.N.O.V., skupine u Dalmaciji i u zapadnom dielu područja III. zбора:

- Svilajska partizanska grupa,
- Mosorska partizanska grupa,
- Bračka partizanska grupa,
- Hvarska partizanska grupa,
- Pelješačka partizanska grupa,
- Biokovska partizanska grupa,
- Dinarska partizanska grupa.

Oko Livna i Glamoča djeluju dvije skupine partizana, navodno ličke¹⁵.

Zapadno od Jajca djeluju djelovi Krajiškog korpusa, a na području pl. Raduša i oko Prozora jedna jača skupina dko 4.000 ljudi koji se prebacuju prema Konjicu, Fojnici i Busovači. Vjerovatno je da će i ta skupina pokušati da se prebaci preko r. Bosne za skupinom Arse Jovanovića.

1.VII.43. god. izvršen je napad na Busovaču¹⁶ i ista opljačkana. Nakon pljačke partizanska skupina 500 boraca povukla se je u smjeru j.z.pl. Štit.

Četnici:

Četnici se pokazali neaktivni i uobće nigdje nisu stupili u borbu protiv partizana. Većina četničkih odreda prišla je partizanima i sa njima sudjeluju u akciji i pljački, osim Goluba Mitrovića koji se je odvojio iz odreda Zeničkog sa 600 četnika i prišao Njemcima u Zenici.

Kada se jedanput unište partizanske bande, potrebno je da se pristupi uništenju i četničkih bandi.

Prilog skica.

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA

Glavar stožera

glst. potpuk. (Zmavec)

Zmavec¹⁷

¹⁵ Odnosi se na jedinice Desete NOU divizije.

" Vidi dok. br. 47.

¹⁷ Ispod potpisa dopisane su mastilom sljedeće primjedbe: „Vidi p puk. Pehman“, a ispod toga: „Istoglasan primjerak sa skicom poslat od op. odj.“ sa nečitim parafom.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ČETVIRTE ORUZNICKE
PUKOVNIJE OD 3 JULA 1943 GOD. O ZAUZIMANJL
KLADNJA OD STRANE JEDINICA NARODNOOSLOBODI-
LAČKE VOJSKE¹

ZAPOVJEDNICTVO
4. ORUZNICKE PUKOVNIJE
J.S. Broj 2107/Taj.
U Tuzli, dne 3. srpnja 1943

Predmet: Kladanj pao u ruke
partizana.

GLAVNOM ZAPOVJEDNICTVU ORUZNICTVA J. S.
ZAGREB
GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZA-
PADNU BOSNU
G. ŠANDORU BENAKU SARAJEVO
ZAPOVJEDNICTVU II. DOMOBRAKSKOG ZBORA
BROD
TUZLANSKOM ZDRUGU TUZLA
VELIKOJ ZUPI USORA I SOLI TUZLA
USTAŠKOM STOŽERU USORA I SOLI TUZLA
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI TUZLA
ZAPOVJEDNICTVU 5. ORUZNICKE PUKOVNIJE SA-
RAJEVO

Izbjegli zapovjednik oružničke postaje Kladanj, sa postaje Zivinice pod Br. Uredovno od 2. srpnja 1943 o padu Kladnja izvješćuje sljedeće:

„26.VI.1943 u 2015 sati napadnut je Kladanj sa sviju strana od jakih odmetničkih—komunističkih bandi čiji se broj nije mogao ustanoviti².

Kladanj je branila P.B.B. Kladnja³ i 22 oružnika, od kojih su 4 došli u Kladanj, izbjegli sa postaje Knežina krila Sarajevo i 4 sa postaje Olovo koje su prije pale u ruke partizana. Obranom je zapovjedao pričuvni satnik Avdaga Hasić.

Među napadačima bilo je Crnogoraca, Dalmatinaca i Srbijanaca. Odmetnici su bili jako dobro naoržžani, te su sa sve četiri strane unakrstnom vatrom iz težkih bacača i jednim

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/7-1, k. 94.

² - Vidi tom IV, knj. 14. dok. br. 93.

³ Počasna bojna „branitelji Kladnja“

brdskim topom pogađali naše bunkere i središte grada. Osim teškog oružja imali su 3 strojnice, nekoliko strojopušaka i veliki broj strojnih samokresa. Upotrebljavali su ručne bombe i dinamit, a grad su osvetljavali zelenim raketama.

Borba je trajala 27.VI.1943 do 0245 sati, kada su se naše postrojbe pred nadmoćnim neprijateljem pod borbom nasilno probile kroz njihove redove pravcem Vitalj, Vranovići—Brdjelji⁴—Olovci—Tarevo i potom izbili u Đurđevik (15 km J.z Tuzle) od kuda su svi oružnici stigli na postaju Zivinice, gdje se sada nalaze.

Borba je u samom gradu "bila ogorčena prsa o prsa pri čemu su komunisti nekoliko puta izbačeni, a kad im je uspjele zapaliti neke kuće u mjestu, onda je nastala panika.

Prema priznanju komunističkih vođa mjestnom liječniku Dru Baneru, oni su zauzimanjem Kladnja izgubili oko 1000 ljudi⁵.

Kod oružnika nije bilo gubitaka, jer su se svi uspjeli sa oružjem povući. U ruke neprijatelja pala je postojna oprema i pismohrana, osim novčanih knjiga, blagajne i postajnih žvoga koje su oružnici sobom poneli.

Gubitci P.B.B. Kladnja i građana nisu još poznati ali je broj ovih velik.

Tri sanduka streljiva koje je još postaja imala izdato je P.B.B. Kladnja na uporabu po nalogu zapovjednika P.B.B. Kladnja satnika Hasića jer su legionari ostali bez streljiva.

U uličnoj borbi komunisti su se služili raznim međusobnim znacima raspoznavanja, jer su poluglasno dovikivali rieči „Bosna" „Marica" i druge, a ako protivnik nije odgovorio na taj znak bio je ubijen. Osim ovoga svaki 4—5 komunista imao je u ruci ili prikopčano za odijelo zvonce što im je isto bio neki znak za raspoznavanje.

Što su sve komunisti u Kladnju uništili još se nezna pošto je grad i okolica u njihovim rukama."

Predlaže se prednje na znanje.

Za protumjere naše i savezničke snage vrše pripreme.—
Po ovome sam naredio izvide i postupiti ću po propisu.—

(M.P.) *

Zapovjednik pukovnik
(Emanuel Mašek)
Mašek

10. VII. 1943.

⁴ Brdijelji

Podatak nije tačan, što se vidi u tomu IV, knj. 14, dok. br. 93.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ČETVIRTE ORUZNICKE
PUKOVNIJE OD 3 JULA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU DRINJAČE
OD STRANE NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE¹

ZAPOVJEDNICTVO
4. ORUZNICKE PUKOVNIJE
J.S. Br. 2109/taj.
U Tuzli 3 srpnja 1943

Predmet: Zauzeće oružničke
postaje Drinjača
po partizanima.

GLAVNOM ZAPOVJEDNICTVU ORUZNICTVA J.S. ZAGREB
GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA ISTOČNU I ZAPADNU
BOSNU G. ŠANDORU BENAKU VELIKA ZUPA SARAJEVO
ZAPOVJEDNICTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA BROD

Otфуžničko krilno zapovjedništvo Tuzla sa br. 1410/taj. od
2. srpnja 1943. izvješćuje:

„28. lipnja 1943. u 0300 sata jaki odredi partizana nepoznate jakosti naoružani sa strojnicama, strojopuškama, parabelumima i puškama, napali Su na mjesto i oružničku postaju Drinjača (14 km. j.i. Zvornika) i okolne kote na kojima su oružnici i ustaše bili na položaju². Napad je od strane ustaša i oružnika nakon pola sata borbe odbijen.

Istoga dana u 1000 sati ponovno partizani napadaju sa južne i istočne strane na naše postave u Drinjači i borba je trajala istog dana do 1800 sati, kada su se neki dielovi XX. i XXIX. ustaške bojne pod jakim pritiskom partizana povukli sa zapadne strane prema Zvarniku, a na južnoj i istočnoj strani ustaše i oružnici u jakosti 115 momaka sa 3 častnika među kojima oružnički poručnik Mirko Đuran i dalje su vodili borbu.

U 1800 sati kada su se naše snage na južnoj strani povukle, partizani su navalili u mjesto Drinjaču, uslied čega su ustaše i oružnici koji su se borili na južnoj i istočnoj strani morali povući u oružničku vojarnu d iz iste davati odpor. Borba je trajala do 2230 sati kada su partizani prestali sa pucanjem, iz

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/7-1, k. 94.

³ Napad su vjerovatno izvršili dijelovi Prve proleterske divizije jer je ona dejstvovala na ovom terenu. Vidi knj. 14, dok.br. 83 i dok. br. 21 ove knjige.

razloga što su svoje mrtve i ranjene prenosili preko rijeke „Drinjače“. Ovo su vršili sve pod jakom vatrom naših snaga koju su davali iz oružničke vojarne.

Mjesto Drinjača bilo je obkoljeno sa svih strana po partizanima tako, da nije bilo mogućnosti braniocima Drinjače da se iz mjesta povuku već su se borili na smrt i život sve do 29.VI.1943. do 1400 sati, kada je XXI. ustaška bojna sa ostalim dielovima XXIX. ustaške bojne i oružnicima izvršila juriš na partizane i prokrčila put do Drinjače te su se naši branioi Drinjače pod teškom borbom povukli iz mjesta i zauzeli nove položaje na sliedećim obranbenim točkama, a partizani su zauzeli mjesto i oružničku vojarnu u Drinjači.

Prije zauzeća mjesta i oružničke vojarne Drinjača, sve državne stvari i tvorivo sa kojima je postaja po imeniku bila zadužena blagovremeno je evakuirano u Zvornik, tako da od državnih stvari ni tvoriva nije ništa palo u ruke partizana.

Prilikom vođenja borbe gubitci na našoj strani 5 mrtvih i 9 ranjenih.

Gubitci na strani partizana nisu točno poznati, osim što se znade da je partizanska komora od 25 partizana i 20 konja uništena, ali svakako su njihovi gubitci bili veliki kako u mrtvim tako i u ranjenim.

Oružnici svih postaja voda Srebrenice i postaje Drinjače voda Zvornik sa zapovjednikom voda Srebrenice poručnikom Mirkom Đuranom nalaze se u sastavu XXI. i XXIX. ustaške bojne na položaju kod Zvornika.

Prednje se predlaže na znanje i mjerodavnost, u spoju izvješća tajni br. 1398 od 30. lipnja 1943."

Predlažem gornje na znanje.

Zapovjednik pukovnik
Emanuel Mašek
Mašek

(M.P.)

10. VII 1943

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIČKOG VODA ZENICA OD 6 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOVNA KOMUNIKACIJE I RUDNIKE U DOLINI RIJEKE BOSNE¹

ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČKOG VODA ZENICA
5 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj 408-Taj.

U Zenici, dne 6-7 1943

Predmet: Oštećenje željezničke
pruge i objekata, po
partizanima.

ZAPOVJEDNICTVU 5 ORUŽ. PUKOVNIJE JS.
KRILNOM ORUŽNICKOM ZAPOVJEDNICTVU
TRAVNIK

Prikupio sam točan i provjeren podatak:

Dne 28-VI-1943 pojavili su se partizani² u kotaru Zenica i Visoko. Istog dana oko 23 sata napadnuta po partizanima pruga između Visokog i Lašve i istu noć zauzeli su partizani željez. postaju Kakanj³, ugibalište Modrinje, Dobrinje i Porječani, koje su zapalili i koje su izgorile. Pred ulaznim signalom u ugibalištu Dobrinje napali su teretni vlak br. 172, kojeg su opljačkali a zatim zapalili. Isto su tako zapalili vlak br. 180 u ugibalištu Modrinje na željez. postaji Kakanj partizani su zapalili 60 vagona ugljena i 50 praznih vagona, a u rudniku Gošća⁴ 48 praznih vagona. Partizani su između Visokog i Lašve zapalili i uništili veći dio propusta. U ugibalištu Dobrinje od jednog do drugog ulaznog signala, minirali su svako drugo polje šina kao i sve skretnice. Veliki most preko rieke Bosne između Čatića i Kaknja razoren je potpuno, jer su ova tri riečna okna koji imaju po 40 m jednog otvora srušena i nalaze se jednim krajem naslonjeni na uporište a drugim krajem leže u vodi, dok je jedna manja željez. konstrukcija preko područja sa jednim otvorom od 20 m. na donjem pojasu osječena tako, da ova konstrukcija visi samo na gornjem pojasu. Upornjak na brodskoj strani potpuno je uništen. Stubovi (njih 4) također su

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/8-1, k. 149 a.

⁵ Vidi dok. br. 13.

* Vidi dok. br. 13 i 238.

¹ Zgošća

minirani i toliko su u unutrašnjoj konstrukciji oslabljeni da vjerovatno više neće moći služiti.

Betonski bunker (4) koji su bili oko mosta potpuno su savrnjeni sa zemljom. Drveni kolski most, koji se nalazi više željeznog mosta također je eksplozivom oštećen.

Razrušen je i željez. most na km. 58 riečnog otvora od 8 m. Na industriskoj pruzi Kakanj—Gošća srušen je željez. most preko rieke Bosne a zatim su partizani pustili iz rudnika 10 punih kola sa ugljenom u Bosnu. U rudniku Zgošća uništena je električna središnjica, razredišće i glavni dimnjak tako. da je rudnik za više mjeseci onesposobljen.

Ugibaldište Catići neoštećeno je zahvaljujući posadi dvaju bunkera kraj mosta preko potoka Trstionice, koji su izdržali sve napade partizana.

Otvorena pruga na potezu Catići—Gora razorena je na više mjesta u ukupnoj duljini oko 1.500 m. Šine su dignute i bačene jednim dielom niz nasip a dielom su uništene eksplozivom.

Isto tako zapaljena su kod Dobrinja oba kolska drvena mosta preko rieke Bosne na putu Visoko—Kakanj.

Opravci pruge odmah se je pristupilo, čim su partizani odbijeni od pruge, pa su od strane Visokog toliko uznapredovali, da je pruga »pravljena 3 o.m. u 12.30 sati sve do gvođenog mosta preko rieke Bosne između Catića i Kakanja.

Od strane Lašve pruga je opravljena do Kakanja osim mosta na km. 58, koji će se usposobiti po svoj prilici za nekoliko dana.

Promet putnika i robe vrši se sada samo na dielu pruge Sarajevo—Catići i Brod—Zenica—Lašva za Travnik. Užurbano se radi na opravci drvenog mosta preko rieke Bosne između Catići—Kakanj, da se omogući prielaz pješaka, da bi se promet putnika vršio onda sa prelazom.

Pnievoz robe dolinom Bosne od Visokog do Lašve za sada nije moguć ni prugom ni cestom. Najvažnija roba mogla bi se prevoziti sa samovozima cestom od Busovače preko Kiseljaka do Visokog. Naša i saveznička vojska prevozi hranu, potrebno tvorivo samovozima od Zenice za Sarajevo.

Željezničke vlasti stupile su u vezu sa našom i njem. vojskom na organizaciji radova oko opravke pruge i mostova. Oprav... mosta preko rieke Bosne između Catići—Kakanj... mova i nosača, kojima raspolaže ravnateljstvo...⁵

⁵ Original je u donjem desnom uglu oštećen, uslijed čega nedostaju dijelovi zadnje rečenice i potpis.

IZVJEŠTAJ ORUŽNIČKE POSTAJE SOKOLAC OD 7 JULA
1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV NA SOKOLAC¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNIČKA POSTAJA SOKOLAC
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj 165/Taj.
U Sokolcu, dne 7-VII-1943

Predmet: Partizanski napad
na Sokolac izvješćuje.

ZAPOVJEDNICTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE J. S.
ZAPOVJEDNICTVU 9. PJEŠAČKE PUKOVNIJE ROGATICA
ZAPOVJEDNICTVU ORUŽNIČKOG KRILA SARAJEVO
KOTARSKOJ OBLASTI ROGATICA
ZAPOVJEDNICTVU ROGATIČKOG ORUŽNIČKOG
VODA

Dne 4. srpnja 1943 godine, u 23 sata, jaki partizanski odredi od 4. brigade oko 1.500 dobro naoružanih partizana² napali su na Sokolac i okolne položaje. Napad je vršen sa puškama, automatskim oružjem, ručnim bombama. Kako su se ustaške postrojbe nalazile u pripravnom stanju razvila se žestoka borba koja je trajala neprekidno do 5. srpnja 1943 godine do 5. sati; u toku ove borbe partizanske skupine i pored žestokog otpora naših snaga jurišnim napadom uspjeli su doći na 300 metara sa jugoistočne strane do samog mjesta Sokolca koji su noću odbijeni a tako (li) sa svih položaja koji su držali Sokolac.

Obrana Sokolca sastojala se je oko 1.200 naoružanih ljudi a raspolagala je [sa] 6. strojnica, 1. bacačem granata i većim brojem strojnih pušaka.

Nakon ove borbe partizani su se povukli prema Zljevovima, Romaniji i Han Stijenici.

Na strani ustaša u ovoj borbi bilo je 6 mrtvih i 2 ranjena a na strani partizana 40 mrtvih i oko 70 ranjenih.

Leševi naših poginulih sahranjeni su u Sokolcu u određena groblja a ranjenim je pružena liječnička pomoć, a leševi pogi-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36/8-14. k. 149 a.

² Napad na Sokolac vjerovatno su vršile jedinice Treće krajiške i Šeste istočnobosanske NOU brigade, jer su one dejstvovala na ovom terenu. Vidi dok. br. 3.

nulih partizana pronalazili su se u okolini Sokolca [i] sahranjeni po partizanima.

Saobraćaj prema Vlasenici i Han Stijeniei prekinut je gdje se i sada nalaze partizanske skupine u jačim skupinama.

Prednje se dostavlja s molbom na mjerodavnost.

Zapovjednik postaje narednik,
(Alija Mahmutović)
Mahmutović

BR. 243

IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI U TRAVNIKU OD 8 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

Nezavisna država Hrvatska
Župska redarstvena oblast u Travniku

Broj: T. 1827—1943.

Travnik, dne 8 srpnja 1943.

Predmet: Svakodnevno izvješće.—

Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigurnost—Zagreb
Obćem zapovjedničtvu redarstvene straže — Zagreb
Ministarstvu vanjskih poslova za Dr. Bauera—Zagreb
Glavaru Građanske uprave u Bosni, Ministru G. Benaku —
Sarajevo
Državnom Ministru Dr. Mladenu Lorkovću — Zagreb
Velikoj Župi Lašva i Glaž — Travnik
Zapovjedničtvu posade — Travnik
Župskim redarstvenim oblastima Sarajevo, Tuzla, Banja
Luka, Mostar i Jajce.

Savezno nalogu Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost u Zagrebu, od 9.XII.1942. broj: 21565/41, podnosi se sledeće izvješće:

Na području Kotarske oblasti Visoko:

28. na 29 lipnja o.g. u noći, partizani su u tri velike dobro naoružane skupine² krenuli iz prostora Fojnice, Kreševa i Bu-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23/8-1, k. 157.

² Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije. Vidi tom IV, knj. 14. dok. br. 105.

sovače, preko Radovija, Koprivnice i Papratnice, te Sebinja, prema glavnoj pruzi Brod—Sarajevo, na prostor između Lašve i Visokog i to:

1.) jedna skupina od 1.200 ljudi³ sa komorom i bolnicom prebacila se preko mosta kraj željezničke postaje Dobrinje, 12. km. južno od Visokog. Ova je odmah zapalila postaju Dobrinje, opljačkala i zapalila jedan teretni vlak, koji se nalazio u postaji. Tom prilikom pao im je u ruke jedan vagon goveda, i jedan vagon brašna. Odavde krenula je čitava skupina, osim komore i bolnice, koja se odmah odvojila prema selu Gori a potom se zadržala u selu Slapnici, gdje je tamošnja škola određena za bolnicu, — prema željezničkoj postaji Porječanima, koja je također opljačkana i zapaljena. Nakon toga krenuo je ope> jedan dio ove skupine natrag prugom prema Dobrinju, rušeći prugu sve do postaje Catići.

2.) Druga skupina od oko 50 do 100. dobro naoružanih partizana⁴ bez komore i bolesnika, prešla je preko drvenog mosta na Bosni blizu Čatića, opkolila ovo selo i napala ga u isto vrijeme kada je željezničku postaju i most na rijeci Trstionici. Domobranska posada od 12 ljudi držala se je odlično, tako da je uspjela odbraniti most, dok je željeznička postaja opljačkana, a nije zapaljena. Tom prilikom bez vlastitih gubitaka ubijena su pet partizana, dok je od tih jedan teško ranjen. Nemajući većih uspjeha ova se odbijena partizanska skupina uputila cestom prema Kraljevoj Sutjesci, pljačkajući okolna sela, a potom se u selu Slapnici sastala sa zaštitnicom partizanske komore i ušla je u Sutjesku.

3.) Treća velika skupina partizana od oko 1000 ljudi, napala je na željezničku postaju Kakanj,⁵ rastjeravši malobrojnu posadu, potom opljačkala i zapalila stanicu, kao i sve vagona koji su se zatekli u postaji. Odmah se od ove skupine odvojile dvije druge, od koj/ih se jedna uputila prema selu Doboju u svrhu napada na domobransku posadu, koja je branila željeznički most na Bosni, a druga je krenula u smjeru Lašve rušeći taj dio pruge.

Nakon što je postaja Kakanj pala u ruke partizana, krenula je glavna sila na sam Kakanj gdje im je uspjelo da nakon kraće borbe zauzmu rudnik, i ako su se okolni položaji još držali. Kako su partizani počeli paliti i uništavati rudnik i iz samog grada napadati jakom vatrom ti bacačima domobranske postave, vojska se tokom noći djelom razbježala, a djelom sa zapovjednikom nadporučnikom Lukićem u zgradu zapovjedništva mjesta, gdje je nadporučnik Lukić sa oko 50 ljudi odo-

ljevao silovitim napadajima partizana, sve do drugog dana u 15 sati, kada im je uspjelo da se primaknu zgradi sa druge strane i da razornim tvorivom, koje su u vagonskoj količini našli u rudniku, dignu hrabrim braniocima pola zgrade u zrak, takorekuć krov nad glavom. Tom prilikom je ovdje poginulo 7 ljudi, avpartizani koristeći priliku zauzeli na juriš zgradu, tako da je zapovjednik nadporučnik Lukić sa oko 20 domobrana zarobljen, i ubijen tek 1. srpnja o.g.

Osim svih postrojenja u Kaknju, koja su dignuta u zrak uništen je podpuno 3. km. udaljeni rudnik Ričice, kao i most, koji je vezao željezničku postaju Kakanj sa rudnikom.

U samom Kaknju osim uništenog rudnika, čija vrijednost nije procjenjena, partizani su iz temelja opljačkali Nabavljačku zadrugu, tovarište tvoriva, posebnčke kuće, dok su 50 najboljih rudničkih konja povelili sobom.

29. lipnja o.g., partizani su što više u Kaknju održali predstavu „ustaša, domobran i partizan“, dok su za prisustvovanje prisilili svu mušku i žensku Ustašku mladež. Još krajem dana 28. lipnja uz djelovanje zrakoplovstva, počele su se neke skupine partizana lagano sa svih strana povlačiti spram Vukanovića, istočno od Zenice, koje se povlačenje vršilo sve do drugog na trećega lipnja.

U istim borbama 28. na 29. lipnja napadnuta je željeznička postaja nedaleko Kakanja Modrinje i Gora, koje su također opljačkane i zapaljene, dok je između postaje Lašva i Gora, na četiri mjesta razrušili prugu, a na petom mjestu oborili jednu topolu.

Na željezničkoj postaji Modrinje zarobili su 25 domobrana koje su natjerali da vrše rušenje pruge, i da uništavaju brzoglasne i brzoglasne veze. Osim toga opljačkali su i teretni vlak broj: 180, zarobili željezničko osoblje, među kojima i željezničkog činovnika postaje Lašva Edhema Ibrakovića.

Prilikom ovih uništavanja, priključilo se partizanima nekoliko stotina četnika Zeničkog i Ozrenskog odreda.

30. lipnja o.g. uhvaćena je u selu Donja Višnjica 15. godišnja partizanka od strane hrvatskih i savezničkih četa, koje su progonile partizane.

Odmah drugog dana nakon napada partizana na prugu i pomenute željezničke postaje, krenulo je u pomoć kao i radi opravke pruge oklopni vlak iz Lašve sa domobranima, oružnicima i potrebnim željezničkim osobljem, kojima je uspjelo popraviti prugu na dva mjesta, blizu postaje Modrinje, ali se dalje ni na koji način nije moglo uslijed jako razorene pruge i strahovite vatre partizana. .

1. srpnja o.g. onaj dio partizanskih skupina, koji je ostao na lijevoj strani rijeke Bosne krenuo je smjerom jugoistočno

od željezničke postaje Lašva, preko Gore, Viduše, Bilješeva u smjeru sela Moščanice i Brnjica u neprekidnim borbama.

2. srpnja o.g. u progonu partizana, koji se povlače sa borbom prema Moščanici učestvuju sa uspjehom i SS-postrojbe sa srazmjerno veoma malim gubitcima, prema gubitcima partizana.

Po svemu izgleda da se sve ove skupine partizana spremaju put Olova i istočne Bosne, radi spoja sa tamošnjim partizanskim skupinama.

Na području Kotarske oblasti Zenica:

4. srpnja o.g. pronađeni su od strane postrojbi SS-divizije Ljubić Danilo, star 17 godina, iz Lokava, Simo Kajtaž Mićin, 50. godina star, Milan sa ženom Stanom 30. godina star, iz Gore, koji su uhvaćeni u seoskom odijelu, ispod kojega je bilo domobransko odijelo. Dok su ih pomenute žene u svojim kućama sakrivala. Isti su pod sumnjom da su pripadali partizanskim postrojbama, strijeljani.

Usljed ovih događaja prekinut je promet između Lašve i Sarajeva od 28. lipnja o.g., te je tek 6. lipnja uspostavljen, sa prelazom zbog oštećenog mosta u Kaknju.

Na području Kotarske oblasti Fojnica:

28. lipnja o.g. iza pola noći kretali su podjeljeni u više velikih skupina partizani, gdje su nedaleko sela Polja porušili oko 60. brzojavnih stupova, i tako prekinuli brzojavnu i brzo-glasnu vezu sa Kiseljakom.

Istoga dana u 7.30 sati, 7 km. niže Busovače, napali su partizani na jedan njemački samovoz strojnicama, kojom su prilikom ranili jednoga četnika, koji se je ovako ranjen uspio sakriti, jednoga su ubili, a jednoga su povelj sobom. Ovi partizani krenuli su još istoga dana prema području Kakanj i Lašva.

1. srpnja o.g. u 2 sata izjutra, napalo je oko 500 naoružanih partizana⁸ na mjesto Busovaču, gdje su se 9 oružnika, nakon kraćeg otpora morali povući...

Na području Kotarske oblasti Zepče:

24. lipnja o.g. prema izjavama prispjelih izbjeglica partizani su zauzeli Han Pijesak, Knežinu i sva ostala obližnja mjesta.⁷

25. lipnja o.g. pak zauzeli su Olovo.⁸

¹ Vidi dok. br. 42 i 47.

⁷ Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 241 i 242.

¹ Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 72.

26. lipnja o.g. partizani su krenuli dolinom rijeke Krivaje, prema Zavidovićima, te su do 52. km. porušili svu prugu i sve mostove popalili.

Prema neprovjerenim vijestima, te partizanske skupine razoružavaju i skidaju samo manje skupine naših oružanih snaga, koje uspiju da zarobe, a prema ostalom pučanstvu ne čine zločine niti razbojstva. Za partizanima idu četnici i pljačkaju pučanstvo gdje što stignu.

Sve do Careve Čuprije t.j. na 46 km. od Zavidovića uništene su željezničke postaje i odnešeni brzoglas. Prema neprovjerenim viestima na tom prostoru se nalazi do 9.000 partizana.

S molbom na znanje. —

ZA DOM SPREMNI!

(M.P.)

Upravitelj redarstva:
(Tomislav Kraljević)

IZVJEŠTAJ ORUŽNIČKE POSTAJE GORAZDE OD 11 JULA
1943 GOD. O STRIJELJANJU NARODA OD STRANE NIJE-
MACA U SELIMA OKO GORAZDA¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNICKA POSTAJA GORAZDE
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj 255/Taj.
dne 11 srpnja 1943

Predmet: Njemački vojnici
strijeljali 31 osobu

ZAPOVJEDNICTVU 5. ORUŽNICE PUKOVNIJE
SARAJEVO
KOTARSKOM SUDU GORAZDE
KOTARSKOJ OBLASTI GORAZDE
ZAPOVJEDNICTVU ORUŽNIČKOG KRILA SARAJEVO
ZAPOVJEDNICTVU ORUŽNIČKOG VODA GORAZDE

Dne 7. srpnja 1943 god. oko 9 sati pronašli su seljaci sela Stupni Do, občine Miljeno, kotara Cajniče, jednoga njemačkog vojnika koji je ubijen po nepoznatom počinitelju na zvanom mjestu Krčevine Podkozarom kome su bile osječene uši i nos.

Ovo je udaljeno od Goražde 6 kilometara jugo-zapadno.

Istoga dana odmah su seljaci sela Stupni Do i Podkczara. Prisoje, poslali nato je rekao Ramo Derdemez da odmah se javi njemačkoj komandi u Goraždu i poslao je svoga sina Sulju, koji je došao odmah i prijavio njemačkoj komandi u Goraždu koja je bila komanda kod Crepane u kući Marka Gigovića te je odmah komanda naredila i došao je jedan njemački vojnik na točku i naredio sinovima Rame Derdemeza Sulji i Salku da ga ponesu u Goražde, što su to i učinili odmah ubijenog njemačkog vojnika uzeli leš i donijeli ga u Goražde s njemačkim vojnikom koji je došao i leš predali u Goraždu i zatim se povratili svojoj kući u Stupni Do.

Dne 8 srpnja 1943 godine došla je njemačka vojska iz Goražde u sela Stupni Do, Prisoje, Bukva,² Podkozara, Biljin, Zakalje, i Miljanoviće sve udaljeno od Goražde 7. kilometara jugo zapadno, i oko 9 sati iz jutra odmah su u svima selima

pokupili sve muslimane muške, ženske i djecu što su našli i počerali sa sobom od kuća i zatim bez ikakvog ispitivanja odmah ji strijeljali na licu mjesta i to su strijeljani sledeći.

Ramo Derdemez sa svoja 4 sina i 2 kćerke, sinovi Suljo, Salko, Osman i Rašid, kćerke Almasa i Latifa i žena Šulja Derdemeza Latifa, svi iz jedne kuće iz sela Stupni Do Podkozara.

Ismeta Odžakovića, Rahima Odžakovića, Jusufa Odžakovića sina Azizova, star 1 godinu, Nazu Odžaković, Aziza Odžakovića, Šerifa Odžakovića, Latifu Odžaković i Mevlu Odžaković, ženu Mehmedovu koji se nalazi u SS. trupama, svi iz sela Prisoje, občine Miljeno, kotara Cajniče.

Ajkunu Krajšnik sa njene dvije kćerke Paša i Fatima iz Stupnog Dola, Jusu Hurića, Mejru Hurić, Dudiju Hurić, Zufera Hurića, sina Ragibova, starog 2M> godine što su mu oca ubili četnici, Huka Hurića, svi iz Stupnog Dola, Šaćira Gabelu. Rašida Gabelu, Mahmuta Gabelu, Hatidžu Gabelu svi iz Prisoja, Smaju Piriju, Fatimu Gazdić i Hasana Derviševića iz Miljanovića svi občine Miljeno, kotara Cajniče velike župe Vrhbosna.

Među strijeljanim je bio Jusuf Pirija iz Stupnog Dola koga je sa dva naboja potrefljen jedan preko prsiju a drugi naboj pod lijevo oko a pod desnim uhom izašao napolje i tako je panuo na zemlju i onesvijestio se i ostao je na životu, i sa istim je bila i Nedžiba Odžaković koja je panula odmah na zemlju i od straha se onesvijestila te je nije nijedan nabof potrefio i ostala je živa, i kada su njemački vojnici otišli onda se d'gla i pobjegla i sakrila se u šumu.

Među strijeljanim ženama bile su dvije žene u drugom stanju koje su već skoro bile na porođaju, ali su iste strijeljane.

Dne 9 srpnja 1943 godine kotarski predstojnik iz Goražde pitao je njemačkog komandanta da se strijeljani odnosno ubijeni dadu pokopati i rekao je da bi izašla sudska komisija na lice mjesta, na to mu je odgovorio njemački komandant dok pita starije i da onda se mogu pokopati.

Zapovjednik postaje
stožerni narednik
(Ilija Corić)
Ilija Corić

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 12 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE U VREMENU OD 26 JUNA DO 11 JULA 1943 GODINE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO

5. ORUŽNICKE PUKOVNIJE

Taj. J. S. Broj 831

Sarajevo 12. srpnja 1943

Predmet: Izvješće o partizanima.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA, GLAVNOM
RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST, OD-
SJEK X

Zagreb

Savezno okružnici M.U.P.² Ravnateljstvo za javni red i sigurnost odsjek X V.T. Br. 11/42 od 14^X11.1942. predlažem slijedeće izvješće o partizanima za vrijeme od 26. lipnja 1943. do 11. srpnja 1943.

4.VII.1943. partizanske i četničke bande napadaju Sokolac i ovaj puta bez uspjeha. Odbijeni su.

7.VII.1943. partizanske horde ponavljaju napad na Knežinu 1 zauzimaju istu.

19/20.VI.1943. partizanske i četničke bande upale su na područje oružničke postaje Zepa i Podžeplje (20 i 22 km. jugo zapadno od Srebrenice). Oružnici i milicioneri hrabro se bore, ali su uslijed mnogobrojnih banda potisnuti. Jedan dio oružnika povlači se Srebrenici [i] Zvornik[u] a drugi dio Višegradu. U Zvomik je stiglo 8 oružnika postaje Podžeplje, u Višegrad 2 oružnika postaje Zepa. Za ostale za sada ne zna se.

24.VI.1943. u 0200 do 0800 sati partizani napadaju Vlasenicu.³ Napad odbijen, no Vlasenica je obkoljena, 24/25.VI.43. partizani su zauzeli Han Pijesak.⁴ Upućena naša pomoć iz Sre-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/8-1, k. 149 a.

² Ministarstvo unutrašnjih ooslova

³ Vidi tom IV, knj. 14, dok." br. 78 i 79.

⁴ Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 241 i 242.

brenice u Vlasenicu. No čim je ustaška bojna napustila Srebrenicu i krenula u pomoć, partizani su zauzeli Srebrenicu.

26/27.VI.1943. partizani su zauzeli Vlasenicu⁵ i zavladaeli cijelim područjem: Olovo, Vlasenica, Han Pijesak, Srebrenica i nastavili nadiranje prema sjeveru i sjevero zapadu u smjeru Vareša⁶. Oružnici voda Vlasenica povukli se sa zapovjednikom voda Zvorniku. Gubitci nepoznati.

29.VI.1943. Prodorom iz Olova, partizani napadaju selo Očevlje (11 km. istočno od Vareša). Oružnici postaje Vijaka i milicioneri davaiu uz suradnju domobrana jak otpor tako da su partizani u daljem nadiranju Varešu spriječeni. 8 partizana poginulo, plien 6 pušaka. Naši gubitci: zapovjednik postaje Vijaka vodnik Pero Prskalo ranjen od rana umro, poginulo 6 milicionera, ranjena 2 milicionera od rana umrli.

5.VII.1943. u 2200 sata grupa od oko 400 partizana⁷ nadirajući sa jugo-zapada napada oružničku postaju Vijaku. Oružnici i milicioneri borili su se hrabro no pod pritiskom partizana potisnuti su. Partizani zauzimaju postaju. To su partizanske grupe, koje su potisnute po našim domobranskim i njemačkim oružanim snagama sa prostora Breza, Kr. Sutjeska, Kakanj i povlače se u sjevero istočnom smjeru.

Na sjevero-zapadu područje Visoko: 28. VI. 1943, sa područja Fojnice k/K, Kreševa i Kiseljaka partizanske grupe od oko 800—100⁸ partizana nadiru u smjeru sela Mladoš—Sebinje (10-11 km jugo-istočno od Busovače), pa tokom noći 28/29.VI. 1943, izbijaju na željezničku prugu Sarajevo—Brod kod želj. postaje Dobrinje i Porječani (4—8 km sjevero-zapadno od Visokog). Na ovom dielu pruge prekinuli brzoglasnu vezu, spalili ove dvie želj. postaje, razorili prugu, zapalili kod Dobrinja jedan teretni vlak natovaren brašnom i zarobili pratnju vlaka. Ovim grupama uspjelo je prebaciti se preko rieke Bosne i želj. pruge na područje sjeverno od Visokog. Partizani nastoje prodrieti do rudnika Kakanj i Breza. Tokom 29.VI.1943. partizani su razorili i zapalili želj. postaje Gora, Modrinje, Kakanj i Catići. Posada Kakanj borila se je 29.VI.1943. do 1100 sati. kada je podlegla nadmoćnom neprijatelju. Partizani su podpuno uništili, opljačkali i spalili rudnik Kakanj. Sjekinom sa sjekli nadporučnika Lukića, jer se je hrabro borio. Nakon uništenja rudnika jača partizanska grupa krenula je u smjeru Mošćanice (7 km. sjevero istočno od Lašve). Četnici sa područja Kakanja pridružili se partizanima. 1.VII.1943. izvršen je

⁵ Vidi tom IV, knj. 14. dok. br. 83.

⁶ Vjerovatno se odnosi na jedinice Sedme NOU divizije. Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 106.

⁷ Odnosi se na dijelove Pete NOU divizije.

⁸ Vjerovatno „800—1000 partizana...”

prepad na željezničku postaju Lašva. Oklopni vlak iz Busovače odbio prepad. U istom razdoblju primjećene su partizanske grupe na prostoru Kr. Sutjeska, i Breza⁹. 1.VII.1943. u ranim jutarnjim satima partizani napadaju Brezu, obkolivši ju najprije sa zapada i poslije sa svih ostalih strana. U to vrijeme zapalili su želj. postaju Dabravina (4.5 km. sjevero istočno od Breze). Upućen oklopni vlak iz Vareša stigao je do Pajtov Hana gdje je zadržan vatrom partizana i vratio se u Vareš. Naknadno je upućena iz Vareša u Brezu jedna njemačka satnija na samovozima i dvoja oklopna kola. Poduzetim mjerama odbijeni su partizani i povukli se u sjevero zapadnom i sjevero istočnom smjeru. Partizani se sa područja Kaknja i Vareša prikupljaju u Olovu i po selima oko Olova.

1.VII.1943. u 0200 grupa od 500 partizana¹⁰ napala je i opljačkala Busovaču, pa se zatim u 0500 sati povukli iz Busovače jugo zapadu u smjeru Šebešića i Rastova (15—17 km jugozapadno od Busovače).

Područje Gornji i Donji Vakuf: u istom razdoblju primjećene su jače partizanske grupe¹¹ na području sela Čardaci (13 km. istočno od Donjeg Vakufa) nadirajući prema selu Rankovićima (6 km južno od Travnika) namjeravaju prodrijeti prema sjeveru. 27.VI.1943. grupa od 300 partizana¹² napala je i spalila pilanu kod Gornjeg Vakufa, iskoristivši vrijeme kad je Gornji Vakuf ostao privremeno bez posade.

4/5.VI.1943. jača grupa partizana nepoznate jačine prebacila se je iz podničja Rastovo (18 km istočno od Bugojna) na područje Kupresa. Putem su opljačkali selo Gračanicu (7 km. jugo istočno od Bugojna).

Područje Rame: 6.VI.1943. grupa od 400 partizana stigla je u selo Studenčica (9 km. sjeverno od Rame) istog dana produžila pokret u jugozapadnom pravcu i prešla riekcu Ramu.

Područje Jajce: 6.VI.1943. kod sela Prisike (14 km. sjevero istočno od Jajca) vođene su ogorčene borbe između partizana i četnika. Rezultat nepoznat.

Prema zadnjim primljenim dzviešćima, područje Sokolac—Rogatica: jedna grupa partizana nalazi se na Rosovači, Rastovači i Košut.ci (2—3—5 km sjevero i sievero istočno od Sokolca). Jača pak grupa koja je početkom ovog mjeseca napala Sokolac krenula je u jugoistočnom smjeru "prema Rogatici.

* Vidi dok. br. 42, 47 i 166.

¹⁰ Isto

Kao važnije iznosim sljedeće događaje¹³:

18.VI.1943. u 1030 sati jača grupa partizana napala je naše uporište Rudište i oružničku postaju Sekovići—Crkvine (8 km. sjeverno od Vlasenice); domobranska posada i oružnici povukli se u Vlasenicu. Partizani su zaposjeli područje Sekovići, Crkvine, Rudište (8.5 km sjevero-istočno i 8.12 km sjeverno od Vlasenice).

20.VI.1943. grupa od oko 1200 naoružanih i nenaoružanih partizana zaposjela je područje Lužečki Palež i Božikovačko Brdo (12 i 13 km jugoistočno od Jajca), po okolnim selima pljačkaju stoku, hranu i odjeću.

22.VI.1943. primjećena je u pokretu grupa od oko 400 partizana¹⁴ od Zagornica (6 km jugo zapadno od Visokog) preko sela Dvor u smjeru Donja Bioča (8 km jugoistočno od Visokog). Prometna veza na cesti Kiseljak—Visoko nije još uspostavljena, jer su partizani zaposjeli Stogić (kotu 974) (5.5 km jugoistočno od Kiseljaka).

22.VI.1943. u 2315 sati zaostale partizanske grupe izvršile vatreni prepad na Praču. Puškaranje je trajalo do 0130 sati. 4 partizana poginula. Nismo imali gubitaka.

22/23.VI.1943. nadiraju partizani sa područja Romanije i Sokolca prema sjeveru u smjeru Knežine, Olova, Kladnja i Vlasenice. 23.VI.1943. partizani su zauzeli selo Petroviće (9 km jugoistočno od Kladnja) i nadiru prema Olovu. Momčad oružničke postaje Zljebovi povukla se u Sokolac. Momčad postaje Knežina: 23 oružnika povuklo se je pod borbom u Sokolac. 30 oružnika povuklo se u Babinsku plan'nu (7 km sjevero-istočno od Knežrine), 8 partizana poginulo.

22/23.VI.1943 nadirajući sa područja Kreševa — Lepenica, prema jugu partizani su zauzeli sela: Vela, Buhot'ne, Han Ploča, Kobilja Glava, Batalovo Brdo do Drozgomette. (3.5 km sjevero zapadno i 4—10 km sjevero istočno od Hadžića).

23.VI.1943. odjel njemačkih vojnika uhitio je u selu Božikovcu (13 km sjevero zapadno od Turbeta) 6 partizanskih jataka.

25.VI.1943. u 0500 obhodnja postaje Knežina—Sokolac sukobila se je kod sela Katenovići (2 km. jugo zapadno od Kne-

¹³ U ovom dijelu izvještaja Redakcija je izostavila one pasuse o akcijama i borbama jedinica NOU o kojima je govoreno u prvom dijelu.

žine) sa grupom od 50 partizana. Gubitci: 2 partizana poginula, 3 ranjena, 3 zarobljena. Plien: 2 puške, 2 bombe i 40 naboja. Nismo imali gubitaka. Obhodnja je ostala i dalje na terenu.

26.VI.1943. u selu Kadića Brda (3 km južno od Knežine) sukobila se je oružnička obhodnja sa grupom partizana. 2 partizana poginula, 1 ranjen. Plien: 2 puške i 2 bombe. Nismo imali gubitaka.

27/28.VI.1943. na cesti Kiseljak—Busovača kod sela Jehovac (5.5 km. sjeverozapadno od Kiseljaka) partizani su prekinuli brzoglasnu liniju i razorili jedan propust.

28.VI.1943. primjećena je jedna grupa partizana povozom od Bilalovca (12.5 km jugoistočno od Busovače) u pokretu prema Mladoš—Sebinje (10—11 km jugoistočno od Busovačel. Daljni smjer kretanja partizana je navodno Čatići (19 km istočno od Busovače).

28.VI.1943. napali su partizani kod sela Klokoti na cesti Kiseljak—Busovača (10 km jugo istočno od Busovače) jedan njemački samovoz i zapalili ga, a 4 vojnika ubili. Postoji opasnost napada partizana na željezničku prugu.

28.VI.1943. partizani su kod željezničke postaje Modrinje prekinuli prugu, pokidali brzoglasnu liniju, zauzeli i spalili željezničke postaje Kakanj, Modrinje i Goru. Promet Lašva—Sarajevo obustavljen.

30.VI.1943. partizani su napali njemačku posadu u Rankovićima (6 km južno od Travnika), 1 legionar poginuo.

1.VII.1943. partizani napali Busovaču, opljačkali občinu, poštu i trgovine pa se povukli u selo Bušelje (2 km zapadno od Busovače). Željeznička pruga ugrožena. 1 oružnik nestao.

Na znanje.

Zamjenik zapovjedn'ka
bojnik Hasan Bašagić
Bašagić

DNEVNI IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE
DIVIZIJE OD 14 JULA 1943 GOD. O SITUACIJI U BILEĆI¹

ZAPOVJEDNICTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Broj 6075/taj.

U Mostaru, dne 14. srpnja 1943. god.

Predmet: Dnevno izvješće
broj 194.—

- GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA „OP“.—
- HRVOPO-u SUŠA K.—
- III. DOMOBRANSKOM ZBORU (Glst.).—
- III. D.S. PODRUČJU (Glst.).—
- SASTAVAK.—

STANJE PREMA PRIKUPLJENIM PODATCIMA TOKOM 14. SRPNJA
1943 GODINE:

I.—

a) Kratka ocjena situacije:

Situacija u Bileći:

¹

Naša posada u Bileći — III. bojna 14. p.p. preslaba je za odbranu te tvrđave i za osiguranje željezničke pruge. To uviđaju i Nijemci i Talijani, ali nam pomoć ne daju, i to Nijemci iz razloga što raspoloživih snaga nemaju, a Talijani što, kažu, Bileća ne spada u njihovo okupaciono područje. Da bi ipak nešto učinili — šalju jedni i drugi s vremena na vrijeme svoje odjele u taj grad, koji se obično istoga dana i vraćaju. Nijemci šalju svoje motorizirane odjele, a Talijani veće odjele—do jačine bojne—s glazbom. Dok se kod Nijemaca radi o stvarnom patroliranju i osiguranju ceste Nevesinje—Bileća, kod Talijana mislim da su drugi razlozi po sriedi. Mnijenja sam naime da oni sa svajim paradama u Bileći žele podiči duh kod pravoslavnog elementa, koji je dolazkom Nijemaca u Hercegovnu jako ustrašen. Iz toga razloga mi nerado gledamo to dolaženje i paradiranje talijanskih četa. Nerado to gledaju i Nijemci, ali šta možemo. Šutiti moramo već a iz razloga, što bi se u slučaju ozbiljnijeg napada za sada ipak morali osloniti na Talijane, jer Nijemci raspoložu samo s manjim snagama i daleko su. Najbliža im je posada Nevesinje.

10
Tražio sam krugovalne depešom ojačanje i to Talijane: jednu bojnu i topništvo, ali ako bi mogli dobiti Nijemce zadovoljili bi se s jednom bitnicom. U našem bi interesu svakako bile, da nam dodju Nijemci. Hrvatsku bitnicu ne tražimo iz dva razloga: 1./ jer ju po svojoj prilici ne bi mogli dobiti, pošto je u blizini nema, i 2./ što bi svakako Talijani tražili, da im se i ona podredi. Teška je pak naša treba biti: što manje naših vojnika podrediti Talijanima, jer ih, oni slabo vode i upotrebljavaju protiv naših hrvatskih interesa, a za ostvarenje svojih/talijanskih/vraških ciljeva!

Zadnjih dana se vode neki pregovori između jednog Njemačkog častnika i zapovjedajućeg talijanskog generala u Trebinju. Mi nismo upoznati s predmetom razgovora.-

DJELATNOST PODREDJENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:
Djelatnost podređenih četa nije bilo. Novih podataka o neprijatelju nema.-

O/VLASTITE MJERE:

Kao i u ranijem izvješću.-

II.-

POKRETI I PROMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGODJAJI:

Pokreta i promještaja vlastitih četa nije bilo. Osobitih događaja nije bilo.-

III.-

OSOBITI DOGODJAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

1.- Talijanski zapovjednik dao je četama pukovnika Šimida i našem zapovjedniku kombinirane ojačane sati 14.p.p.direktiv sa rad u akciji prema Biokovu: Uništiti organizacije partizana; poh-

vatati sve muškarce u selima od 15-50 godina, zaplijeniti i odneti svu stoku i sve plodove, kao i pokućstvo, oružje, rublje i ostalo što bi moglo poslužiti opskrbi partizana.

2/ Talijani ponevno diele hranu pravoslavnom puštanstvu u prvom redu četnicima i njihovim obitelji. Puke od četnika na talijanskom području nije predao nitko. Positivno se zna, da Talijani i dalje održavaju s četnicima kontakt.

3.- Među 13./14.VII.t.g.u 2330 sati preletio je preko Dubrovnika jedan neprijateljski višemotorni prenosni zrakoplov. Talijanske bitnice otvorile su na letaka neuspješnu vatru.

4.- Među 12./13.VII.t.g. oko 0130 sati letio je neprijateljski zrakoplov nad Trebinjem, te je bacio veći broj letaka, koji se u prilogu šalju.

Prilog: -1- letaka.-

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK

S r n b e k

Paulov
19/11/41

HRNO OHPA
ENME
VODI SEKRETAR - POKRETNOSTI
11-11-41
18

Tražio sam krugovalnom depešom ojačanje—i to Talijane: jednu bojnu i topništvo, ali ako bi mogli dobiti Nijemce zadovoljili bi se s jednom bitnicom. U našem bi interesu svakako bilo, da nam dođu Nijemci. Hrvatsku bitnicu ne tražimo iz dva razloga: 1.) jer ju po svoj prilici ne bi mogli dobiti, pošto je u blizini nema, i 2.) što bi svakako Talijani tražili, da im se i ona podredi. Težnja pak naša treba biti: što manje naših vojnika podređivati Talijanima, jer ih oni slabo vode i upotrebljavaju protiv naših—hrvatskih—interesa, a za ostvarenje svojih (talijanskih) mračnih ciljeva!

Zadnjih dana se vode neki pregovori između jednog njemačkog častnika i zapovjedajućeg talijanskog generala u Trebinju. Mi nismo upoznati s predmetom razgovora.—

b) Djelatnost podređenih četa i pojedinosti o neprijatelju:

Djelatnosti podređenih četa nije bilo. Novih podataka o neprijatelju nema.—

c) Vlastite mjere:

Kao i u ranijem izvješću.—

II —

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Pokreta i premještaja vlastitih četa nije bilo. Osobitih događaja nije bilo.—

III.—

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

1.— Talijanski zapovjednik dao je četama pukovnika Sirnica i našem zapovjedniku kombinirane ojačane sati 14. p.p. direktiv za rad u akcija prema Biokovu: Uništiti organizacije partizana; pohvatati sve muškarce u seima od 15—50 godina, zaplieni i odneti svu žetvu i sve plodove, kao : pokućstvo, odielo, rublje i ostalo što bi moglo poslužiti obskrbi partizana.

2.) Talijani ponovno diele hranu pravoslavnom pučanstvu—u prvom redu četnicima i njihovim obiteljima.— Puške od četnika na talijanskom području nije predao nitko. Pozitivno se zna, da Talijani i dalje održavaju s četnicima kontakt.

3.) Noću 13./14.VII.t.g. u 2330 sati preletio je preko Dubrovnika jedan neprijateljski višemotorni prenosni zrakoplov. Talijanske bitnice otvorile su na istoga neuspješnu vatru.

4.) Noću 12./13.VII.t.g. oko 0130 sati letio je neprijateljski zrakoplov nad Trebinjem te je bacio veći broj letaka, koji se u prilogu šalju.

Prilog: — 1 — letaka.—

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK

S a r n b e k

Šarnbek

(M.P.)

P 19/VII D

BR. 247

IZVJEŠTAJ GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED
I SIGURNOST OD 15 JULA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU
VLASENICE OD STRANE JEDINICA NARODNOOSLOBO-
DILACKE VOJSKE¹

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK II./B.

Broj: V.T. 5641 — 32 — 1943.—

Zagreb, dne 15. srpnja 1943².—

Predmet: Zauzeće Vlasenice po partizanima.—

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA OPERATIVNI ODJEL

Zagreb

„Partizani, koji su se probili iz Crne Gore zauzeli su Vlasenicu³. Posada koja je branila Vlasenicu imala je oko 2.000 momaka (jedna bojna ustaša, vojnici 15. pješadijske pukovnije i milicija). Zapovjednik u Vlasenici bio je pukovnik Kopačin, zapovjednik 15. pješadijske pukovnije u Zavidovićima. Napadačka skupina partizana iznosila je oko 4—5.000 ljudi.

Kada su partizani zauzeli Vlasenicu, sve vojnike koje su uhvatili skinuli su ih i oduzeli im oružje. Ustaše, oružnike i miliciju koje su uhvatili odmah su ih na licu mjesta strijeljali. Mali broj ustaša uzpio je pobjeći. U vlaseničkoj bolnici bilo je

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—33, k. 26.

² U desnom gornjem uglu dopisana je mastilom sljedeća primjedba: „Ovo je bilo/VII kada su partizani Tita napadali Vlasenicu. Vlasenica je jučer vraćena! 15/VII. D”.

³ Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 78. 79 i 83.

smješteno oko 50 ustaša, koji su bili ranjeni u ranijim borbama, pa su partizani vjerojatno i ove pobili. Malom broju ljudi uzpjelo je pobjeći iz Vlasenice. Vojnici koji su napuštali Vlasenicu, bježeći pred partizanima, zaustavljeni su u pojedinim selima po četnicima, te su ih ovi pljačkali i skidali im odoru. Do ovakove katastrofe moglo je doći samo krivnjom pukovnika Kopačina, koji je slabo vodio računa o rasporedu posade i odbrane Vlasenice. On nije predvidio uredno povlačenje, i ako mu je bila na ovu okolnost skrenuta pažnja po kotarskom predstojniku i drugim osobama u Vlasenici. Pukovnik Kopačin tvrdio je, da partizani ne mogu nikako zauzeti Vlasenicu.

Doznaje se od osoba, koje su pobjegle iz Vlasenice, da je pukovnik Kopačin zarobljen po partizanima.

Mnogi častnici izginuli su u uličnim borbama.

Ovi podaci mogu se smatrati vjerodostojnim, jer su dobiveni od osoba, koje su bile u Vlasenici.—

Dostavlja se prednje s molbom na znanje.—

ZA DOM SPREMNI!

(M.P.)

U izvj.
16. VII. 1943 D

V. D. NADSTOJNIKA B. ODSJEKA:
Damić
(Stjepan Damić)

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG ZBORNOG PODRUČJA OD
15 JULA 1943 GOD. O PRIKUPLJANJU I BORBAMA JE-
DINICA NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE
BOSNE¹

III. ZBORNO PODRUČJE

Op. br. 28/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 15.VII.1943.

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I.

1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) Pojediniosti:

a) *Područje Rajlovac:*

Prema izvješću 2. zrakoplovne luke, prilikom napadaja partizana na Rajlovac 10./11. o.m., naknadno je ustanovljeno, da su nestala naša 2 dočastnika, 1 Nijemac mrtav i 2 ranjena i 4 partizana mrtva (od kojih 1 ženska). Osim toga po tragovima krvi, ustanovljeno je da je neprijatelj prilikom povlačenja odnio sobom veći broj mrtvih i ranjenih. U toliko se nadopunjuje izvješće od 12. o.m.

b) *Područje Pazarić:*

Prema izvješću Predstavništva orsa² kod rav. drž. željeznica u Sarajevu, ustanovljeno je, da se jače partizanske skupine³ prikupljaju iz smjera doline rieke Lepenice prema želj. pruzi Pazarić—Tarčin, sa namjerom da istu napadnu.

c) *Područje Bugojno—Travnik:*

Prema izvješću V. zdruga i zagrebačke konjaničke pukovnije, jače neprijateljske snage⁴ stalno se prikupljaju u prostoru oko Bugojna : Travnika sa namjerom da napadnu ova mjesta

d) *Područje Prozor:*

Prema izvješću SS divizije P.E⁵., 14. o.m. vlastite snage zauzele su Solakovu Kulu (15 km. i. od Prozora) i odbacile neprijatelja prema sjeveru. Vis [k.] 1285 (4 km. s.z. od Prozora) zauzet je jurišem od vlastitih snaga. Neprijateljski pritisak u prostoru Prozora traje i dalje. Neprijatelj je imao

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1-11, k. 28.

- Skraćenica za "Oružane snage"

³ Vidi dok. br. 166.

⁴ Vjerovatno se odnosi na jedinice Desete NOU divizije, koja je u to vrijeme djelovala na pomenutom području.

⁵ SS divizija „Prinz Fugen“

osjetne gubitke uslied vlastitog bombardiranja iz zraka, ali isti još nisu ustanovljeni.

3.) Namjera: Osiguranje želj. pruge Sarajevo—Višegrad i Sarajevo—Mostar, te poduzimanje mjera za osiguranje pro-» stora Goražde i Foče.

Vlastiti gubitci: 1 nestao (kod SS div.).

Neprijateljski: 2 zarobljena (od SS div.).

II.

1.) Bez promjene.

2.) Prema nalogu 369. divizije određeno je da dva konjanička sklopa zagreb. konjan. pukovnije osiguravaju prostor Travnik—Turbe, a jedan konjanički sklop prostor Vitez—Lašva.

3.-4.) Bez promjene.

III.

Bez promjene.

Zastupa zapovjednika
Pukovnik (Pacak)
Pacak

P 17/VIII D

BR. 249

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 15 JULA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

>

Op. Br. 2903/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 15.VII.1943.

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I.

1.) Podhvat naših i savezničkih snaga iz smjera Sokolca : Olova uspješno se nastavlja. Njemačke savezničke snage ušle su u Vlasenicu i Kladanj.

2.) Pojednosti:

a) *Područje Fojnice:*

Prema naknadno ustanovljenome, partizani nisu 14. o.m. ušli u Fojnicu, kako je to bilo javljeno.

b) *Područje Nemile:*

Prema izvješću iz Zenice, 14.VII. u 13.45 sati, jedna skupina četnika napala je na putnički vlak kod Nemile, koji je

dolazio iz Zenice. 1 putnik mrtav i 2 ranjena. Četnici se povukli u šumu.

c) *Područje Foče:*

Prema izvješću 5. oružničke pukovnije, 14.VII. u 05.00 sati, odmetnici su napali milicijere kod Kotke kt. 1231—D. Žešća—Kreče (6 km. z.—5—4 km. s.z. od Ustikoline). Gubitci: 2 milicionera mrtva i 3 ranjena, a kod neprijatelja nepoznato.

d) *Područje Kladanj—Vlasenica:*

Prema izvješću² SS divizije „Princ Eugen“, 14. o.m. južna skupina dostigla je: Han Pijesak—Tisovac kt. 1258 (5 km. j.z. od Han Pijeska)—Pjenovac (9 km.z. od Han Pijeska)—Vlasenicu.

Sjeverna skupina dostigla je: [s.] Drapnići (6 km. j. od Petrovića)—Borovac (5 km. j.z. od Petrovića)—Kladanj—Starić (4 km. i. od Kladnja)—kt. 735 (1. 5 km. si. od Kladnja)—kt. 920—kt. 979 (1. 5-3 km. s.z. od Kladnja).

Neprijatelj je pred južnom skupinom davao jak odpor, osobito kod G. Capora (2 km. s. od Krama) i kod Berkovine (6 km. z. od Han Pijeska). Vlasenica zauzeta je U| večernjim satima 13. o.m.³ poslie zauzimanja Vlasenice, ista je bila bombardovana od vlastitog zrakoplovstva.

Prema izjavama zarobljenika, Tito sa 3 bojne nalazio se u Kladnju, iz toga se povukao u s. smjeru prema Tuzli. U njegovom stožeru nalazi se navodno 6 englezkih častnika.

Jedan izvidnički odjel sa oklopnim vlakom prilikom prodiranja iz Zavidovića u dolinu Krivaje, bio je napadnut jakom neprijateljskom vatrom j.z. od Tripunovića⁴ (9 km.i. od Zavidovića).

Gubitci: 2 mrtva, 11 ranjenih i 2 nestala, a kod neprijatelja: 2 mrtva (prebrojano). Plien: 2 strojnice, 2 puške i jedna topovska ciev sa lafetom.

3.) Namjera: Razvdan je u prostoru Sokolca i Rogatice, osiguranje želj. pruge Semizovac—Visoko i Pale—Višegrad.

Vlastiti gubitci: 2 mrtva, 11 ranjenih i 2 nestala (kod SS divizije).

Neprijateljski: 2 mrtva (prebrojano).

II.

I.-4.) Bez promjene.

III.

Bez promjene.

(M.P.)

P 17/111 D

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

DNEVNI IZVJEŠTAJ DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 16 JULA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV NA
TERITORIJI ISTOČNE BOSNE¹

ZAPOVJEDNICTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
GLAVNO-STOZERNI ODJEL
Op. Broj 602/taj.
U Brodu n/S², dne 16. srpnja 1943

Predmet: Dnevni izvještaj.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA (poduhvatili
i izvještajni odjel glavnog stožera),
Sastavak.

I.

Sriemski zdruk:

Bez osobitih događaja.

Područje Slavonije:

Bojna skupina 187.: Sa svojim prednjim djelovima nalazi se u području Kamenskog Vučjaka, gdje se nalazi i zapovjedno mjesto. Borbene djelatnosti nije bilo, osim manjih sudara sa slabijim izviđačkim dielovima partizana. Vlastiti gubitci 2 ranjena. Partizanski gubitci 5 mrtvih.

II. ustaški zdruk: U noći na 16.VII.43 u 0100 oko 150 partizana došlo je u Veliku (13 S. Požega) gdje su pljačkali, spalili obćinsku pismohranu i 2 vršalice. Nakon toga su se povukli prema Jankovcu (20 S. Požega).

1. Lovački zdruk:

Bez osobitih događaja.

3. lovački zdruk:

Prema četnim viestima i viestima četnika—suboraca jedan dio partizana iz područja Prnjavora (vidi dnev. izvj. od 14.VII.43.), takozvana V. kozarska brigada³ krenula je u pravcu Kozare. — Na Ozrenu traju još uvijek borbe između četnika—suboraca i partizana⁴ na crti Kraljica 884 (12 J Gračanica) — Brezići (13 JJZ Gračanica) — G. Bukovica (11 J Maglaj). (3 toku 14.VII.43. četnici—suborci imali su 11 mrtvih i više ranjenih. Partizanski gubitci nepoznati.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1-22, k. 26.

² Slavonski Brod

³ Vidi dok. br. 159.

* Vidi dok. br. 93.

Tuzlanski zdruk:

Po četnim viestima nalazi se navodno jedna/partizanska brigada u području Pribitkovića (14 JZ Puračić).

Namjere:

Sriem: Krstarenje u okolici četnih nastanbenih mjesta u svrhu zaštite žetve.

Slavonija: Bojna skupina 187 po zapoviedima 100. nje-mačke lov. divizije, a inače zaštita žetve u okolici četnih na-stanbenih mjesta.

1. lovački zdruk: Postrojavanje zdruga, četna izobrazba i izviđanje u području Brčkog, te obrana Bijeljine.

3. lovački zdruk: Postrojavanje zdruga, četna izobrazba i pripreme jednog podhvata.

Tuzlanski zdruk: Po zapovijedima 369 hrv. pješ. divizije.

II.

Nije bilo.

ZAPOVJEDNIK
general Iser v.r.

Za točnost:

Podpukovnik (Vidaković)

Vidaković

P 18/VII D

IZVJEŠTAJ KOTARSKJE OBLASTI NEVESINJE OD 16 JULA
1943 GOD. O POPALJENIM SELIMA I STRIJELJANJU STA-
NOVNIŠTVA OD STRANE NIJEMACA NA PODRUČJU
OBLASTI¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST NEVESINJE
Prez. broj 88/43

Nevesinje, dne 16. srpnja 1943 g.

Predmet: Izvješće o popaljenim selima
na području ove oblasti.

VELIKOJ ZUPI HUM
• ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI

Mostar

Dana 28. lipnja o.g. njemačka vojska spalila je selo Donji Drežanj ovoga kotara i tom prgodom poubijala 36 osoba muških, ženskih i djece iz razloga, što se u tom selu nalazili partizani i prepucavali na njemačku vojsku.

Dana 29. lipnja o.g. rano u jutro zapalila je njemačka vojska selo Ljeskov Dub i to 35 domova i poubijala i zapalila zajedno sa domovima 208 osoba, muških, ženskih i djece radi toga, što su se u tome selu krili neki partizani i da su dvije naoružane ženske dočekale i ubile jednog njemačkog vojnika niže sela Ljeskova Duba.

Dana 9. srpnja o.g. njemačka vojska obkolila je selo Humčane, ovoga kotara u kome se je selu nalazio partizanski vođa Mrković Maksim, te radi toga su zapalili i ovo selo zapalivši oko 20 domova i poubijali u bjehu 36 osoba.

Istoga dana njemačka vojska zapalila je selo Krekavicu i to samo 4 kuće Colovića, koji su bili partizani, dva muškarca dotjerali u Nevesinje a njihovu svu čeljad poubijali (oko 20 osoba), radi toga, jer su ih četnici optužili, da su bili partizani.

Dana 11. srpnja o.g. njemačka vojska je zapalila nekoliko kuća u selu Udrežnju, a da li su koga ubili, nije se moglo ustanoviti.

Svu stoku kao i smok iz navedenih sela njemačka vojska je zaplijenila i odvela kao ratni plien za svoju upotrebu.

Povodom ovih paljenja pravoslavni živalj u ovome kotaru je u velikom strahu i po selima ni jedan muškarac ne noćiva kod kuće nego u šumi, jer se boje paljenja i slično.

ZA DOM SPREMNI!

(M.P.) V.s. upravitelja kotora
(S. Dizdarević)
Dizdarević

BR. 252

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 17 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE
BOSNE¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNC

Op. Br. 2905/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 17.VII.1943.
(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Usled prodora neprijatelja² iz s.i. smjera preko želj. pruge i r. Bosne s.z. i i. od Visokog, stanje se ponovno u ovome prostoru pogoršalo. Pojačana djelatnost neprijatelja u prostoru oko Podgraba i Prače i j. od ovih mjesta.

2.) Pojediniosti:

a) *Područje Visokog:*

Prema izvješću iz Visokoga, noću 16/17. o. m. neprijateljska skupina navodno oko 2—3000 partizana prodirući iz s. i. smjera napala je sa sjeverne strane svojim jednim djelom na Visoko,³ a drugim dielom iz smjera Vratnice (3 km. s.i. od Visokog) napala je i razrušila želj. prugu na 3 miesta između Banjera i Lješeva (1.5—3 km. i. od Visokog) i na tome mjestu preko pruge i r. Bosne prebacila se prema jugu, a treća grupa razrušila je želj. prugu na više mjesta između Porječana i Dobrinja (4—8 km. s.z. od Visokoga) i na tome mjestu preko

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1-12, k. 26.

² Vidi dok. br. 113 i 166.

³ Isto

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST NEVESINJE

Preš. broj 88/43

Novesinje, dne 16. srpnja 1943. g.

Predmet: Isvjedočje o spaljenju selima
na području ove oblasti.

VELIKOJ ŽUPI HUM
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI

M O S T A R

Dana 28. lipnja e.g. njemačka vojska spalila je sele Donji Drešanaj
ovega kotara i tom prigodom pobijala 36 osoba muških, ženskih i djece
is raslega, što su se u tom selu nalazili partizani i prepucavali na
njemačku vojsku.

Dana 29. lipnja e.g. rano u jutro zapalila je njemačka vojska
sele Ljeskov Dub i te 35 domova i pobijala i zapalila sajsane sa domo-
vima 23 206 osoba, muških, ženskih i djece radi tega, što su se u tom
selu krili neki partizani i da su dvije nacrušane ženske dečakale a ubile
jednog njemačkog vojnika niže sela Ljeskova duba.

Dana 9. srpnja e.g. njemačka vojska spalila je sele Humčane, ovega
kotara u kome se je selu nalazio partizanski vodja Mrkavić Maksim, te
radi tega su zapalili i ovek sele zapalivši oko 20 domova i pobijali u
biegu 36 osoba.

Istoga dana njemačka vojska zapalila je sele Krenavici i te same
4 kuće Čelevića, koji su bili partizani, dva muškarca detjerali u Novesinje
a njihovu svu šeljad pobijali /oko 20 osoba/, radi tega, jer su ih četnici
obtužili, da su bili partizani.

Dana 11. srpnja e.g. njemačka vojska je zapalila nekoliko kuća u
selu Udrežnju, a da li su kega ubili, nije se negle ustanoviti.

Svu stoku kao i smek iz navedenih sela njemačka vojska je sapli-
snila i odvela kao ratni plien za svoju upotrebu.

Poveden ovih paljenja pravoslavni živalj u svozo kotaru je u ve-
likom strahu i po selima ni jedan muškarac ne nečiva kod kuće nego u sumi,
jer se boja paljenja i slično.

ZA DOM SPREMENI!

V. s. upravitelja kotara
/S. Dizdarević/

Billarović

Velika župa Hum u Mostaru	
Primljeno dan: 26. VII 1943	
Preš. broj: 1116	priloga

10/10
10/10

pruge i r. Bosne prebacila se u j.z. smjeru. Promet na ovome dielu pruge prek'nut. Popravak pruge izvršiti će se za nekoliko dana. Našim stražama uspjelo je da sačuvaju mostove i da odbiju neprijateljske napadaje. Prebacilo se svega navodno oko 2—3000 partizana. Gubitci u sukobima oko pruge na obje strane zasada još nepoznati.

b) *Područje Podgrab—Prača:*

Prema izvješću nadstojnika poštanskog ureda iz Podgraba, noću 16./17. o.m. neprijatelj u nepoznatoj jačini napao je na Podgrab i izgleda savladao oružnike i oko 16 domobrana, koji su davali žestok otpor neprijatelju. Neprijatelj je ušao u Podgrab. Brzoglasna veza između Podgraba i Prače prekinuta. Podrobniji podatci nedostaju.

c) *Područje Sokolac:*

Prema izvješću I. zdruga Sokolac, u prostoru sela: Vrabci—D. Babine (1—5 km. s.i. od Knežine)—Kruševci (4 km. s.z. od Knežine), nalaze se dvie partizanske brigade, koje su se prebacile iz s. smjera preko želj. pruge Olovo—Han Pijesak.

d) *Područje Vlasenice:*

Prema izvješću SS divizije „Princ Eugen“, 15. o.m. istočna skupina (dosada južna skupina) dostigla je i sada drži Vlasenicu—Zaklopaču (5 km. i. od Vlasenice)—Raču—Solakövinu (3—5 km. s.z. od Vlasenice).

Zapadna skupina (dosada sjeverna skupina) drži dosadanje postave.

Jedan oklopni lovački odjel SS divizije stigao u Brezu, a 7. lovačka pukovnija 15. o.m. dostigla prostor 4 km. j. od Olova—selo Bjelosavići (12 km. j. od Olova).

Gubitci: 4 mrtva i 7 ranjenih, a kod neprijatelja 215 mrtvih (prebrojano), 280 mrtvih (procjenjeno) i 5 zarobljenih. Plien 5 pušaka, 1 strojopuška i 4 konja.

e) *Područje Jajca:*

Prema izvješću ravnateljstva državnih željeznica (domobransko predstavništvo), dne 16. o.m. u 16.50 napadnut je putnički vlak 9 km. j.i. od Jajca (na pruzi Jajca—D. Vakuf). Stroj izvmut. Službena i dvoja putnička kola izgorjela. Dosada pronađen 1 domobran i jedan civil mrtav i više ranjenih. Odvedene putnike partizani vratili osim jednoga želj. činovnika i jednog građanina.

3.) Namjera: Razviđanje u prostoru Sokolca i Rogatice, osiguranje pruge Pale—Višegrad, protjerivanje neprijatelja iz Podgraba, popravak želj. pruge.

Vlastiti gubitci: 1 domobran mrtav.

4 mrtva i 7 ranjenih (SS div.)

Neprijateljski: 215 mrtvih (prebrojano), 280 mrtvih (procijenjeno) i 5 zarobljenih.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general
(Lukić)
Lukić

(M.P.)

P 19/VII D

BR. 253

IZVJEŠTAJ DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 18
JULA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU EOS. PETROVOG SELA
OD STRANE JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJ-
SKE¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

Primljeno od: Broda	Dan: 18.7.43.	Sat i minut: 1945	Broj: 386
Putem krugovalne postaje Zagreb	Dan: 18.7.43.	Sat i minut: 2020	Broj: 845

PRIJE SVEGA!

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPEROD

SPOJ: . . .

Dnevni izvještaj 18. srpnja 43.

U području Dervente noću 17. na 18. srpnja jače partizanske snage² nastupajući od s. Pojezne (16 km. JJZ. od Dervente) prema sjeveru izbacile su četnike i ušli u Drijen i Malicu (12 i 9 km. JJZ. Derventa). 18. srpnja u zoru protivnapadajem 3. bojne 8. lovačke pukovnije povraćeni su Drijen i Malica, a neprijatelj odbačen na jug.

Noću 17. na 18 srpnja jake partizanske snage³ zauzele su Bos. Petrovo Selo (24 km. IJI. Doboj) i spalili želj. postaju koja još gori. Isto tako zauzeli su i Miričinu (4 km. IJI. Bos. Petrovo Selo) i porušili veliki želj. most kod Miritine, kao i želj. postaju. Time je promet Doboj—Tuzla na dulje vrijeme prekinut.

Op. broj 606/tajno.

IL D. S

P 19/VII D

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 18.7. U SATI 2100
DEŠIFIRAO DANA 18.7 U SATI 2140 PODPIS:

Očevidni broj
brzjavka dan 18. mjesec VII. god. 43.
sat 21 minut 50

Primljena:

Potpis i čin častnika, koji je
brzjavku primio:
"odpis:
Čin:

IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 18 JULA
1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI
ISTOČNE BOSNE¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA I

Primljeno od: Sarajevo	Dan: 18.7.43.	Sat i minut: 1353	Broj: 363
1. Putem krugovalne pos.'aje Zagreb	Daa: 18.7.43	1 Sat i minut: 1457 1	Broj: 825

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPEROD
SPOJ.—.—

Noću 16 na 17. ov. mi. skupina od 1000 partizana² prebacila se iz prostora Knežine u Dcvetak Planinu. Izte noći neprijatelj zapalio želj. postaju Podlugovi i zgradu za stanovanje jedne obkopsarske sati, zarobio častnika i trideset domobrana, te razrušio prugu kod Podlugova.

Snage SS divizije stigle su Novu Kasabu — Cersku (14 i 12 km. od Vlasenice).

Neprijateljski zrakoplovi noću 17. na 18. ov. mj. letjeli su nad Sarajevom, Rogaticom, Sokolcem i Vlasenicom.

Na ostalom području sbora bez promjene.

Op. broj 2907/tajno

III.D.S.
F 19/VII D

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 18.7. U SATI 1530

DEŠIFRIRAO DANA 18.7. U SATI 1610 PODPiS: Filković
nstk.

Očevidni broj
brzovjavke
234

Primljena:
dan 18. mjesec VII. god. 43.
sat 16 minut 25

Potpis i čin častnika, koji je
brzovjavku primio:
Podpis: Tomović
Čin: bojnik

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1-8, k. 26.

IZVJEŠTAJ GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED
I SIGURNOST OD 19 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I
BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI CENTRALNE
I ISTOČNE BOSNE¹

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK II B

Broj: V. T. 5776 — 1943. Zagreb, dne 19. srpnja 1943.

Predmet: Partizani zauzeli Podgrab—oko
Prače vode se borbe — partizani
prešli riekü Bosnu — pruga od Vi-
sokog prema Dobročju² prekinuta —
Blizu Jajca razorena pruga. —

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
OPERATIVNI ODJEL

Zagreb

Dana 17. srpnja 1943. godine u 14.40 sati primili smo iz
Sarajeva brzoglav sljedećeg sadržaja: —

Partizani³ zauzeli Podgrab i prekinuli prugu prema Više-
gradu. Oko Prače vode se borbe, ali se pojedinosti radi preki-
nuća pruge ne mogu doznati. Noćas partizani prešli riekü Bosnu
razorili pruge kod Lješeva i Banjera, te uništili obćinu Donje
Moštre. Oklopni vlak naletio na minu kod Podlugova i lakše
oštećen. Oko Breze vode se borbe. Sjeverno od Visokog prema
Dobročju i Kaknju, pruga i brzoglasna veza prekinuta. Blizu
Jajca razorena pruga i vlak. Radi pomanjkanja veza pojeti-
nosti nepoznate. —

Dostavlja se s molbom na znanje. —

ZA DOM SPREMNI!

V.d. NADSTOJNIKA B. ODSJEKA: ' 1

P 20. VII. 1943 D

(M P.)

S. Damić
(Stjepan Damić)

¹ Original, pisan na mašinu nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod reg. br. 4/1—41, k. 26.

² Dobrinje

• Vidi dok. br. 104

IZVJEŠTAJ GLAVNOG RAVNATELJSTVA ZA JAVNI RED
I SIGURNOST OD 19 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDI-
NICA NOV NA KOMUNIKACIJI TUZLA—DOBOJ¹

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK II/B

Broj: V.T. — 5790 — 1943.— Zagreb, dne 19. srpnja 1943.—

Predmet: Napad partizana na željezničke
postaje Miričina i Petrovo Selo.—

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
OPERATIVNI ODJEL

Zagreb

Dana 19. srpnja 1943. godine u 2.45 sati, primili smo iz
Tuzle brzojav sljedećeg sadržaja:

„Sinoć u 23.30 sati napala je jedna grupa od 500 partizana²
željezničke postaje Miričinu i Petrovo Selo. — Postaje i skla-
dište do temelja su izgorjele. — Željeznički most pred Miriči-
nom, koji je najvažniji na liniji Tuzla—Doboj, miniran je na
zapadnoj glavi, te se nalazi jednom stranom u rieci Spreči. —
Partizani su razkinuli prugu na više mjesta, kao i oštetili neko-
liko manjih mostića. — Prema podacima, kojima raspolažemo,
legionari iz domobranske dopukovnije nisu dali nikakav jači
odpor. — Partizani su se povukli nakon izvršenog napadaja
natrag u pravcu Ozrena u tri sata noću”.—

Dostavlja se s molbom na znanje.—

ZA DOM SPREMNI!

20. VII. 1943 D P

V.d. NADSTOJNIKA B. ODSJEKA
(M.P.) S. Damić
(Stjepan Damić)

IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 19
JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV NA PRO-
STORU KISELJAK—BUSOVACA I VISOKO¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

Primljeno od: Sarajeva	Dan: 19.7.43. Sat i minut: 1610 Broj: 378		
Putem krugovalne postaje Zagreb	1. Dan: 19.7.43.	Sat i minut: 1617	Broj: 887

SADRŽAJ

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: —.—

U prostoru Kiseljaka—Busovače i iužno od Visokog, nalaze se snage 5. proleterske divizije,² koje se noću 17. na 18. o.m. prebacile iz sjevero¹-ztočnog smjera u ovaj prostor, na kome se prikupljaju.

Ugrožavaju promet, ruše mostove, propuste i brzo-
glasne veze.

SS. divizija priprema podhvat protiv ovih snaga.

Na ostalom području bez promjene.

Op. broj 2908 tajno

III. ZBOR
P 19/VII D

PRIMIO BRZOJAVKU DANA 19. 7. U SATI 1700
DEŠIFRIRANO DANA 19. 7. U SATI 1755 PODPIS

Očevidni broj Primljena:
brzjavke dan 19. mje.s#c VII god. 43.
249 sat 18 minut 00

Potpis i čin častnika. koji je
brzjavku primio:
Potpis:
Čin:

DNEVNI IZVJEŠTAJ OFICIRA ZA VEZU PRI ŠTABU 114
LOVAČKE DIVIZIJE OD 19 JULA 1943 GOD. O NAPADU
JEDINICA NOV NA KLJUČ¹

ČASTNIK ZA VEZU
KOD 114. NJEM. LOV. DIVIZIJE

Op. br. 1329/43.
19. srpnja 1943.

Predmet: Dnevno izvješće
Za dan 19.7.43

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
Operativni odjel

Obće stanje:

Nepromienjeno.

I.

Podhvati u toku:

2 velike i 1 manja banda (ukupna jačina oko 1800 ljudi) napala u noći 17./18.7. Ključ. Nakon 3 $\frac{1}{2}$ časovne borbe napad je odbijen.

Vlastiti gubitci: 1 njemački vodnik i 1 vojnik poginuli,
18 domobrana poginula, među njima i 1
častnik,
36 „ ranjena,
55 „ izgubljena, među njima 1 za-
stavnik.

Neprijateljski gubitci: 20 mrtva i 11 ranjena izbrojana,
300 ukupnih gubitaka, sa kojima
može da se računa.

1 sat protuoklopnog odjela 114 poslata u Šaš radi osiguranja pruge.

Konačni izvještaj brdske veterinarske sati o gubitcima u barbama u okolici Šaša 16/17. 7. 43.: osobni gub/itci: 12 poginulih, 2 ranjena, 2 izgubljena. Tvorivni gubitci: 2 strojopuške-26 (obrazac).

II.

Namjere:

Razvidanje u prostoru oko Vel. Kladaše, Z od Bihaća, I i J od Bos. Petrovca, Z i SZ od Varcar Vakufa.

CASTNIK ZA VEZU UZ.
poručnik (Bazala)
bazala por.

P 21/VII D

BR. 259

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 20 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV NA TERITORIJI CENTRALNE I ISTOČNE
BOSNE¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. Br. 291 O/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 20.VII.1943

(Oznake po karti 1:100.000)

- I. 1.) Snage 5. proleterske divizije povukle su se iz neposrednog prostora j. od Visokog u prostor Kiseljaka, Fojnice i Kreševa.²

2.) Pojediniosti:

a) *Područje Visokog:*

Prema izvješću iz Semizovca, glavnina snaga 5. proleterske divizije povukla se iz neposrednog prostora j. od Visokog u prostor Kiseljaka, Fojnice i Kreševa, a u prostoru j.z. od Visokog ostale su još manje skupine partizana.

Prema izvješću domobranskog predstavnictva kod državnih željeznica u Sarajevu. 20 o.m. u 01,45 sati, manja neprijateljska skupina prekinula je želj. prugu na 4 mjesta kod Dobrinja (8 km. s.z. od Visokog). Popravak želj. pruge u toku.

b) *Područje Sokolca—Rogatice—Prače:*

Prema izvješću iz Prače, nalaze se jače partizanske skupine³ u prostoru Crnog Vrh—Orahovice (4-6 km.j. od Prače)—Mravinci—Debela Meda (5 km. j. od Renovice), a prema izvješću 5. oruž. pukovnije, iz spomenutog prostora partizanske skupine nepoznate jačine dostigle su prostor Previla (7 km. s.z. od Ustikoline), odakle imaju navodno namjeru produžiti pokret u j.i. smjeru prema Crnoj Gori.

19. o.m. u 23.00 sata manji prepad na Praču trajao je do 23.15 sati, kada je odbijen bez vlastitih gubitaka, a kod neprijatelja nepoznato.

Prema izvješću iz Sokolca, 19. o.m. u 24.00 sata doletio je sa juga jedan strani zrakoplov i kružio nad Knežinom oko pola sata, nakon čega se istim smjerom vratio natrag.

Prema izvješću iz Rogatice, 17. o.m. u borbama oko Podgraba razbijen je jedan naš vod. Gubitci: 3 mrtva, 2 ranjena i 40 domobrana nestalo, a kod neprijatelja: 6 mrtvih (prebrojano) i 2 zarobljena.

c) *Područje Kladanj—Vlasenica:*

Prema izvješću SS divizije „Princ Eugen“, u područje Drapnića i Slemenske Pl., nalaze se još dvie partizanske brigade⁴, koje posljednjih noći obskrbljuju strani zrakoplovi. Pronađene su 2 obskrbne bombe sa razornim tvorivom.

3.) Namjera: Razvidanje u prostoru Rogatice, osiguranje pruge Pale—Mesići, osiguranje mosta na Limu sa jednom sati III. bojne 9. p.p. po nalogu SS divizije.

Vlastiti gubitci: 3 domobrana mrtva, 2 ranjena i 40 nestalih.

Neprijateljski: 6 mrtvih i 2 zarobljena.

II. 1.) Bez promjene.

2.) Prema nalogu SS divizije, XXIV. ustaška bojna iz Sokolca preuzela postave u Han Piesku, a XXII. ustaška bojna iz Sokolca u pokretu da preuzme postave u Vlasenici.

Jedna sat III./9. p.p. upućena natrag na osiguranje Mosta na Limu (8 km. j.z. od Višegrada).

3.-4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

P 22/VII D

Zapovjednik general

Lukić

Lukić

³ Vjerovatno se odnosi na jedinice Treće krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 104.

⁴ Vjerovatno se odnosi na jedinice Prve proleterske divizije NOV i PO Jugoslavije .

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 21 JULA 1943 GOD. O BORBAMA I RASPOREDU JE-
DINICA NOV NA PROSTORU KISELJAK—FOJNICA—
KREŠEVO'

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. Br. 2912/taj.

1

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 21.VII.1943.

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I- 1.— Djelatnost snaga 5. proleterske divizije u pro-
storu Kiseljaka, Fojnice, Kreševa — traje i dalje.

2.— Pojednosti:

a) *Područje Kiseljaka—Fojnice—Kreševa:*

Prema izvješću SS divizije, snage 5. proleterske divi-
zije nalaze se i dalje u prostoru K'seljaka, Fojnice i Kre-
ševa. Navodno imade namjeru, da se ponovo spoje sa
snagama u i. Bosni². 20.VII. jedan odjel SS divizije pre-
varom jedne ženske doveden je u stupicu u dolini r. Le-
pen'ce (10 km. j.i. od Kiseljaka) i uništen³. Gubitci: 17
mrtvih (od kojih 3 častnika), 5 ranjenih (od kojih 1 častnik)
i 1 častnik nestao, a kod neprijatelja 43 mrtva (prebrojano).

b) *Područje Sokolca:*

Prema izvješću I. zdruge Sokolac, jedna partizanska
brigada⁴ nalazi se u prostoru sela Ravanjsko (10 km. s.z.
od Han Pijeska), gdje pljačka pučanstvo po okolnim se-
lima.

c) *Područje Čajniče:*

Prema izvješću 5. oružničke pukovnije, 20.VII. četnici
su napali na Čajniče i Miljeno (10 km. j.i. od Goražde).
Oružnici naši i njemački i milicioneri vode borbu sa ne-
prijateljem. Posljedak za sada nepoznat.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod reg. br. 7/1—34, k. 26.

² Vidi dok. br. 113 i 166.

• Vidi dok. br. 166.

d) *Područje Prače:*

Prema izvješću iz Prače 21.VII. u 0115 sati izvršen je manji prepad na jedan naš bunker kod Prače. Neprijatelj odbijen bez gubitaka.

3.— Namjera: 21.VII. čišćenje prostora oko Prače III. bojnóm 9. p.p., razvidanje u prostoru Sokolca i Rogatice. *Vlastiti gubici:* 47 mrtvih (3 častnika), 5 ranjenih (1 častnik) i 1 častnik nestao (kod SS divizije).

Neprijateljski: 43 mrtva (prebrojano).

1.— Bez promjene. Most kod Kaknja danas uspostavljen za promet.

2.— Zapovjedbno, da III./9. p.p. nakon završenja čišćenja oko Prače, 22.VII. krene u Višegrad na svoje stare postave.

3.— XXIV. ustaška bojna iz Sokolca preuzela postave u Han Pijesku, a XXII. ustaška bojna postave u Vlasenici. 9. sat III. bojne 9. p.p. preuzeo osiguranje Mosta na Limu.

4.— Bez promjene.

Bez promjene.

Zapovjednik, general
(Lukić)
Lukić

P 23/VII D

M P.)

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA OD
22 JULA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV NA KO-
MUNIKACIJI KISELJAK—SARAJEVO«

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK II-/B.

Broj: V.T. 5885/43. Zagreb, dne 22. srpnja 1943.

Predmet: Napad partizana na prostor Korusje
Glave². — Napad na njemačku samo-
voznu kolonu. — Kretanje crnogorskih
partizana.—

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
OPERATIVNI ODJEL

Zagreb

„Jučer prije podne napali su partizani³ prostor Korusje Glave. Na putu između Kiseljaka i Rakovice napali su jednu njemačku samovoznu kolonu i tom prilikom su poginuli jedan njemački poručnik i 3 njemačka vojnika, a dva kamiona sa stokom i namirnicama opljačkana i zapaljena. Željeznička pruga prema Višegradu uspostavljena. Oko 100 partizana na-
vodno crnogorskih koji su je porušili krenuli od Podgraba prema južnim planinama u pravcu Crne Gore“.

Dostavlja se prednje s molbom na znanje.—

ZA DOM SPREMNI!

V.d. NADSTOJNIKA B./ ODSJEKA:'

(M.P.)

F 23. VII. 1943 D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod reg. br. 7/1—23, k. 26. ^

² Kobilje Glave

⁵ Na ovom sektoru dejstvovala je Peta NOU divizija, te je ovaj
napad vjerovatno izvršila neka njena jedinica.

¹ Potpis nečitak

IZVJEŠTAJ USTAŠKOG STOŽERA USORA I SOLI OD 22
JULA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU ZVORNICA OD STRA-
NE JEDINICA NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE¹

USTAŠKI STOŽER USORA I SOLI
TUZLA

Broj: T. 3 5 8/4 3

Tuzla, dne 22 srpnja 1943

GLAVNI USTAŠKI STAN — ZAPOVJEDNICTVO PO-
STROJNIKA ZGB.

VRHOVNO NADZORNICTVO ORUŽANIH SNAGA ZAGREB
VRHOVNO NADZORNICTVO ORUŽANIH SNAGA

Zagreb

Ustaški Logor Zvornik svojim brojem 181/43 od 15-VI 1943 dostavio nam je ovo izvješće:

Zahvaljujući izvanrednoj borbenosti i požrtvovanosti domaćih ljudi ovih krajeva, područje našega logora je bar donekle sačuvano od uništenja. Međutim niodkuda nije dolazilo priznanje borcima ovih krajeva, nego se naprotiv stalno i onako slabo naoružane i malobrojne postrojbe slabilo.

Kada su jake partizanske brigade² nastupile Istočnom Bosnom, porazile I. Ustaški Zdrug i 15 pješačku pukovnicu, te stigle pred Zvornik³, onda su mogle samo jake motorizirane jedinice spriječiti nadiranje partizana. Međutim takve su se jedinice pojavile tek kada je grad Zvornik opljačkan, ili bolje reći uništen i ako je pomoć pravovremeno zatražena.

Zvornik su trebale braniti jedinice I. Ustaškog Zdruga koje su nakon višednevnih ogorčenih borbi razbijene i stigle sa premorenim, golim i bosim ljudstvom — ah ipak sa oružjem u Zvornik. Ove jedinice nisu bile sposobne za borbu. Za nekoliko dana njihova boravka u Zvorniku nije im stigla potrebna obuća, i odjeća. Druga oružana snaga koja je trebala braniti Zvornik, bio je jedan sat 6 bojne domdo pukovnije, sastavljen od domaćih ljudi preko 50 godina i bez automatskog oružja, dakle vojska bez oružja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—49, k. 27.

² Odnosi se na Udarnu grupaciju Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije, koja se iz obruča Pete neorijateljske ofanzive probila u Istočnu Bosnu. Vidi tom IV, knj. 14, dok. br. 43, 44, 59, 72.

* Vidi dok. br. 17.

GLAVNI USTASKI STAN - ZAPOVJEDNIŠTVO POSTROJNIKA ZGB.
VRHOVNO NADZORNIČTVO ORUŽANIH SNAGA ZAGREB

VRHOVNO NADZORNIČTVO ORUŽANIH SNAGA

Z A G R E B

Ustaški Logor Zvornik svojim brojem 181/43 od 15-VI 1943 dostavio nam je ovo izvješće:

Zahvaljujući izvanrednoj borbenosti i poštivošću domaćih ljudi ovih krajeva, porušje nekoga logora je bar doneki sačuvano od uništenja. Međutim niokuda nije dolazilo prisiljene borcima ovih krajeva, nego se naprotiv stalno i onako slabo naseljene i malobrojne postrojbe slabile.

Kad su jake partizanske brigade nastupile istočno-Bosnom, porasile i Ustaški Zdrug i 15 pješadijskih pakovnja, te stigle pred Zvornik, onda su mogle samo jake motorizirane jedinice spriječiti nadiranje partizana. Međutim takve su se jedinice pojavile tek kada je grad Zvornik opljačkan, ili bolje reći uništen i ako je pomoć pravovremeno satražena.

Zvornik su trebale braniti jedinice 1. Usta kog Zdruga koje su nakon višednevnih ogorčenih borbi raseljene i stigle sa premorenia, golim i bosim ljudstvom - ali ipak sa oružjem u Zvornik. Te jedinice nisu bile sposobne sa Srbima. Za nek- liko dan njihova boravka u Zvorniku nije is stigla potrebna opskrba i odjeća. Druga oružana snaga koja je trebala braniti Zvornik, bio je jedan sat 6 bojne 6. brigade pakovnja, sastavljen od domaćih ljudi preko 50 godina i bez automatskog oružja, dakle vojska bez oružja.

Da bi neuređa bila veđa, najsposobnija Ustaška bojna odbačena je prilikom sa osjedanja položaja iz borbe na Caparde, a sa njom i zapovjednici satnik Zlidarić i nadpor. Kurelac.

Zvornik je u noći od 4 na 5 srpnja napadnut i zauzet po partizanskoj činovništvo, Ustaške oružnici, legionari i nešto građana prešli su u Srbiju. Pri prelazu preko Drine bilo je mnogo žrtava, tako da je izgubljeno od 400-500 ljudi.

Partizani su se sadržali u gradu od 5-9 srpnja i sa to kratko vrijeme opljačkali su cijeli grad. Na prvom redu bio je Ustaški Logor, a onda drugi državni uređi, pa posebnici. Što je bilo od vrijednosti u logoru to su partizani odnijeli a dr drugo su anistili.

Poslije ovoga poraza narod je strahno uništen potišten i tuđin. Ugled ustave i državnog autoriteta je veoma opao. Nije bez osnova ako se sa ovu katastrofu mnogo krivi ustaški satnik Zlidarić, koji je prije pada Zvornika sastranio odlazak građanstva iz grada što bi bez sumnje smanjilo i ljudske i materijalne žrtve a sam je otisao i tako se spasio. Osim toga ni zna mo da nisu izvršivane zapoviedi Brigade u Tuzli, pa je i to a mnogome pogoršalo položaj Zvornika a sa ovo opet snosi glavnu krivnju satnik Zlidarić.

Kakogod bilo nama je najteže to što se ovaj poraz pripisuje usta ama, i ako oni nisu za to krivi. Bilo je vremena da na vrijeme stigne pomoć bilo iz Tuzle ili iz Srbije a ona je i ipak isostala a sa to i dijnom krivnjom, neka se time posreduje vedi i odgovorni faktori ukoliko to još predstavlja neku intere a sentnost.

Pored ostalih poginulih osoba ni smo naročito pogo- djeni

Da bi nesreća bila veća, najsposobnija Ustaška bojna odbačena je prilikom zaposjedanja položaja iz borbe na Caparde, a sa njom i zapovjednici satnik Zličarić i nadpor. Kurelac.

Zvornik je u noći od 4 na 5 srpnja napadnut i zauzet po partizanima. Činovništvo, Ustaški oružnici, legionari i nešto građana prešli su u Srbiju, Pri prelazu preko Drine bilo je mnogo žrtava, tako da je izgubljeno od 400—500 ljudi.

Partizari su se zadržali u gradu od 5—9 srpnja i za to kratko vrijeme opljačkali su cijeli grad. Na prvom redu bio je Ustaški Logor, a onda drugi državni uredi, pa posebni. Što je bilo od vrijednosti u logoru to su partizani odnijeli a drugo su uništili.

Poslije ovoga poraza narod je strašno potišten i utučen. Ugled ustaštva i državnog autoriteta je veoma opao. Nije bez osnova ako se za ovu katastrofu mnogo krivi ustaški satnik Zličarić, koji je prije pada Zvornika zabranio odlazak građanstva iz grada što bi bez sumnje smanjilo i ljudske i materijalne žrtve a sam je otišao i tako se spasao. Osim toga mi znamo da nisu izvršivane zapovledi Brigade u Tuzli, pa je i to u mnogome pogoršalo položaj Zvornika a za ovo opet snosi glavnu krivnju satnik Zličarić.

Kakogod bilo nama je najteže to što se ovaj poraz pripisuje ustašama, i ako oni nisu za to krivi. Bilo je vremena da na vrijeme stigne pomoć bilo iz Tuzle ili iz Srbije a ona je ipak izostala a zašto i čijom krivnjom, neka se time pozabave veći i odgovorni faktori ukoliko to još predstavlja neku interesantnost.

Pored ostalih poginulih osoba mi smo naročito pogođeni nestankom našeg dužnostnika Omera Džinde i oružničkog poručnika i Zapovjednika oružničkog vođa Vukadina koji su poginuli jer su htjeli do kraja svoju dužnost vršiti. Oni su za nas nezamenljivi i sigurno spadaju u red najsavestnijih žrtava za Domovinu.—

Gornje se dostavlja naslovu s molbom na znanje i uporabu.

Moli se Glavni Ustaški Stan da primi na znanje da je Omer Džindo poginuo u borbi u Zvorniku kao dužnostnik Ustaškog Pokreta jer je isti predložen naslovu za imenovanje pobočnikom za Upravu pri Taboru Drinjača ovostožernim spisom broj V.T. 63/43-8 od 20-V-1943.

ZA POG LAVNIKA I DOM SPREMNI!

STOZERNIK:

(Stjepan Šuto, nadporučnik)

(M.P.)

Šuto

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA OD
23 JULA 1943 GOD. O BORBAMA JEDINICA NOV PROTIV
„VRAŽJE DIVIZIJE" NA OZRENU¹

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK II. B.

Broj: V.T. 5899 — 1943 Zagreb, dne 23. srpnja 1943

Predmet: Borbe kod Ozrena.—

MINISTARSTVO ORUŽANIH SNAGA OPERATIVNI ODJEL
Zagreb

Dana 22. srpnja 1943 godine u 15 sati, primili smo iz
Tuzle brzojav sljedećeg sadržaja:

Jučer i prekjučer vođene su ogorčene bprbe na jugozapadnoj strani Ozrena². Na sektoru u blizini Srbskog Manastira³ u Ozrenu postrojbe „Vražje divizije" imale su izviestne gubitke u ljudstvu radi partizanske premoći i boljeg terenskog snalaženja. Pomoć u municiji koju su tražili četnici ozrenskog odreda od Niemaca, primili su jučer. Borbe se nastavljaju uz dopremu novih njemačkih snaga i teškog topništva, koje je jučer razaralo srbska sela pod Ozrenom, gdje su partizanska uporišta. Saobraćaj Tuzla—Doboj još nije otvoren.—

Dostavlja se s molbom na znanje.—

ZA DOM SPREMNI!

(M.P.)

V. d. NADSTOJNIKA B. ODSJEKA:
(potpis nečitak)

P 22. VII. 1943. D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—15, k. 26.

* Odnosi se na jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br 136, 137 i 168.

³ Ozren Manastir

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA OD
23 JULA 1943 GOD. O BORBAMA OKO ŠEKOVICA I UBI-
JANJU RANJENIH PRIPADNIKA NOV I BOLNIČARKI OD
STRANE „VRAŽJE DIVIZIJE“¹

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK B/II.

Broj: V.T. 5920/43.

Zagreb, dne 23. srpnja 1943.

Fredmet: Djelatnost protiv partizana na
sektoru Tuzla—Sekovići.—

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
OPERATIVNI ODJEL

Zagreb

Dana 23. srpnja 1943. godine u 7.50 sati, primili smo iz
Tuzle brzojav sljedećeg sadržaja:

„Otvoren željeznički saobraćaj Tuzla—Doboj, sa prielazom
od sedamnaest km. kod Miričine. U vezi moga ranijeg brzojava
od 17. srpnja jučer je završena akcija čišćenja partizanskog upo-
rišta Šekovići. Ovu akciju ne smatram uspjelom. Postrojbe
Vražje Divizije uspjele su u partizanskoj bolnici u Šekovićima
pronaći oko 90 ranjenih partizana i nekoliko bolničarki, što
je sve zajedno poubijano². Na straži pred bolnicom uhićen je
jedan partizan a drugi je sa straže uspio pobjeći. Svi ostali
partizani i lakši ranjenici o kojima sam javio, uspjeti su po-
bjeći na Majevicu. Hrvatska vojska koja je također sa Vraž-
jom Divizijom sudjelovala u ovim operacijama nije opalila
niti jednog metka, jer nije uobće naišla na partizane, kao i
Vražja Divizija. Partizani uspjeti se probiti u jake dvije kolone
u pravcu Sriema preko Majevice i u pravcu Ozrena, na kome
se ovoga časa vode ogorčene borbe. Prema sada prispjelim po-
dacima noćas su se ponovno partizani³ u jačini od dvije tisuće

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stitutu pod reg. br. 8/1—33, k. 26.

² Vidi dok. br. 126.

prebacili u njihovo uporište Šekoviće. Zgrade i celo naselje u Šekovićima do temelja je sravnano sa zemljom".—
Dostavlja se prednje s molbom na znanje.—

ZA DOM SPREMNI!

P 23. VII. 1943 D

V. d. NADSTOJNIKA B./II. ODSJEKA:
(potpis nečitak)

(M.P.)

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK B/ II.

Broj: V. P. 5920/43.

Zagreb, dne 23. srpnja 1943.

Predmet: Djelatnost protiv partizana na
sektoru Tuzla Šejkovići.-

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
OPERATIVNI ODJEL
ZAGREB

Dana 23. srpnja 1943. godine u 7.50 sati, primili smo iz Tuzle
brzojav sliedećeg sadržaja:

Otvoran železnički saobraćaj Tuzla-Doboi, sa prilazom od se-
davnost cr. kod Kirčinje. U vezi moza ranijeg brzojava od 17. srpnja jučer
je u Tuzli izvršena akcija protiv partizanske uporišta Šejkovići. Ovu akciju na
smatram uspjehom. Postrojbe Vražje Divizije uspjele su u partizanskoj bol-
nici u Šejkovićima pronaći oko 90 ranjenih partizana i nekoliko bolničar-
ki što je sve zajedno pobijano. Na straži pred bolnicom uhićen je jedan
partizan a drugi je sa straže uspio pobjeći. Svi ostali partizani i lakši
ranjenici o kojima sam javio, uspjele su pobjeći na Majevicu. Hrvatska
vojaska koja je također sa Vražjom Divizijom sudjelovala u ovim operacija-
ma nije opalila niti jednog metka, jer nije uobče naišla na partizane, kao
i Vražja Divizija. Partizani uspjeli su probiti u jarku gdje kolone u prav-
cu Briema preko Majevice i u pravcu Ograna, na kome se ovoga časa vode ego
čene borbe. Izvan časa prispjeli su partizani noćas u se ponovno partizani
u većini od koje tisude prebacili u njihovo uporište na Majevici. Zbog
1 i cijelo naselje u Šejkovićima od kome je saobraćaj sa zemljom".-

Dostavlja se prednje s molbom na znanje.-

2
ZA LOM SPREMI !

V.d. NADSTOJNIKA B./ II. ODSJEKA: 4

[Handwritten signature]

23. VII. 1943

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA 5 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA NOV NA TERITORIJI
BOSNE U VREMENU OD 11 DO 26 JULA 1943
GODINE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Taj. J.S. broj 888
Sarajevo 26. srpnja 1943

Predmet: Doglasno izvješće.

Adrese iste plus nova na Dr Kulenovića
. . .² za vrijeme od 11. srpnja 1943. do 26. srpnja 1943.

3

3. Partizanska akcija: partizanske grupe koje su nadirajući sa područja Romanije planine i Sokolca koncem mjeseca lipnja 1943. zauzele područje Olovo—Han Pijesak—Vlasenica, nastavile su jednim dielom nadiranjem Zvorniku⁴, a one sa područja Olova⁵ rijekom Krivajom duž željezničke pruge Olovo—Zavidovići, Vozući i Krivaj,i, razarajući prugu : mostove. Partizanske horde zauzimaju 9.VII.1943. Vozuću (19 km jugo-istočno od Zavidovića), a 11.VII.1943. Krivaju (8 km istočno od Zavidovića)⁶. Upornim odporom oružnika postaje Krivaja i Vozuća, hrabrim milicionerima Pašinog Konaka uz pomoć oklopnog vlaka iz Zavidovića i zrakoplova bombaša, spriječeni su partizani u daljnjem nadiranjju prema Zavidovićima i u ogorčenim borbama, uz znatne gubitke na mrtvim i ranjenim, odbačeni su 16.VII.1943. Poceljevu⁷ i Seoni (18.5 km istočno od Zavidovića).

Na području Han Pijesak—Ploča: razbijene partizanske horde, po borbenim grupama SS divizije Princ Eugen, povlače se i prikupljaju na području Knežine (10 km sjevero zapadno od Sokolca), dok se one horde iz Vlasenice i područja iste, pri-

¹ Original, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36/8—1—9 k. 149 a.

² Tekst izostavljen u originalu.

³ Izostavila Redakcija pošto se ne odnosi na dejstva jedinica NOV i PO Jugoslavije.

⁴ Vidi dok. br. 17 i 262.

⁵ Vidi tom J-V, knj. 14, dok. br. 108.

⁶ Vjerovatno se odnosi na dijelove Druge proleterske divizije.

* Odnosi se na Podsielovo Br.

kupljaju u starom hajdučkom gnijezdu Sekovići (15 km sjevero zapadno od Vlasenice).

U istom razdoblju primjećene su partizanske grupe u selima: Sijerci (6 km sjevero istočno od Sokolca) Dolovi (8 km istočno od Sokolca) Kalimanići (12 km sjeverno od Rogatice) i Senković (12 km sjevero zapadno od Rogatice) i dvije partizanske brigade u selima: Smrtići (7 km jugo istočno od Sokolca), Kusače (5 km istočno od Sokolca) Margetići, Košutica (7 km sjeveroistočno od Sokolca).

14./15.VII.1943. prebacila se je sa sjevera jedna partizanska brigada kod Žeravice (15 km sjevero zapadno od Han Pijeska) prema jugo istoku na područje Knežine (10 km sjevero zapadno od Sokolca). Nakon dva dana sa istog smjera na isti prostor stigla je još jedna partizanska brigada. To su partizani koji su na područje Knežine prodrli usljed pritiska i akcija borbenih grupa SS divizije sa područja Olova i Han Pijeska. Sa područja Knežine jače partizanske grupe prebacile su se između Han Krama i Žljebova na planinu Devetak.

Na području Prača—Podgrab: 17.VII.1943. u jutarnjim satovima partizani napadaju Praču⁸ (29 km jugo-istočno od Sarajeva). Upornim odporom oružnika i posade napad odbijen. U 0600 sati ponovno sa sjevera nadošle partizanske horde napadaju Praču no i ovog puta bez uspjeha.

Jača grupa od 250—300 partizana⁹ kreće iz Prače duž željezničke pruge put Podgraba (5 km zapadno od Prače) napada Podgrab, bunkere uz prugu i oružničku postaju. Oružnici postaje kod pilane u Podgrabu pod vodstvom hrabrog zapovjednika narednika Ciprijana Petrovića ogorčeno i hrabro su se borili, tri puta pozvani na predaju oružnici odgovaraju vatrom. Potisnuti iz rovova u vojarnu oružnici se bore iz nje. Partizani pale vojarnu, oružnici ne popuštaju, dok se konačno nije izgorjeli krov srušio na oružnike. Time je borba završena. Iz Prače i Podgraba partizanske horde krenule su u smjeru Orahovice (6 km jugo zapadno od Prače) i dostignu 18.VII.1943. Previlu (14.5 km jugo zapadno od Prače). Jakost 1000—1200, kreću navodno za Crnu Goru. Na sjevero zapadu: polovinom ovog mjeseca partizani pljačkaju selo Kadariće i Slivno (5.5 km istočno od Breze), pa se progonjeni našim zrakoplovima prebacuju na područje sela Podvince (10 km sjevero istočno od Visokog). Prilikom prebacivanja razorili su na više mjesta željeznu prugu i propuste na relaciji Breza—Dabravine u smjeru Vareša. Produživši nadiranje sa sjevero istoka u smjeru sjevero zapada i jugo zapada t.j. vraćajući se odakle su i došli, partizanske horde dostigle su 16.VII.1943. u većernjim satima

željezničku prugu i pokidali B.B. liniju između ugibališta Lješeva i željezničke postaje Dobrinje (pruga Sarajevo—Brod) razorili na nekoliko mjesta prugu, pa se prebacili na lijevu obalu rieke Bosne i dostigli selo Kondžilo (13 km sjevero zapadno od Visokog), dok su se sa jačom grupom prebacili preko rieke Bosne kod sela Čekrdžića, nadirajući na područje sela Stuparića (3 km istočno i južno od Visokog) ugrozivši sam grad. Te dane promet je privremeno prekinut, pa nakon popravka pruge promet uspostavljen.

18.VII.1943. u 0100 partizanske horde¹⁰ provaljuju na željezničku postaju Podlugovi (6 km jugo istočno od Visokog), gdje su spalili postaju i ustaški logor. Upućen oklopni vlak rastjerao ih je. Promet na cesti Visoko—Kiseljak i Kiseljak—Busovača prekinut. BB linije pokidane.

Partizanski odredi za razaranje ponavljaju 20.VII.1943. razaranje željez. pruge, ovaj puta između želj. postaje Porječani i Dobrinje i Catići i Dobrinje, a 22.VII.1943. između želj. postaje Gora i Modrinje (6 km jugozapadno od Kaknja) i između Modrinja i Kaknja). Pruga popravljena.

19.VII.1943. grupa od 500 partizana prodrila¹¹ je u selo i lješčilište Kiseljak (31 km sjevero-zapadno od Sarajeva), izvršili pljačku, zapalili most, pa se povukli u smjeru Kreševa. Na području Visoko—Kiseljak—Busovača nalazi se 5. proleterska divizija 3—4000 partizana¹².

Područje Gornji Vakuf: 9.VII.1943. primjećena je grupa od 1500 do 2000 partizana kod sela Ravne (11 km sjevero istočno od Gornjeg Vakufa).

Na području Travnik—Turbo—Jajce: Kod Vijenca—Starog Sela (8 i 12 km južno od Jajca) na području Grdovo—Hamanđići—Cosići (10 16 19 km jugo istočno od Jajca) kreću se jače partizanske grupe. 11.VII.1943. kod Goleša i Komara (5 i 9 km jugo zapadno od Turbeta) partizani su izvršili vatreni prepad na naše straže koje os'guravaju prugu. Gubitaka nijfć bilo.

Na području Prozora; 13.VII.1943. u jutarnjim satima jača partizanska grupa napala je selo Jakliće (7 km zapadno od Prozora i opljačkala 100 komada goveda 1.500 ovaca i živežne namirnice, pa krenula u smjeru Vukovsko (10 km jugo istočno od Kupresa).

20.VII.1943. jedan odjel SS divizije prevarom jedne žene doveden je pred partizansku zasjedu u dolini riečice Lepenice (10 km jugo istočno od Kiseljaka) i uništen. Gubitci: 47 poginulo od kojih 3 častnika i 5 ranjeno od kojih jedan častnik,

jedan častnik nestao. Gubitci partizana: 43 poginula. Sa rečenog prostora partizanske grupe nadiru područjem Fojnice na područje Rastova (20 km južno od Travnika.) Kao važnije iznosim sljedeće događaje:

Sliede događaji pod P

13

II. Akcija naših i savezničkih oružanih snaga

8.VII.1943. potiskujući partizanske grupe sa područja Breza—Vareš naše i savezničke oružane snage u ogorčenim borbama dostigle su liniju: Očevlje (11 km istočno od Vareša) kota 1253—kota 1318—selo Zubeta—kota 1056¹⁴ (1.5—2—5—4.5 i 6.5 km južno od Očevlja) Kljunka—Sudići—Rakova Noga (8—12 jugo zapadno od Olova). Gubitci: 1 častnik poginuo, 7 momaka poginulo, 3 častnika i 17 momaka ranjeno i 2 momka nestala. Gubitci partizana: 30 poginulo (prebrojano), 40 poginulo i 80 ranjeno (procjenjeno).

Potiskujući partizanske horde¹ sa područja Kakanj, 5.VII.1943. njemačke borbene grupe vode borbu sa partizanima u selu Briznik, Puhovac, Radinovići i Brnjic (10 i 11 km istočno i 13 i 18 km. s.i. od Zenice). Manje grupe četnika surađuju sa Njemcima dok se veći dio četnika priključio partizanima. Borbene grupe potisnule su partizane u pravcu Olova. Gubitci: 4 momka poginula, 10 momaka ranjeno. Gubitci partizana: nepoznati.

12.VII.1943. borbene grupe SS divizije Princ Eugen nadirajući iz pravca Sokolca zauzele su: Sijerci i Grlac (6—11 km sjevero istočno od Sokolca), Mileti, Zljebove, Han Kram (9—10—14 km sjevero istočno od Sokolca). Borbene grupe nastavile su akciju prema Han Pijesku. Partizani su ispred borbenih grupa odstupili prema Vlasenici. Gubitci: 1 ranjen. Gubitci partizana: 103 poginulo (prebrojano), 150 poginulo (procjenjeno) i oko 200 ranjenih.

13.VII.1943. borbene grupe dostigle su: Han Pijesak—Tisovac (kota 1258), (5 km jugozapadno od Han Pijeska), Pjenovac (9 km zapadno od Han Pijeska) i Vlasenicu. Vlasenica je zauzeta u večernjim satima 13.VII.1943.

14.VII.1943. dostignuto je: Zgrade (6 km sjevero istočno od Han Pijeska), Kameniti Dolovi, Narandžići, Rulići (4—5—5 km sjevero zapadno od Han Pijeska). Jedan odjel iz Vlasenice potjerao je partizane iz Milića (10 km istočno od Vlasenice), gubitci: 2 poginula, 6 ranjeno i 2 nestala. Gubitci partizana: 163 poginula (prebrojano), 170 poginula (procjenjeno), 2 zarobljena. Plien: 14 pušaka, 1 strojopuška i 5 sanduka streljiva.

16.VII.1943. borbene grupe nadiru iz smjera Vlasenice prema istoku. Gubitci partizana: 33 poginulo. 17.VII.1943. dostignuta je Nova Kasaba (14 km sjevero istočno od Vlasenice), Cerska 12 km sjevero istočno od Vlasenice. Gubitci partizana: 2 poginula, 14 ranjena i 38 zarobljena.

Osim ovih akcija pretrage zemljišta oružničkih krstarećih odjela i mjestimično puškaranje sa neprijateljem.

V. Obći zaključak

Progon partizana sa područja Sokolac, Han Pijesak, Vlasenica, Milici, Nova Kasaba. Još uvijek se nalaze jače partizanske grupe na području Knežine, Zepe i Podžeplja (10 km s.i., 27 km istočno i 26 km sjev. istoč. od Sokolca). Povratak partizanskih grupa sa sjeveroistoka na zapad i jugo zapad i sa područja Romanije na područje Kalinovik—Trnovo (40—22 km južno od Sarajeva). Javna sigurnost ugrožena.

VI. Oružničke postaje koje privremeno ne djeluju

Krilo Sarajevo: Podgrab Pilana.

Krilo Travnik: Krivaja, Vozuća.

VII. Oružničke postaje koje su preseljene u drugo mjesto

VIII. Oružničke postaje koje su obnovljene

Zapovjednik pukovnik
Stjepan Jakovljević

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA OD
28 JULA 1943 GOD. O AKCIJAMA I BORBAMA JEDINICA
NOV OKO BUSOVACE I MODRINJA¹

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK B./II.

Broj: V.T. 6121 — 1943— Zagreb, dne 28. srpnja 1943.—

Fredmet: Prekid željezničke pruge od
Janjine do Modrinja i Buso-
vače, — Busovača obkoljena.—

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
OPERATIVNI ODJEL

Zagreb

Dana 27. srpnja 1943 godine u 18.15 sati, primili smo iz
Sarajeva brzoglasno sljedećeg sadržaja:

„Noćas napadnuta željeznička pruga od Janjine do Mo-
drinja i Busovače, te razorena na četiri mjesta između Lašve i
Janjine. Prema Kaknju pruga razorena na tri mjesta. Busovača
po partizanima sa svih strana obkoljena. Partizani napadaju
bacačima mina i strojnicama. Pruga između Busovače i Viteza
prekinuta, a isto tako i brzoglasno-brzobjavne veze između Ze-
nice i Modrinja. Oko Stambulčića po partizanima razorena
pruga između Stambulčića i Sjetljine, radi pomanjkanja veza
pojednosti se ne znaju. Vlak, koji je jutros krenuo, vraćen
prema Visokom. Sa Visokim veza prekinuta i radi toga ne zna
se što se zbiva.“—

Dostavlja se prednje s molbom na znanje.—

ZA DOM SPREMNI!

P 28 VII 1943 D

V.d. NADSTOJNIKA B./II. ODSJEKA-
(potpis nečitak)

(M.P.)

IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD
29 JULA 1943 GOD. O RASPOREDU I JAČINI JEDINICA
NOV NA PROSTORIJI TESLIĆ — PRNJAVOR — KOTOR
VAROŠ¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
GLAVNI STOŽER DOMOBRANSTVA
OPERATIVNI ODJEL

Op. Broj 7259/taj.

U Zagrebu, dne 29 VII 1943 god.

Predmet: Težište nove borbe partizana.

NJEM. OPUNOMOĆ. GENERALU (izvodno)

1. — ZAPOVJEDNIŠTVU II. D. Z.

2. — IZVJEŠTAJNOM ODJELU GLST.

Ministarstvu Unutarnjih Poslova—Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost—Odsjek B. II. sa V.T. br. 6125 od 28.VII. t. g. dostavlja:

„Težište nove i glavne partizanske akcije prenosi se iz Ozrena u pravcu Teslića. Raspoložem najnovijim i sigurnim podacima i to: U prostoru kotara Prnjavor, a u s. Kulaši, Popovići, Vučrjak, Drenovo i na području kotara Teslić u s. Čečava, pl. Čavka, Javorova, Borja Pl., s. Čudnić i s. Šiprage nalaze se sljedeće partizanske snage: I. Bosanski partizanski korpus sa 1, 2, 3, 4, 5 i 6. brigadom.² Nadalje se u tom prostoru nalazi 1. brigada³ II. Bos. Korpusa, koji je došao prije par dana iz Maslovara, kotar Kotor Varoš u ovo područje. Zatim se ovdje nalaze 2, 5, 7 i 12. partizanska brigada. U prostoru Kotor Varoši nalazi se Banjalučki partizanski odred, kao i četvrti Krajiški odred koji se formira u brigadu. Glavni operativni vođa ovih partizanskih skupina je bivši zapovjednik Kozare pukovnik Mažar, pod pseudonimom ŠOŠA.⁴ Glavni operativni štab ovih snaga nalazi se u s. Kulaši (12 km j. ist. od Prnjavora). U ovom štabu je momentalno i glavni partizanski vođa TITO,⁵ koji je prije par da-

Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 41/6—1, k. 93.

- Podatak nije tačan. Na ovom sektoru nalazila se Druga i Peta NOU brigada i Prnjavorski NOP odred. Vidi dok. br. 148

³ Ona je bila pod komandom Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 166

⁴ Narodni heroj Josip Mažar-Soša u to vrijeme bio je komandant Četvrte NOU divizije.

⁵ Podatak nije tačan. Drug Tito je *u to vrijeme bio sa Udarnom grupacijom.

na bio na području kotara Teslić. Glavna partizanska krugovalna postaja, koja održava vezu sa glavnim štabom i prima od istog operativne naloge, nalazi se u operativnom pokretnom štabu glavnog partizanskog korpusa u s. Šipragama kod same muslimanske džamije kotar Teslić. Glavna partizanska bolnica se nalazi u s. Cudn'ću, kotar Teslić. Naoružanje ovih sastava je slijedeće: Raspolazu sa 2 brdska topa, te više bacača mina. Nadalje svaka brigada ima jedan do dva bacača mina. Svaki bataljon raspolaze sa 2 teške strojnice, a svaka skupina od 10 ljudi raspolaze sa jednom lakom strojnicom i 1—2 mašinska pištolja. Glavni vođe su slijedeći: Glavni operativni vođa je pukovnik Mažar ŠOŠA, zapovjednici brigada su: Ilija Slavnić,⁶ Savo Čeraković⁷ i politički komesar ovog korpusa Osman Karabegović,⁸ sveučilištarac iz Banja Luke. Prema operacijama, koje su u toku partizani namjeravaju zauzeti grad Teslić, budući da su G. Teslić zauzeli 22. srpnja. Obzirom na to, da su ovi podaci tačni, neka se izvrši bombardiranje partizanske krugovalne postaje."

Prednje se dostavlja na uporabu i dalji rad.

P.n. glavara glavnog stožera
Pročelnik general
DRAGOJLOV
Dragojlov

BR. 268

OPŠTA BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG
ZBORNOG PODRUČJA ZA MJESEC JUL 1943 GODINE¹

I. D I O

OBĆE BOJNE RELACIJE

ZAPOVJEDNIČTVA II. ZBORNOG PODRUČJA
ZA MJESEC SRPANJ 1943.

2) 6. *Lovačka pukovnija*

1. do 11.VII. Sve jedinice nalazile su se u Bijeljini u strogoj pripravnosti i na postavima. U koliko su prilike dozvoljavale sa ljudstvom je izvođena obuka.

" U to vrijeme bio je komandant Banjalučkog NOP odreda.

⁷ Komandant Pmjavorskog NOP odreda

⁹ Politički komesar Prvog bosanskog NOU korpusa

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—1 do 10, k. 55

11.VII. Komunisti² su izvršili napad na postave Bos. Rača i radnički vod, koji se tamo nalazio. Poslije dulje borbe komunisti su zarobili ljudstvo radničkog voda, ubili zapovjednika posade, dok je zapovjedniku radničkog voda uspjelo da se povuče. Svo zarobljeno ljudstvo komunisti su odveli sobom, koji Su po svlačenju i razoružavanju pušteni kući. Manji broj domobrana pod zapovjedništvom jednog dočastnika povukao se u karaulu i odavde davao vatreni otpor, te su komunisti bili prisiljeni napustiti Raču.

Gubitci u tvorivu: Cjelokupne odječne opreme i obuće 63 komada, pušaka s bodom, kao i ostalim oružnim priborom 53 komada, strojopuška sa cjelokupnim priborom 1 komad, samokresa sa priborom jedan komad, posteljne opreme 22 komada, 3 brzoglasa, brzoglasne žice 10 kilometara.

12.—24.VII. Pojedine su sati vršile razviđanja. 3. sat upućena na osiguranje radova oko popravljanja željezničke pruge kod s. Travnjaka. Ljudstvo stalno u strogoj pripremi.

25.—26.VII. Izvršena preselica pukovnije iz Bijeljine u područje Đakova bez smetnje.

27.—31.VII. Vršeno osiguranje žetve i vršidbe u okolici Đakova.

b. — Kod 3. lovačkog zdruga.

3.VII. U 1100 sati jedna kombinirana bojna 8. lovačke pukovnije upućena je iz Teslica smjerom Teslić—Brezici sa zadatkom tučenja topničkom i bacačkom vatrom komunista koji su se bili prikupili kod Rastuše i Sokoline (428). Komunisti vatrom razbijeni i odstupili u pravcu Cečave, a bojna se istog dana vratila u Teslić.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci: 2 poginula.

6.VII. Jedna kombinirana bojna 8. lovačke pukovnije upućena iz Teslića smjerom Teslić—Arapovina sa zadatkom protjerivanja komunista sa crte Svinčine—Paljike. Komunisti vatrom topova i bacača razbijeni i povukli se u pravcu Ukrnjice.

Vlastitih, kao i protivničkih gubitaka nije bilo.

* Vjerovatno se odnosi na jedinice Šesnaeste NOU divizije koje su se u to vrijeme nalazile i na pomenutoj prostoriji. Vidi tom IV, knj. 16, dok. br. 54.

9.VII.

U 2300 sati napadnuta je 10. sat 5. lovačke pukovnije u Prnjavoru od jedne grupe od oko 900 komunista dobro naoružanih bacačima i teškim strojnicama.³ Poslije 2 i V:2 satne borbe Prnjavor je pao u ruke komunista, a 10 sat 5. lovačke pukovnije dielom se je probila i povukla u Derventu, a dielom se za njihovu sudbinu još nezna.

Vlastiti gubitci: 2 domobrana poginula, 3 ranjena i 78 nestalih.

Vlastiti gubitci u oružju i opremi za sada se nemogu ustanoviti, jer se većina nestalih domobrana nalazi još skriveno u samom Prnjavoru i okolini sa oružjem i opremom, pošto su navedeni domobrani većinom iz Prnjavora i okoline.

Protivnički gubitci: 14 poginulo, 25 ranjenih.

13.VII.

Noću 12/13 VII. upućena je II. bojna 8. lovačke pukovnije iz Teslića preko Rajševa u s. Đurići sa zadatkom hvatanja odmetnika pljačkaša Zelenog kadra. Selo Đurići je obkoljeno, te su uhvaćena 3 odmetnika pljačkaša sa puškom i 2 bez oružja.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivničkih gubitaka nije bilo.

Plien: 3 puške sa nešto streljiva.

19.VII.

Upućena je iz Teslića ojačana I. bojna 8. lovačke pukovnije smjerom Teslić—Ukrnj'ca u cilju uništenja komunista, koji su se bili prikupili oko Sokoline i Stražbenice.

Vatrom su rastjerane pojedine grupe komunista, koji su se povukli ka zapadu. 42 mladića, * koje su komunisti silom unovačili uspjeli su pobjeći od komunista. Bojna se istoga dana vratila u Teslić.

Vlastitih kao i protivničkih gubitaka nije bilo.

21.VII.

Upućena je :z Teslića ojačana II. bojna 8. lovačke pukovnije smjerom Teslić—Paljike sa zadatkom uništenja grupe od oko 300 komunista⁴ naoružanih puškama i sa 8 strojopušaka i strojnica. a koji su se bili prikupili kod Hajdučki Br.—Hodina Bašta—Redak.

Komunisti su se pri pojavi bojne povukli ka zapadu, te su tučeni topničkom i bacačkom vatrom, a potom se bojna vratila u Teslić.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci 3 ranjena.

22.VII.

Jedna grupa komunista nepoznate jačine izbila je dolazeći sa zapada na crtu: Mukadanovac—Borak—Jasenice. Željeznički most kod G. Teslića je razbijen i zapaljen od strane komunista i izgorio. Za uništenje ove grupe ojačana 3. sat 8. lovačke pukovnije upućena je smjerom Teslić—G. Teslić. Komunisti su se pri pojavi 3. sati povukli ka zapadu i tučeni su bacačkom vatrom.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Gubitci protivnika: 2 poginula 8 ranjenih.

25.VII.

Za vrijeme preseljenja 5. i 8. lovačke pukovnije sa dosadanjeg područja na područje Požege vršile su pojedine jedinice krstarenje i čišćenje i to:

5. *lovačka pukovnja*

I. bojna smjerom Podvinje—Pleternica,

III. bojna i pukov. dielovi smjerom Podvinje—Caglm.

8. *Lovačka pukovnja*

I. bojna smjerom Oriovac—Drenovac—Ratkovica—Skrabutnik—Brestovac—Trenkovo.

II. bojna smjerom Andrijevcu—Odvorci—Bučje—Koprivnica—Požega.

Na komuniste se nije nigdje našio.

d. — Kod tuzlanskog zdruga.

1.VII.

Slabiji komunistički dielovi u toku dana su napadali naša uporišta, a koje drže dielovi II. bojne Domdo pukovnije no sa promjenljivom srećom, tako da su naši dielovi ponovno povratili M. Višću zatim Naseoci, gdje su zaplieni jednu strojopušku i ubili 3 komunista.

U jutro je pokušano zauzimanje Velje Glave po našim snagama. Isto nije uspjelo, jer su komunisti⁵ osjetili našu namjeru, te su sa jaćim snagama izvršili napad na naše snage, koje su bile raspoređene na Snagovu radi zaštite komu-

nikacije Tuzla—Zvornik. Usljed nadmoćnosti neprijatelja, isti je podijelio naše snage na dvoje tako, da su se jedni dielovi povukli u pravcu Zvornika, a drugi u pravcu Caparda.

U ovom podhvatu sudjelovali su dielovi VI Domdo bojne, dvije ustaške bojne i dielovi III. bojne Tuzlanskog zdruge.

2. bitnica VII. topničkog sklopa vršila je gađanje na Velju Glavu.

Vlastiti gubitci: zarobljenih 3 domobrana, ali nakon što su bili razoružani i svučeni isti su pobjegli od komunista, nestala 2, koji su se isto vratili.

Neprijateljski gubitci: 3 poginula, zarobljena jedna strojnica.

2.VII.

U 0300 sati komunisti⁶ su napali na legiju i oružničku postaju Kalesija, pokušali prijeći kod Memića u Majevicu, ali su spriječeni. Borba je trajala 2 sata.

Njemačke postrojbe povukle su se iz rudnika Đurđevik, isti su se zaustavili kod G. Đurđevika, jer su im došla 3 tenka u pomoć. U toku dana jedna jača grupa od 700 do 800 komunista⁷ sa topovima i bacačima došla je u Priboj i krenula u pravcu Drine i Zvornika, a druga grupa otišla je u pravcu Mačkovca.

2. bitnica VII. topničkog sklopa u toku dana je vršila gađanje na komuniste na kotu 533 istočno od Caparda.

U toku dana još su napadnuta naša uporišta Odoorovići, Hadžije, Višća.

Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 6 ranjenih.

Protivnički gubitci: 2 zarobljena, 2 poginula i 4 konja zarobljena.

3.VII.

Tokom dana izvršeno je nasilno izviđanje sa njemačkim izviđačkim odjelom i ostacima bojne branitelja Kladnja u pravcu Kladnja. Naši dielovi su zauzeli Đurđevik.

Sa Zvornikom prekinut je spoj, ali je razviđanjem utvrđeno, da se naša posada drži. U toku noći pogođen je naš postav Mladevac sa strane komunista iz jednog bacača. Tom prilikom poginulo je 4 domobrana i 7 ranjeno. Zapadno od

⁰ Isto

Zvornika neprijatelj je u toku dana držao postav na crti: Perumka—Kosovaca. Prije podne pod zapovjedništvom njemačkog podpukovnika Wörthmüllera poduzeto je nasilno razviđanje iz Caparda preko Kosovače i Perunike. U napadu su učestvovala 2. sati III. bojne T. Z. Uspjeh je bio djelomičan, ali zadatak nije bio u potpunosti izvršen. Poslije podne dobiveni su tenkovi i poduzet je ponovno napad. U prisustvu zapovjednika 369. pješačke divizije i zapovjednika Tuzlanskog zdruga zauzeta je Perunika, u 17. sati, ali su se naše snage zajedno s Njemcima pred noć povukle u Caparde.

2. bitnica VII. topničkog sklopa izvršila je gađanje na kotu 528 ^stočno od Caparda.

Vlastiti gubitci: poginulih 5, ranjenih 9.

Protivnički gubitci: poginulih 83, zarobljena 3, zarobljena 4 konja i dvije puške.

4.VII.

U 0300 neprijatelj je napao uporište Domdo pukovnije Gračanica — Zloseto — Vlaško Brdo. U 0445 palo je Zloseto ali je u 0500 povraćeno. Borba je trajala do 0700 sati i postavi su sačuvani. Gubitaka nije bilo. Izvršen napad na uporište II. bojne Domdo pukovnije — Hrvati, usljed nadmoćnosti neprijatelja naša posada morala se povući u smjeru s. Omazići i zauzeti nove postave.

Napad na cielu liniju užeg mostobrana Zvornika poduzeo je neprijatelj noću oko 2200 sati i to sa jačim snagama, pošto je već ranijih dana svojim udarnim dielovima ustanovio raspored naših snaga.

Gotovo u isto vrijeme sa napadom na glavnoj borbenoj liniji poslužio se neprijatelj i time, što je neprijatelj uzpio, da sasvim malim udarnim grupama dobro naoružanim, dođe još u toku noći iza leđa naše glavne borbene crte. Uspjevši neprijatelju da odbaci naše snage sa postava Divić i Mlađevac, te Zmajevac, neprjateljski mali dielovi odigrali su odlučnu ulogu time, što su sa svojom strojničkom vatrom u samom gradu omeli, da naše snage, koje su odstupile sa kota izvrše ujedno posjedanje važnih još oslonih točaka u samom gradu, kako bi se bar spriječio prodor u središte grada. Usljed jakih nadmoćnih snaga neprijatelja naše snage sa Divića i Mlađevca odbacene su i prebacile su se svojom glavninom

preko Drine kod Divića, a mali dio naših snaga, koji je ostao za obranu samog središta Zvornika pod jakom neprijateljskom puščanom vatrom pred zoru dne 5.VII. 1943. morao je odstupiti preko mosta na Drini u Mah Zvornik. Neprijatelj je skoncentrirao svu svoju vatru na most, tako da su naši dijelovi prilikom prielaza imali osjetljive gubitke.

Vlastiti gubitci: 5 ranjena, 3 poginula, 4 nestala.

Protivnički gubitci nepoznati.

5.VII.

Naši ojačani dijelovi Domdo pukovnije uspjeli su protjerati neprijatelja iz s. Hrvata.

U toku dana komunisti sa jačim svojim snagama ponovno su napali naše postave u s. Hrvatima, te nakon ogorčene borbe, koja je trajala nekoliko sati uspjelo im je našu posadu u s. Hrvatima obkoliti i raspršiti, dok je manji dio uspio probiti obruč i provući se ka Poljicama i Lukavcu.

Početak napada komunista na Zvornik opisan je pod 4. VII. o.g., kao i sam tok rada komunista oko zauzimanja Zvornika.

Prije početka napada na Zvornik, u istom se je nalazilo nekoliko tisuća izbjeglica, a među orma najvjerojatnije je bilo i preobučениh komunista. Nakon upada komunista u sam Zvornik nastala je panika među civilnim stanovništvom, te je isto prilikom odbrane Zvornika naše snage ometalo. Pr hkom povlačenja naših postrojbi preko mosta na Drini u Mali Zvornik također je odstupalo i civilno stanovništvo, pa je i tom prilikom ometalo našim postrojbama pravilno povlačenje.

Za kratko vrijeme boravka komunista u Zvorniku uspjeli su da izvrše pljačku živežnih namirnica i cjelokupne zalihe svih naših postrojbi, koje su se nalazile u skladištu u Zvorniku.

Vlastiti gubitci: 13 ranjenih, 2 poginula, 53 nestal'h, 3 zarobljena.

Protivnički gubitci nepoznati.

6.VII.

U toku dana produžen je podhvat sa jurišnom bojnom i izviđačkim odredom 369. divizije iz Caparda prema Zvorniku, a koji je odpočeo još 5.VII.1943. Do 16 sati zauzeta je točka 494 i toč. 508 (4 z Zvomik), napad se produžuje sa namjerom da se zauzme Zvornik.

Prema izkazu zarobljenih komunista u području oko Zvornika učestvuju dvije Vojvođanske brigade, svaka sa po 800 naoružanih boraca, jedna krajiška brigada, dio 6. bosanske brigade, koja je jako naoružana i jedna proleterska brigada jačine oko 3.000 ljudi.⁸

Vlastiti gubitci 2 nestala, 1 ranjen.

Protivnički gubitci nepoznati.

7.VII.

Izvršen napad sa strane komunista na ustaški kam'on kod Kalesije, koji je prevezio topničko streljivo prema Zvorniku. Nakon žestoke borbe, ljudstvu 13. sati II. bojne T. Z. uzpjelo je osloboditi napadnuti kamion. Ubijena su dva komunista i oduzeto je nešto promičbenog materijala.

Neprijatelj drži položaje oko Zvornika. Njemačke snage sa našom jurišnom bojnom poduzimaju i nadalje podhvate prema Zvorniku. Njemci prikupljaju svoje jače snage u tom području te su dovukli i naše snage sa područja Zivinice.

Komunisti su zauzeli Kozluk, a naši su se dielovi sa uporišta povukli u Šapnu. Iz Međeđe i iz Šapne krenuli su po svojoj inicijativi prikupljeni dobrovoljci Domdo pukovnije u pravcu Kozluka radi spašavanja situacije.

Jedna obhodnja upućena jutros iz Zivinica u pravcu s. Omazdci dobila je jaku vatru sz s. Kopjevići. Ista obhodnja krenula je u pravcu sjevera preko s. Derviševići—Dulovići—Bučik, iz svih ovih sela dobila je vatru. Jedan izviđački vod upućen iz Tuzle preko Kiseljaka u svrhu razviđanja u pravcu Omazići vodio je borbu kod s. Šerići.

Sve obhodnje koje su upućivane sa uporišta desne obale r. Turije, upućene u pravcu s. Banovići—Treštenica i Svatovac, ustanovili su prisustvo komunista u tom području.

Na Pravoslavno Snagovo toč. 580 j.i. Caparda kao i druge važne točke na kojima se nalaze komunisti ispaljeno je 31 granat-šrapnela, 6 šrapnela i 9 tempiranih granata.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci nepoznati.

8.VII.

Njemački tenkovski dielovi sa dielovima svoje pješadije, te sa prikupljenim dielovima VI. bojne

Domdo pukovnije, ustaškim i domobranskim djelovima ponovno su zauzeli Zvornik, gdje su se već komunisti bili povukli. Neprijatelj u jačini oko 1000 ljudi povlači se sa crte Kaludrani—Klisa u pravcu Potočani i Hajvazi sa namjerom da napadne i presječe put Tuzla—Zvornik.⁹

Naređeno posadi Caparde stroga pripravnost i osiguranje sa sjevera. Istoga dana jače neprijateljske snage napale su uporište I. bojne Domdo Jaruške—Strojnu i Begiče, te prešli preko rieke Turije na područje četničko-Ozrenskog sektora. Jedna grupa komunista napala je na uporište Domdo Grić te nakon borbe od 5 sati naše se ljudstvo povuklo na uporište Turija,

Vlastiti gubitci: 1 ranjen. Utrošeno 2.000 naboja.

Protivnički gubitci: 40 ubijenih.

9.VII.

Komunisti izvršili napad na našu posadu u Turiji sa lakim i teškim strojnicama i bacačima. Nakon ogorčene borbe i pošto je prietila opasnost obkoljavanja i zarobljavanja u 10.30 sati ljudstvo toga uporišta povuklo se prema Puračiću i zauzelo položaj na crti Đurđev:ne—Cigansko Brdo—Tirilovac, a Turije su zauzeli komunisti.¹⁰

Noću 9. na 10.VII. grupa komunista od 300 do 500 pokušalo je prijeći Zmajevice i Sekoviće preko Kalesija. U zajednici sa Njemcima uspjelo je spriječiti prebacivanje. U borbi poginuo je jedan komunista dok su 2 zarobljena.

Vlastiti gubitci: 2 poginula.

Protivnički gubitci: 19 poginula, 2 zarobljena.

Utrošeno: 6.200 naboja, 7,9 mm, 120 naboja 9 mm od strojosamokresa, 20 ručnih bombi, 3 sig-nalna naboja (Domdo pukovnija).

11.VII.

Jače komunističke snage¹¹ napale su naša uporišta II. domdo bojne kod Vlaškog Groblja i Lipića, te Lukavicu i Svojat. Nakon višesatne borbe i ako su neprijateljske snage bile mnogo jače i dobro naoružane uspjelo je našim djelovima odbiti neprijatelja i protjerati ga u pravcu Jasička.

⁹ Vidi dok. br. 35 i 36.

¹⁰ Odnosi se na jedinice Sedme brigade Sedme NOU divizije NOV i PO Jugoslavije.

¹¹ Riječ je o dijelovima Sedme NOU divizije NOV i PO Jugoslavije.

Vlastiti gubitci: 1 poginuo, 2 nestala, nestala 1 puška, utrošeno 2.600 naboja 7,9 mm i 520 naboja 8 mm.

Protivnički gubitci nepoznati.

13.VII.

Akcijom dielova II. i III. bojne Domdo pukovnije protjerane su manje snage komunista iz Turije. Dobivši komunisti pojačanje izvršili su protivnapad, te u nadmoćnosti neprijatelja naši dielovi morali su se povući južno od Puračića.

Vlastiti gubitci: 1 ranjen, utrošeno 3.400 naboja 7,9.

Protivnički gubitci: nepoznati.

15.VII.

Jedna sat Vit. boj. branitelja Kladnja zajedno sa njemačkim dielovima u jutro upućena je radi krstarenja iz Zivinica u Lukavicu u pravcu Brkulje—Jasićak—Džebar u svrhu protjerivanja manjih neprijateljskih dielova, koji su se provukli u ovo područje.

Jedna sat V. b. b. Kladnja u zajednici sa Njemačkim dielovima 369. pješačke divizije izvida u pravcu rudnika Omazići—Mušići—Banovići sa zadatkom da izvida neprijateljske snage. Dodir sa neprijateljem nije uhvaćen.

U 0238 prekinuta je pruga između Karanovca i Bos. Suhog Polja, teretni vlak je izkliznuo, stroj i 4 kola prevrnuti.

Popravljanje je odmah pristupljeno. Promet se vrši redovito.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci nepoznati.

16.VII.

Oko 30 naoružanih četnika odmetnika uhvatilo je jednog milicionera Domdo bojne Teslić, koji je bio pred položajem Špilja, ali je istom uspjele pobjeći, čim je naša posada otvorila vatru na odmetnike i stupila u borbu sa istima.

III. Domdo bojna sa jednom njemačkom satnijom izvršila je razviđanje u pravcu s. Mitrovići i Višine. Na povratku kod s. Culjaga sukobili su se sa grupom komunista. Nakon kraće borbe neprijatelj se povukao.

Grupa komunista oko 500 ljudi prebacila se iz Majevice prema jugu između Kadrića i Kalesije. Zasjeda III. bojne Domdo puk. sa njemačkim dielovima dočekale su neprijatelja, isti se nakon kraće borbe povukao u Majevicu.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci: 18 mrtvih, 5 zarobljenih.
Potrošak streljiva: kod Domdo puk 1800
naboja 7,9 mm.

17.VII.

U noći grupa komunista došla je u s. Ružević, otvorila vatru na posadu položaja Križ, te nakon kraće borbe komunisti su odstupili u nepoznatom pravcu.

Dvije grupe komunista jačine oko 300 ljudi došli su iz pravca Sekovići i prešli Spreču kod Santorove ćuprije sa namjerom, da se prebace u Majevicu. Zasjele III. bojne Domdo, kao i nje-mački diełovi dočekali su neprijatelja između Prnjavora i Kadrića. Borba je trajala oko 4 sata, te je neprijatelj sa gubitcima prebačen natrag.

Jedna grupa komunista iz pravca Sekovića prešla je prieko rieke Spreče u Jeginov Lug, te je naišla na diełove III. bojne Domdo kod Tadići i Jeginova Luga. Borba je trajala jedan sat. Jedan dio neprijatelja uspio se je probiti i priedi na sjever ka Jelici, a drugi dio povraćen natrag prema jugu.

Istovremeno druga grupa komunista jačine 300 do 400 ljudi prebacila se između Visa i Skakova preko rieke Spreče i izbila na cestu Tuzla—Zvornik kod Miljanovaca.

Tu su dočekani od diełova III Domdo bojne ah pošto je neprijatelj bio mnogo jači, uspjelo mu se prebaciti preko Mahmutovića i Dubnice u Jelicu. U zajednici sa Njemcima iz Memića ođpočelo je proganjanje neprijatelja. Neprijatelj je imao osjetljive gubitke.

Vlastiti gubitci 1 ranjen, utrošeno 3070 nabojā 7,9 mm.

Protivnički gubitci: 9 mrtvih i 7 zarobljenih.

18.VII.

Komunističke snage iz Ozrenskog sektora iz pravca Stupari—Porječina napali su na naše uporište Miričinu.¹² Mala posada u Miričini dala je odpor, ali nakon kratke borbe uslied nadmoći neprijatelja, koji je tukao bacačima, lakim i tčžkim strojnicama, posada se morala povući više Miričine. Komunisti su zapalili željezničku postaju, skladište i uredovnicu satnije, minirah most na pruzi Tuzla—Doboj. Nakon učinjenog neprijatelj se povukao u istom pravcu ođakle je došao.

Vlastiti gubitci: 1 mrtav, 4 ranjena, 7 zarobljenih, koji su pušteni nakon što su razoružani i svučeni. Neprijatelju je palo u ruke: 6 sanduka naboja, 4 stare puške, jedno ljetno odielo i jedan stari poljski brzoglas. Uništena je sva pismohrana stožera 4. sata I. Domdo bojne. Utrošeno 6.000 naboja.

Protivnički gubitci: 1 mrtav i 4 ranjena.

19.VII.

IV. bojna Tuzlanskog zdruga u svom nastupanju od Puračića postigla je bez otpora liniju: Brdani—Krt ova—Stupari.

Po četničkim podatcima jačina komunista u Ozrenu je 6 brigada. Provjerena je prisutnost II. proleterske i jedne dalmatinske brigade, na Ozrenu. Komunisti imaju mnogo ranjenih u s. Katanići.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci nepoznati.

20.VII.

IV. bojna Tuzlanskog zdruga vršila je razviđanje raspoređena u dvije kolone; desna je razviđala u pravcu Gradišnika, a lijeva u pravcu Donje Breznice. Prije dolaska desne kolone u Gradišnik, Njemci su isti zauzeli od komunista. Po povratku desne kolone IV. bojne T. Z. došlo je do nove borbe između komunista i Njemaca i komunisti su ponovo zauzeli Gradišnik.¹³ Ljeva kolona IV. bojne T. Z. nije došla u sukob sa neprijateljem. Bojna je zanoćila u Krtovi.

Vlastiti gubitci: zarobljeno 108.

Protivnički gubitci nepoznati.

21.VII.

IV. bojna T. Z. vrši izviđanje: krenula je pravcem Krtova—Stupari, gdje je zaposjela kotu 402 i kotu 279, odakle je vršila razviđanje prema sjeverozapadu. Bojna dalje kreće u izviđanju s time da zanoći na Ozren Manastiru. Došavši bojna na Jelovu Goricu bila je napadnuta od mnogo jačeg neprijatelja,¹⁴ koji je bio naoružan sa mnogo automatskog oružja. Naročito su bila krila bojne napadnuta jakim vatrom te su ista bila primorana povlačiti se. Uv'djevši neprijatelj da je u nadmoćnosti, počeo je drsko navaljivati, tako da je u kratkom vremenu sve ljudstvo bojne bilo primorano povlačiti se k s. Stupari i Rav. Brdo. Tu se je jedna bojna prikupila bez većeg diela ljudstva i vratila se u Krtovu.

Noću je izvršen podhvat protiv komunista sa jednom sati Domdo bojne Teslić u sastavu 8. lovačke pukovnije u pravcu Ukrinice. Dodir sa neprijateljem nije uhvaćen.

Vlastiti gubitci: 3 poginula, 4 ranjena, 10 zaobljenih. Prilikom povlačenja u brobi iz Jelove Gorice nestalo je: 5 pušaka, 10 krušnih torbica, 6 telečaka, 3 haljinca, 3 para cipela, 3 taborske kape, 2 samokresa, 1 gumeni četvrtasti štambilj stožera bojne, 1 znakovni samokres sa 30 razno-bojnih znakovnih naboja.

Protivnički gubitci nepoznati.

22.VII.

IV. bojna T. Z. u toku dana pošla je ponovno razvađati u istom pravcu kao za 21.VII., ali bez uspjeha, ista je došla do blizu Stupara, gdje je dobila jaku vatru od komunista od Ravnog Brda i Ravnima. ^

Vlastitih gubitaka nije bilo

Protivnički gubitci nepoznati.

24.VII.

Izvršen napad na postav Domdo bojne iz Teslića na položaju Rudnik iz pravca Gomjenice te na položaj na Stenjaku. Oba napada su odbijena bez vlastitih gubitaka. Noću je zapaljen most na pruzi Destilacije drva kod Pranjica, te kod s. Mršića porušena je pruga.

Izviđanja, koja su vršena na području ovog zdruga, sa postrojbama, ovog zdruga nisu došle u dodir sa komunistima.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci: nepoznati.

25.VII.

Noću su komunisti prekinuli prugu Teslić—Slatina i na istoj zapalili više mostova, te prekinuli brzoglasnu liniju, brzoglas na željezničkoj postaji Slatina bacili u rieku. Također je izvršen jak napadaj na posadu bojne Domdo Teslić u Komušini. Posada je prihvatila borbu, ah se zbog velike nadmoći neprijatelja morala povlačiti prema Tesliću.

U borbi je ranjen jedan domobran, koji je kasnije umro. Jedan je domobran bio na dopustu, pa su ga na povratku komunisti uhvatili i ubili.

Komunisti su se povukli iz Turije, a dielovi 2. sati I. bojne Domdo ponovno su zauzeli svoje položaje.

Vlastiti gubitci: 2 domobrana poginula. Izgubljeno u borbi 4 pušake, 1 sukneni haljinac i 1 par cipela.

Protivnički gubitci nepoznati.

26.VII.

Tokom noći oko 0024 sati izvršili su komunisti jak napad na Tešanj.¹⁵ Napad je trajao cijelu noć sve do jutra, a za vrijeme dana povukli su se komunisti na udaljenije visove, odakle su vršili pripucavanje. Posada domdo bojne vršila je obranu grada, te nije dala komunistima prodrijeti u grad.

Iste noći napadnuti su položaji Domdo bojne u Jelahu i želj. stražarske bojne. Napadi su odbijeni. Komunisti su napadali sa svih strana pošto su predhodno prekinuli brzoglasnu vezu i željezničku prugu Teslić—Usora na dva mjesta. Jačina napadača bila je od 400—500 ljudi. U toku dana izvršen je podhvat iz Teslića sa jednom sati u pravcu Planja i Tešnja i jednim odjeljenjem 369. pješačke divizije sa bacačima. Kod s. Planja došli su u dodir sa neprijateljem i isti je razbijen.

Još je izvršen napadaj na postavu u Banjoj Vrućici i Rudniku. Napadi su odbijeni.

Komunisti su izvršili napad na s. Turiju, te nakon ogorčene borbe naši dielovi ponovno su se povukli na položaje južno od Puračića.

Vlastiti gubitci: 3 ranjena. Utrošeno 3.000 naboja 7,9 mm kod Domdo bojne Tuzla.

Protivnički gubitci: 7 ranjenih.

27.VII.

IV. bojna T. Z. upućena je iz Caparda u pravcu Treštenice i Podgorja, sukobila se sa komunistima kod Srnice. Neprijatelj je odbačen u pravcu juga.

Prema .izvješću dobivenom iz Gradačca komunisti u jačini oko 6.000 ljudi sa 38 težkih strojnica progone i hvataju četnike sa namjerom da ih likvidiraju. Komunisti vrše koncentraciju svojih četa sa namjerom da napadnu Gradačac.

Vlastiti gubitci: 2 poginula.

Protivnički gubitci nepoznati.

28.VII.

Ophodnja Domdo pukovnije, koja je upućena u pravcu Turije kod s. Talovići napadnuta je, te se ista pod borbom povukla. Obhodnje su pojačane i ponovno su produžile izviđanje u pravcu

Turije, ali nisu naišle na neprijatelja koji se povukao.

Obhodnja, koja je iz Caparda upućena preko Velje Glave u pravcu Glodi saznala je: komunisti su jutros prešli rijeku Drinjaču i radi pljačke napali s. Kalabače—Popoviće—Pavloviće i Čitluk. Jačina komunista oko 400. Četnici iz Papraće i Čitluka primili su borbu i odbili komuniste preko rijeke Drinjače, te se povukli u s. Korijen, gdje im je navodno Glavni štab. Četnici su imali gubitke 2 mrtva. Komunista 9 mrtvih, 15 ranjenih, zarobljeno 7, 6 konja mrtvih i 4 zarobljeno.

Obhodnje, koje su upućene prema Sekovićima u raznim pravcima, saznale su da se u s. Mitrovići i Zepinići nalazi grupa komunista 400 do 500 ljudi sa 9 lakih i 1 teškom strojnicom pod zapovjedništvom Miloša Zekića¹⁶.

Prema dobivenim viestima iz Modriča i Bos. Samca neprijatelj vrši napad na Gradačac od jutros u 0400 sati. Navodno je Gradačac pao.¹⁷

Vlastiti gubitci: 2 poginula, 2 ranjena, 1 zaslužnjen.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

29.VII.

U s. Svatovcu pojavila se komunistička obhodnja, iste je ophodnja IV. bojne T. Z. protjerala u pravcu Srnice. Naše obhodnje bile su podpomognute topničkom vatrom iz Kiseljaka.

Jače komunističke snage nalaze se u s. Vitkovci—Cerovica—Lončari—Miljanovci i Omanjska jačine jedne brigade.

Naše snage nadiru od Doboja, sukobile su se sa neprijateljem na t. 333 (15 si Teslić). Borba se još uvijek vodi. Namjera komunista je nadiranje prema Doboju i pruži Doboju—Teslić i Doboju—Sarajevo.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci nepoznati.

30.VII.

Komunisti izvršili napad na posadu Domdo puk. u Puračiću, obkolivši ga sa svih strana.¹⁸ Kako je napad izvršen po noći, uzpjelo je manjim neprijateljskim dielovima provući se do mosta na Spreči

¹⁶ Riječ je o Šestoj istočnobosanskoj NOU brigadi čiji je komandant bio Miloš Zekić.

¹⁷ Gradačac su zauzele jedinice Sedamnaeste NOU divizije. Opširnije o tome vidi dok. br. 167.

¹⁸ Vidi dok. br. 151 i 168.

1 time izazvati zabunu iza leđa dielova Domdo pukovnije, koji su zaposjeli položaj južno od Puračića na crti Radikovac—Đurevine—Cigansko Brdo—Tirilovac—Prokosović. Kako je našim dielovima prietilo da budu zarobljeni to su isti uspjeli da se povuku prema Spreči, a odavde prema želj. postaji Puračić. Prilikom upada komunista u Puračić palo je komunistima u ruke: 32 puške, 26 pari ljetnih odiela, 19 torbica, 6 sanduka municije, 2 sanduka bombi, jedna poljska kuhinja, 5 kanti ulja, 50 kg brašna, 340 komada kruha, 150 kg geršla, 300 kg graha, 25 kg sladne kave, 30 kg šećera, 50 kg makarona, 6000 kom. cigareta, te u gotovom novcu 550.000 kuna, 6 pari zimskih odiela, 2 gunja, 6 sekcija, 8 pari novih opanaka, 40 nabojnjača. Pismohrana djelomično uništena i razbacana, a veći dio cetao sačuvan.

Vlastiti gubitci: 1 poginuo, 20 zarobljeno. Utroš. 4600 naboja. Protivnički gubitci: nepoznati.

31.VII.

Posadna bitnica poluvod u toku dana učestvovao je u podhvalu protiv komunista u predjelu Majevice. Sa položaja Prokopac Han je vršio gađanje i otvaranje topničke vatre na kotu 545, 847 (Busija), Kurijevo Brdo, Risovac, i na s. Jablanica, Mačkovac, Lopare, u kojima se nalazila neprijateljska komora. Utrošeno 10 tempiranih granata, 8 šrapnela i 13 granat šrapnela.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Protivnički gubitci nepoznati.

E. — Kod II. jurišne bojne.

1.—4. VII.

Bojna se nalazi na taborovanju u Brodu n/S.

4.VII

U 18.30 sati bojna (bez svoje 4. sati—novačke koja je ostala u Brodu), stožer bojne sa svojom 1., 2., i 3. sati kreće vlakom iz Bos. Broda preko Doboja za Kreku gdje stiže 5.VII. u 0700 sati u potpunom redu.

5.VII.

Bojna je stavljena pod zapovjedništvo 369. hrvatske dobrovoljačke divizije, te je po dielovima prebačena samovozima iz Kreke u Caparde do 1300 sati. U Capardama bojna ulazi u sastav „Kampfgruppe Oberstleutnanta Wörthmüllera“, te pojačana sa jednom sati i 3 borna kola iz iste grupe u 1600 sati polazi u napad sa zadatkom da zauzme i održi toč. 533—528. Označene točke bojna zauzima do 1730 sati bez borbe i dodira sa

neprijateljem. Ojačana bojna sa zadaćom da prenoći i spriječi nadiranje neprijatelja u zapadnom pravcu, utvrđuje se u rasporedu:

toč. 533 zaposjela je 3. sat ojačana 1. vodom iz sata hrv. legion.

toč. 528 (Perunika) zaposjela je 2. sat ojačana jednim vodom iz sata hrv. legionara a

međuprostor između toč. 533 i 528 posjeda 1. sat sa svoja dva voda ojačana sa jednim vodom iz sati hrv. legionara, dok 1. vod. 1. sati ostaje u pričuvi.

Borna kola osigurala su dio ceste Caparde—Zvornik.

6.VTI.

U 0010 sati napadnuta je toč. 533 i, u 0135 sati ojačana 3. sat pod pritiskom neprijatelja povukla se dielom u neredu, ali ubačenom pričuvom i podpomognuta bornim kolima prelazi u napad, protjera neprijatelja i zauzima ponovo svoje postave na toč. 533.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

Utrošeno: pušćanih naboja 5.195 kom., svjetlećih naboja bijelih 32 kom., zelenih 2 kom., crvenih 4 kom. Ručnih bombi 23 kom.

Od opreme izgubljeno: 18 šatorskih listova, 4 krušne torbice, 2 zdjelice, 13 košulja ljetnih, 10 gaća ljetnih, 1 nabojnjača, 3 gunja, 5 kabanica, 1 telečak i 3 okvira za strojopušku.

Istoga dana t.j. 6.VII. oko 0800 sati ojačana bojna izašilje 3 razviđačka voda u pravcu istoka i to:

na toč. 494 (iznad slova „e" od Rudine)

„ „ 508 Lišina

„ „ 443 Spasojevica.

Izviđački vodovi podpomognuti bomim kolima uspjeli su zauzeti i dižati toč. 494 i toč. 508, međutim toč. 443 nije mogla biti zauzeta zbog jake neprijateljske vatre sa same toč. 443 i sa sjevernog pravca.

U toku 6.VII. razviđački dielovi ove bojne vraćaju se u svoj sastav pošto su ih smjenile čete iz grupe podpuk crvnika Wörthmüllera.

Naših gubitaka nije bilo, dok je u s. Cerik uhvaćen jedan naoružani komunist, koji je predat grupi podp. Wörthmüllera.

6.VII. 1943. u 23.30 sati neprijatelj obuhvatno (sa istoka, sjevera, zapada) snažno napada lievo krilo i bok bojne t.j. 2 ojačanu sat, kojoj je 7.VII. u 0030 sati iz bojničke pričuve poslato pojačanje. Neprijatelj napada sve jačom žestinom, tako da je 2. ojačana sat istoga dana u 0130 sati napustila toč. 528 i dielom se u neredu povlačila u pravcu stožera bojne, gdje je od dielova 1. ojačane sati zadržana radi davanja odpora i spriečavanja daljeg napredovanja neprijatelja. Neprijatelj i dalje napada sve do pred zoru, ali smalaksava, te je ojačana 2. sat uz pomoć 3 borna kola upućena i oko 0430 sati povratila svoje stare postave na toč. 528, koja od tada ostaje stalno u naš'm rukama.

Vlastiti gubitci: 8 domobrana poginulo, 8 ranjenih i 4 častnika ranjenih.

Neprijateljski gubitci: 13 mrtvih prebrojanih, broj ranjenih neustanovljen.

Utrošeno: pušcanih naboja 16.235 kom., svjetleći 65 kom., naboja za strojosamokres 68 kom., ručnih jajastih bombi 142 komada, ručnih bombi sa drškom 17 kom.

Od oružja, oružnog pribora i opreme izgubljeno je: 1 strojopuška, 4 puške, 5 boda, 5 lopatica, 4 viska, 6 uprtača, 8 nabojnjača 6 platnenih naprtača, 10 telečaka, 8 kapa zimskih, 8 vrhovničkih znakova, 10 kabanica zimskih, 8 haljinaca ljetnih, 8 hlača ljetnih, 9 pari gležnjaka, 12 pari cipela, 42 košulje, 45 gaća, 8 zimskih košulja, 26 šatorskih listova, 17 gunjeva, 13 čaturica, 17 zdjelica, 17 krušnih torbica i 1 kišna kabanica.

Bojna drži položaje toč. 533 i 528 kao i među-prostor ovih točki. Upućene su dvie častničke razviđačke obhodnje i to:

prva je obhodnja stigla samo do toč. 443 i morala se je vratiti jer je na sjeveru i sjevero-istoku sve bilo zaposjednuto od komunista;

druga obhodnja stigla je do visine s. Planine i bila prisiljena vratiti se, jer je također sve posjednuto komunistima.

U toku dana i noći u glavnom m'r, osim na odsjeku 2. sati na toč. 528 gdje se je povremeno vodila borba.

Oko 2400 sati izvršen je od strane neprijatelja napad na odsjek 2. sati, ali je isti brzo odbijen.

Vlastiti gubitci: jedan domobran ranjen.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

Utrošeno: pušćanih naboja 6.863 kom., svjetlećih naboja 43.

- 8.VII. U 1600 sati bojna (bez sati iz hrv. legije) napada i zauzima položaj Rudine do toč. 494 sa 1. i 3. sati dok 2. sat posjeda toč. 533 do toč. 528 te štiti leđa i osigurava put Caparde—Zvornik.
- Kod ovog podhvata sami su se ranili: razvodnik 3. sati i domobran 1 sati. Razvodnik je lišen čina, a obadvojica su stavljeni pred sud.
- Ovaj raspored snaga ostaje do 14.VII.
- Vlastiti gubitci: 2 ranjena (sami su se ranili).
- Utrošeno: pušćanih naboja 170 komada.
- 9.—13.VII. Sati ove bojne vrše utvrđivanje postava i razviđanje zemljišta pred istima. Dodira sa neprijateljem nije bilo.
- Vlastitih gubitaka nije bilo.
- Utrošeno: naboja za samokres 34 komada, svjet. naboja 23 kom.
- 14.VII. U 0500 sati bojna zauzima visove oko s. Cerik sa sve 3 sati sa namjerom, da na tom dielu osigura cestu Caparde—Zvornik.
- Dodira sa neprijateljem nije bilo.
- Vlastitih gubitaka nije bilo.
- 15.—19.VII. Sati ove bojne vršili su razviđanje ispred svojih postava, nadalje se vježbalo po rasporedu rada, a izvršena su i obučavna strijeljanja. Dodira sa neprijateljem nije bilo.
- Utrošeno pušćanih naboja 260 komada.
- 20.—24.VII. Bojna nije više u sastavu 369. pješ. divizije i kreće za Tuzlu. Iz Tuzle kreće dalje u s. Dobrošnicu i Karanovac. U Karanovcu ukrcavanje u vlak i odlazak u Derventu.
- 25.VII. 1. sat preuzima stražu u posadi Derventa.
2. sat kreće u 0430 sati iz Dervente u s. Detlak gdje zauzima postave Zobište (toč. 211) i Gavrani (toč. 197).
3. sat kreće u 0430 iz Dervente u s. Kalenderovci, gdje zauzima određene postave.
- 26.—31.VII. 1. sat daje stražu u posadi Derventa, dok 2. i 3. sat vrše u tom vremenu utvrđivanje postava, razviđanje zemljišta pred istim, te vježbanje po rasporedu rada.
4. sat (novačka) ove bojne upućena je u Brodsku Varoš sa zadatkom da osigura Brod n/S.

Sat je stigla u Brodsku Varoš oko 21.30 sati i odmah je izvršeno zaposjedanje postava (21.VII).

U vremenu od 22. do 28.VII. sat je vršila razviđanje okolice Brodske Varoši obhodnjama i nije dolazila u dodir sa neprijateljem. 28.VII. vod koji je bio određen za razviđanje napadnut je od veće skupine komunista. Borba je trajala do oko 20 sati, kada je neprijatelj po dolasku dielova 4. lovačke pukovnije i II. koturaške bojne iz Broda, odbijen.

Vlastiti gubitci poginuo 1 razvodnik.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

Utrošeno naboja 6246 komada.

F. — Kod Koturaške bojne II. Z.P.

1. sat Koturaške bojne II. z.p. Brod, daje zasjede u Brodskoj Varoši. Ista je bila napadnuta od odmetnika na dan 8.VII. o.g.

Zasjeda je bila u Brodskoj Varoši na kanalu Glogovici.

Zasjeda, koja je brojila 10 ljudi napadnuta je od oko 200 komunista na mostu. Borba je trajala oko 10 minuta, kada su komunisti prešli kanal i došli našima iza leđa. U taj čas naišla je obhodnja od 4 ljudi iz Broda i komunisti su ih zarobili. Prilikom povlačenja sa mosta poginuo je jedan domobran.

Poslie ove borbe otišli su komunisti u Brodsku Varoš i napali radnu bojnu, od koje su zarobili 80—100 ljudi, i opljačkali školu gdje je bojna bila smještena.

Vlastiti gubitci: poginuo 1 domobran, zarobljeno 5 domobrana.

Protivnički gubitci nepoznati.

II. IZKUSTVA

U posljednje vrijeme počeli su napadaji na naše postrojbe sa vrlo moćnim snagama, tako da je našim postrojbama uobće nemoguće da se održe na pojedinim postavima. Pri napadima pobunjenici nastoje postići svoj cilj bez obzira na žrtve, a u mnogo slučajeva upotrebljavaju i razna lukavstva, kako bi naše postrojbe zavarali.

Svaki njihov napadaj je dobro pripremljen. Ako se radi o napadaju na veća nastanjena mjesta, pobunjenici vrše napad iz samog mjesta. U

svakom slučaju to su ili njihovi sumišljenici mještani, ih pak preobučeni komunisti, koji su se prije samog napadaja uvukli u mjesto, ili su se pak uvukli u kuće za vrijeme borbe pa iz njih otvaraju vatru i tako stvaraju paniku.

Kod komunista je dojavna služba vrlo dobro razvijena, što igra značajnu ulogu kod pojedinih podhvata.

U napadima su komunistički dieľovi vješto vođeni, a najglavniji uzrok tome je dobro razvijena dojavna služba, koja ih izvještava o svim pojedinostima kao i o radu naših postrojbi.

Na području Tuzlanskog zdruga nalazi se oko 20.000 komunista, koje su snage raspoređene po selima, ako nisu u borbi, a ta ih sela moraju obskrbljivati hranom. Kada je u toku pripremanje njihove akcije, onda se te snage prikupljaju i nastupaju kao potpuno organizirane vojničke jedinice.

III. NEDOSTATCI I POGRIJEŠKE:

Veze između pojedinih naših postrojbi vrlo su slabe. Tome je glavni uzrok nedostatak prievoznih sredstava kao i sredstava za održavanje veze. Naročito se osjeća nedostatak manjih kružovalnih postaja.

U velikoj se mjeri osjeća nedostatak brzih prievoznih sredstava i to samovoza i motornih kotača. Nadalje se primjećuje nedostatak tovarnih konja, jer se tegleći konji ne mogu upotrebljavati na brdskom terenu.

Pri obrazovanju preselica i izvršenju prekravanja primjećuje se nedostatak dovoljnog broja vagona (osobito zatvorenih za konje), tako da se pojedine jedinice nepotrebno zadržavaju na izvjestnim postajama, usljed čega nastaje zastoj i zakašnjenje samog izvršenja podhvata.

Pad Prnjavora proizlazi iz toga, što je u njemu bila posada jačine svega jedne sati. 114 njemačka divizija u Banja Luci nije u Prnjavor uputila nikakve snage, iako Prnjavor spada u podhvatno područje te divizije. Po padu Prnjavora nije za oslobođenje ništa učinila.

Kod jedinica Tuzlanskog zdruga osjeća se premorenost i popuštanje morala. Bezuvjetno bi bilo potrebno jedinicama, koje su dulje vremena

na terenu dati kraći odmor u vojarnama, gdje bi se trebala s njima vršiti kratka stručna izobrazba.

Naoružanje naših postrojbi je manjkavo, a ova se manjkavost najviše osjeća u automatskom oružju.

ZAPOVJEDNIK
general (Iser)
Iser

BR. 269

OPŠTA BOJNA RELACIJA USTAŠKO-DOMOBRANSKI
JEDINICA ZA MJESEC JULI 1943 GOD. NA TERITORIJI
TREĆEG ZBORNOG PODRUČJA¹

OBĆA BOJNA RELACIJA

o podhvatima četa na području III. zbornog područja u mjesecu srpnju 1943. godine.

A) PODHVATI

Područje grada Sarajeva (Zapovjedništvo mjesta)

U toku mjeseca srpnja ove godine, postrojbe u sastavu grada Sarajeva nisu učestvovala u nikakvim podhvatima, jer n'je bilo potrebe, a niti važnih događaja na području grada Sarajeva.

I.) Područje I. djel. staj. zdruga

Tokom mjeseca srpnja na području zdruga nisu vršeni veći podhvati, nego su vršena razviđanja u okolnom prostoru Sokolca i Vlasenice. Odbijen je jedan jači napadaj neprijatelja na postave oko Sokolca.

Važniji događaji bili su sljedeći:

4. *srpnja*: Neprijatelj u jačini 4 partizanske brigade izvršio je napadaj na postave oko Sokolca.² Napadaj odbijen. 7 ustaša mrtvih i 4 ranjena, a kod neprijatelja 60 mrtvih i više ranjenih.

Ostalih dana tokom mjeseca srpnja ustaške postrojbe vršile su razviđanja, kojom prilikom su imale manje sukobe sa neprijateljem, prilikom kojih nije bilo gubitaka.

Prilikom razviđanja u okolini Vlasenice pronađeno je 72 lješa pripadnika oružanih snaga, koji su poginuli mjeseca lipnja prilikom borbi oko Vlasenice.

II.) Područje 2. Gorskog zdruga

Tokom mjeseca srpnja postrojbe zdruga nisu preduzimale nikakove veće podhvate, nego su vršile osiguranja želj. pruga, posadnih mjesta, postava, razviđanja i prikupljanja podataka o neprijatelju.

Važniji događaji bili su sljedeći:

26.-27.—*srpnja.*: Potrgana brzoglasna veza između Stambulčića i Prače. Zelj. pruga Podgrab—Prača prekinuta u dužini od 300 metara. Most na rijeci Gračanici spaljen. Zelj. postaja Sjetlina spaljena. Ovo je učinila jedna partizanska brigada³ nepoznate jač ne, koja se sa juga prebacila na sjever u prostor sela Ponor (6 km.s. od Prače).

28. *srpnja.*: Partizanska brigada iz Ponora prebacila se natrag u j.z. smjeru prema Vrhprači i produžila pokret prema Kalinoviku.

29. *srpnja.*: Brzoglasni spoj Konjic—Mostar prekinut. Zelj. postaja Lisičići spaljena, pruga između Konjica i Lisičića na dva mjesta porušena.

31. *srpnja.*: Manji sukob sa partizanima oko Bradine i Lukač mosta, između kojih je pruga prekinuta na 4 mjesta. 2 partizana mrtva i 2 željezničara odvedena po partizanima.

Tokom mjeseca srpnja zdrug je imao: 5 mrtvih, 9 ranjenih i 13 nestalih, a na strani neprijatelja 3 mrtva, 1 ranjen, 275 partizana zarobljeno bez oružja, 6 partizanki bez oružja i 5 partizana sa oružjem zarobljeno.

III.) Područje V. djel. staj. zdruga

Tokom mjeseca srpnja postrojbe zdruga nisu vršile veće podhvate na svome području, nego samo razviđanja, kojom prirkom su imale nekoliko manjih sukoba sa manjim neprijateljskim skupinama, u kojim sukobima kroz čitavi mjesec postrojbe zdruga nisu imale gubitaka, a na strani neprijatelja bio je samo 1 mrtav i 3 ranjena.

Važnijih događaja nije bilo.

IV.) Područje 15. pješačke pukovnije

Tokom mjeseca srpnja na području pukovnije nisu vršeni jači podhvati protiv neprijatelja, nego prilikom razviđanja i osiguranja želj. pruge dolazilo je do manjih sukoba sa neprijateljem, kome je uspjelo porušiti želj. prugu na nekoliko mje-

sta između Zavidovića i Olova i na istom dielu spaliti nekoliko želj. postaja.

Važniji događaji bili su sljedeći:

7. *srpnja*: Na pruži Zavidovići—Olovo između Careve Čuprije i Stjepin hana, partizani su spalili jedan želj. most, u Carevoj Čupriji spalili su sve državne zgrade.

9. *srpnja*: Partizani zauzeli selo Vozuču i u selu spalili jedan most i sve državne zgrade.

13. *srpnja*: Na istoj pruži partizani su napali oklopni vlak SS četa, koji je napadaj odbijen. Zapalili su želj. postaju u Kri-vaji.

30. *srpnja*: Neprijatelj je napao jedan teretni vlak između Vranduka i Nemile. Napadaj odbijen.

Tokom mjeseca srpnja pukovnija nije imala gubitaka.

V.) Područje Zagrebačke konjaničke pukovnije

Tokom mjeseca srpnja postrojbe pukovnije vršile su osi-guranja svojih postava i odbile nekoliko napadaja na želj. prugu i želj. postaje.

Važniji događaji bili su sljedeći:

6. *srpnja*: Odbijen je napadaj neprijatelja na Travnik bez gubitaka.

16. *srpnja*: Oko 300 partizana napali su putnički vlak između Jajca i Vijenca, isti opljačkali i spalili. Tom prilikom zarobili su 2 domobrana i nekoliko njemačkih vojnika, a 1' željezničara strijeljali.

21. *srpnja*: Odbijen je napadaj na želj. postaju Busovača bez gubitaka.

26. *srpnja*: Oko 350 odmetnika⁴ napalo je želj. postaju Busovača, koji napadaj je odbijen pomoću oklopnog vlaka bez gubitaka.

31. *srpnja*: Oko 500 partizana⁵ izvršili su napadaj na D. Vakuf, koji napadaj je odbijen bez gubitaka.

VI. Područje domdo sati Trnovo

Tokom mjeseca srpnja domdo sat Trnovo imala je više sukobi sa nadmoćnim neprijateljem, kome je uspjelo da pređe preko prostora Trnovo prema jugu. Prilikom borbi domdo sat imala je 2 mrtva, 6 ranjenih i 4 nestala, a na strani neprijatelja bilo je 10 mrtvih i više ranjenih.

Važnijih događaja nije bilo.

VII.) Područje 4. lovačke brigade

Tokom mjeseca srpnja 7. pješ. pukovnija učestvovala je u podhvatima čišćenja partizana na području Visoko—Semizovac—Olovo—Breza—Vareš—Kakanj, sa ciljem da se ovo područje oslobodi od odmetnika.

Važniji događaji bili su sljedeći:

9. srpnja: II. bojna ove pukovnije prilikom izbijanja u selo Nišići (25 km. s. od Sarajeva) napadnuta je sa kt. Kljunta (1075) gdje je došlo do borbe prsa u prsa u šumskom predjelu, ali je bojna uspješno odbila neprijatelja uz male gubitke i zauzela Kljuntu.

11. srpnja: III. bojna ove pukovnije bila je napadnuta od nadmoćnog neprijatelja kod Rakove Noge⁸ (25 km.s.i. od Sarajeva) i poslije dvosatne borbe bojna je bila razbijena i odmetnici su zauzeli Rakovu Nogu. Više od pola bojne je zarobljeno i razoružano, veći broj ranjeno i poginulo. Od naoružanja izgubljeno je 325 pušaka, 8 strojopušaka, 3 bacača i 4 strojnice.

Koncem ovoga mjeseca po završenom podhvatima pukovnika je prebačena u prostor Travnika na odmor, izobrazbu i novo preustrojavanje.

Postrojbe 13. lovačke pukovnije početkom mjeseca prebačene su u prostor Bugojna—D. Vakufa i G. Vakufa. Sa ovom pukovnijom prebačen je i IX. topnički sklop, a XI. topnički sklop učestvovao je u podhvatima u sastavu 7 pješ. pukovnije.

B) IZKUSTVA

U podhvatima tokom ovog mjeseca pokazalo se, da nije uputno davati borbenim jedinicama suviše široke frontove prilikom nadiranja i napadaja na neprijatelja, jer se time jedinice razvuku i oslabe svoju borbenu snagu, kao što je bio slučaj sa III. bojnima 7. pješ. pukovnije, koja zbog širine fronta nije mogla osigurati svoje bokove, zbog čega je bila obkoljena i uništena.

C) NEDOSTACI I POGRIESKE

Nedostaci u toku ovoga mjeseca su uglavnom isti kao i u toku proteklih mjeseci, što je već iznijeto u bojnim relacijama za protekle mjeseci,

Osobitih pogriješaka u zapovjedanju od strane zapovjednog osoblja nije bilo. Svo osoblje vršilo je svoje dužnosti točno i savjestno.

(M.P.)

Zapovjednik general
(Prohaska)
Prohaska

IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE USORA I SOLI O AKCIJAMA I
BORBAMA JEDINICA NOV NA PODRUČJU ZUPE U MJE-
SECU JULU 1943 GODINE¹

A)

PARTIZANSKA DJELATNOST NA PODRUČJU VELIKE
ZUPE USORA I SOLI U MJESECU SRPNJU:

30. lipnja 1943. g. došla je 1., 3. i 5. partizanska Krajiška brigada sa Banjalučkim odredom u jakosti 3.500 do 4.000 boraca sa 150 tovaraih konja na područje kotara Teslić (četničko područje), te su svoje grupe razpodjelili po selima Liplje, Bebe, Klupe, Buletić, Osivica, Ukrnjica i Cečava² (5—15 km jug. zap. 1 sjev. zap. od Teslića).

Naoružani su sa 1 protuoklopnim topom, 2 brdska topa, nekoliko bacača, te mnogo drugog automatskog oružja i strelijava.

Partizani po zaposjednutim i okolnim selima od tamošnjeg pučanstva vrše pljačke stoke, hrane, odjeće, obuće i ostalog do čega dođu.

Kao poznati vođe ovih partizanskih odreda su: pukovnik Mažar zvani Šoša,³ bivši zapovjednik Kozare, Ilija Slavinić, Savo Čereković i Zvonko Grakalić.

4. srpnja 1943. g. u 2300 sata, otpočeo je žestoki napadaj 2 Srijemske, 2 Vojvođanske i Šekovičke brigade, te 3 bataljona Crnogoraca partizana, na naše položaje oko Zvornika kao i na sam grad Zvornik. Borba je trajala do 5. srpnja 1943. do 1030 sati, kada su partizani zauzeli grad Zvornik⁴, a branioi Zvornika povukli se uz panično bježanje građana preko mosta na Drini, na srbsku stranu.

Gubitaka na našoj strani za vrijeme uličnih borbi i prilikom povlačenja na mostu preko rijeke Drine, bilo je što oružnika, ustaša, građana i legionara oko 200 mrtvih i oko 350 ranjenih.

Partizani su također imali velik broj mrtvih i ranjenih, ali se tačan broj ne zna.

Za vrijeme boravka partizana u Zvorniku, opljačkali su oružničku postaju. Isto tako opljačkali su sve posebničke trgo-

¹ Kopija originala, pisana na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21/11—1 do 8, k. 195. Dokumentu nedostaje kraj.

² Vidi dok. br. 159.

* Narodni heroj Josip Mažar-Soša u to vrijeme bio je komandant Četvrte NOU divizije.

⁴ Vidi dok. br. 262.

vine u gradu Zvorniku. Kotarska oblast, porezni ured i sud nisu opljačkali, jer su na vrijeme novac i knjige evakuirane u Tuzlu, a podružnica Zemaljske banke u Zvorniku je novac zakopala i tako je sve spašeno.

5., 6. i 7. srpnja 1943. u više navrata njemački zrakoplovi vršili su bombardiranje partizanskih položaja oko Zvornika, od kojih je bombi i nekoliko kuća u Zvorniku oštećeno.

6. srpnja 1943. u 1200 sati, poginuo je zapovjednik oružničkog voda u Zvorniku, poručnik Josip Vukdin, na obali rijeke Drine na srbskoj strani, u času kada je postavljao straže na mostu preko rijeke Drine.

6. srpnja 1943. u 0700 sati, došlo je oko 3.000 partizana' sa 80 žena u rudnik Banovići, Mušići i Radin, te Begov Potok (13-20 km J.Z. od Zivinica), te sva skladišta razbili i sve žive namirnice u većim količinama opljačkali, kao i 15 kg. eksploziva i 50 kapisla.

7. srpnja 1943, u jutro rano, partizani su zapalili sva postrojenja u rudniku Banovići, Mušići, i Radin, a istog dana u 2400 sata zapalili postrojenja u rudniku Begov Potok, te tom prilikom ubili upravnika rudnika Narad Ivana i brata mu Pepi.

Sve radnike iz spomenutih rudnika, partizani su odveli sa sobom, te iste liečnčki pregledali, pa ukoliko su koga pronašli zdravim zadržali kod sebe, a bolesne vratili kućama.

7. srpnja 1943 u 1000 sati, oružnička ophodnja postaje Lukavac, u jakosti od 3 oružnika, sukobila se sa partizanskom ophodnjom jačine od 8 partizana u selu Dublje—Poljice (6 km J. od Puračića). Nakon kraće borbe partizani su pobjegli u nepoznatom pravcu.

Gubitaka na našoj strani nije bilo. Gubitci na strani partizana 1 mrtav, a 1 ranjen koji je uspio pobjeći, a od sebe odbacio kapu, kaput, gunj, koje stvari su pale u ruke naše ophodnje.

8. srpnja 1943. naše zrakoplovstvo vršilo je bombardiranje partizanskih položaja u selima: Omazići, G. Bućik, Lugovići, te rudnik Litvu, Hrvate, Mušice, Banoviće i Begov Potok, nešto su se partizani povukli u smjeru Treštenice i M. i S. Jarušaka (16-19 km Z. od Zivinica), sa namjerom da se prebace u Ozren na četničko područje. Posljedak bombardiranja nije poznat.

8. srpnja 1943. u 0700 sati, oružnička ophodnja postaje Lukavac, jačine 3 oružnika, uhvatila je u selu Dublje (11 km S.Z. od Zivinica) 2 partizana bez oružja, koji su bili kao izvid-

nica. Uhićeni su Vulaković Ivan star 29 godina sin Petrov iz sela Ladešić Draga, občine Netretić, kotar Karlovac, i Mato Stauduhard, star 16 godina, sin Ivanov iz sela Skele, občina Jukinac, kotar Glina. Uhićeni su predani Njemačkoj vojnoj komandi u Tuzli.

8. srpnja 1943. u selu G. Lukavac (9 km J.Z. od Zivinica), vođena je borba između partizana i naših postrojbi. Nakon kraće borbe partizani su se povukli a na mjestu borbe ostavili ubijenih 8 muškaraca i 1 ženu.

8. srpnja 1943. u 0800 sati, naše oružane snage povratile su grad Zvornik u naše ruke, a partizani se razdvojili u dvije grupe, od kojih se jedna povukla u smjeru Šekovića, a jedna manja u smjeru pl. Majevice. Istodobno su naše postrojbe koje su se povukle u Srbiju, povratile u Zvornik gdje su nastavile redovitu dužnost.

8. srpnja 1943. u 1600 sati, partizanski odredi u jakosti 1000—1500 pušaka uz pripomoć jednog odjela četnika Ozrenskog odreda, koji se je priključio partizanima, izvršili su napadaje na uporišta Domdo⁶ pukovnije: Seona, Jaruške, Strojna, Begići i Grič (6 do 14,5 km J.Z. od Puračića) i iste zauzeli.

Ljudstvo pomenutih uporišta pod jakom neprijateljskom navalom povuklo se na uporište Turija (6 km. J.Z. od Puračića).

9. srpnja 1943. u 1000 sati, naše postrojbe, koje su bile u selu Turiji (6 km. J.Z. od Puračića) i obkoljene po partizanima, povukle se po zapovjedi Njemačkog operativnog zapovjednika u Lukavcu, na nove položaje na Tirilovac, kota 272 i 326 (1.5 km J.Z. od Puračića).

10. srpnja 1943. stigle su u jutro rano jedinice „Vražje divizije“ na položaje koje drže naše postrojbe na koti 272 i 326, i brane nadiranje partizana prema Lukavcu i Puračiću.

Jedna bitnica iz Lukavca tuče partizanske položaje u sela Poljice (14 km. S.Z. od Zivinica), Babice (18 km. S.Z. od Zivinica), Treštenicu (18 km. Z. od Zivinica), Turija (6 km J.Z. od Puračića) i Prokosović (3 km. J. od Puračića).

10. srpnja 1943. u 0100 sat jedna grupa partizana u jakosti oko 300 boraca sa većom komorom i živežnim namirnicama, koja se prebacivala sa sjevera na jug iz planine Jelice (19 km. J.I. od Tuzle) za Sekoviće, naišla je na zasjedu Njemačke vojske na putu Tuzla—Zvornik (1 km. I. od Kalesije). Zasjeda je na partizane otvorila vatru i borba je trajala do 0400 sata, kada su partizani odbijeni odkuda su i došli.

Gubitaka na našoj strani nije bilo. Gubitci na strani partizana 1 mrtav, 2 zarobljena i više ih ranjeno.

Plien: 2 puške i dielovi brdskog topa, te 4 konja natovarena živežnim namirnicama.

10. srpnja 1943. u 1200 sati, sukobile su se jedinice „Vražje divizije“ sa partizanima u selu Poljice i Dublje (11 km. S.Z. od Zivinica) gdje su se bile grupirale partizanske snage u cilju napadaja na Lukavac i uništenje tvornice.

Gubitci na našoj strani: 1 Njemački poručnik i nekoliko domobrana ranjeno, dok su gubitci partizana nepoznati.

3 tanka „Vražje divizije“, koji su sudjelovali u ovoj borbi, zapali su u močvarno zemljište, gdje im je nestalo pogonskog goriva, te uslijed jakog neprijateljskog pritiska posada istih morala se povući prema Kiseljaku (7 km. S.Z. od Zivinica) uništivši prethodno oružje na tankovima. Jedinice „Vražje divizije“ pod nadmoćnijim neprijateljskim pritiskom povukle se prema Lukavcu, našto su partizani ostavljena 3 tanka zapalili i uništili.

10. srpnja 1943. u 1700 sati, jače snage „Vražje divizije“ ponovno su napale iste partizanske položaje, koje je u ogorčenoj borbi uzpjelo zauzeti, a neprijatelja potjerali u smjeru Svatovca (14 km. Z. od Zivinica) i Babicama (18 km. S.Z. od Zivinica) bez vlastitih gubitaka.

Gubitci partizana su 12 mrtvih uz plien 12 pušaka i nešto strijeljiva. Prema tragovima krvi gubitci partizana morali su biti mnogo veći.

Škola u Poljicama, gdje su se smjestili partizani, oštećena je sa 3 topovske granate, koje su izpaljene po jedinici „Vražje divizije“ u Lukavcu.

11. srpnja 1943. u 0100 sat, oko 500 partizana Srijemske brigade sa većom komorom, naišli na zasjedu Njemačke vojske na prostoru Kalesija—Kadrić. Borba trajala 3 sata i partizani povraćeni natrag u Šekoviće⁷.

Gubitaka kod Njemačke vojske nije bilo, osim što je 1 lakše ranjen.

Gubitci partizana 14 mrtvih i 2 uhvaćena živa. Plien 2 puške i 5 konja s tovarima.

11. srpnja 1943. u 1400 sati, skupina od oko 400 partizana⁸ izvršila je žestok napadaj iz pušaka, strojnica i bacaćima mina, na uporište Domdo pukovnije, Svojat i Lukavicu (15-17 km. J.I. od Tuzle). Borba je trajala do 1700 sati, kada je napadaćima uzpjelo zauzeti oba uporišta, a legionari povukli se na nove položaje.

Istog dana u 1800 sati, kada su partizani primjetili da će ih naše postrojbe napasti s leđa, povukli su se bez borbe sa

uporišta, našto su se legionari ponovno povratili na svoja uporišta.

Gubitci na našoj strani, 2 legionara poginula i 3 ranjena.

Gubitci na strani partizana nisu poznati.

14. srpnja 1943. u 0230 sati, teretni vlak broj 487 natovaren ugljenom, koji je vozio od Tuzle za Doboj, naišao je na porušenu prugu na duljini od 45 metara između Suhog Polja i Boljanića (12 km. J.I. od Doboja) i tom prilikom prevrнула se lokomotiva i 4 vagona, a 3 vagona ostala nagnuta.

Žrtava nije bilo osim što je strojovođa teže a ložać lakše ranjen.

Promet je uzpostavljen iztog dana u 2000 sati.

15. srpnja 1943. u 1600 sati, jedna skupina partizana nepoznate jakosti napala je na uporište „Turija“ — **Domdo** pukovnije, te nakon kraće borbe isto zauzela.

Gubitaka na našoj strani bilo je 2 legionara mrtva i 3 ranjena, a 7 zarobljeno. Gubitci partizana nisu poznati.

17. srpnja 1943. u 0230 sati, 3 bataljona partizana Srijemske brigade u jakosti oko 900 pušaka, napala su na oružničku postaju i selo Kalesija (20 km. J.I. od Tuzle). Oružnici i legionari uz pripomoć 2 Njemačka tanka i sudjelovanje našeg topništva iz Caparda, stupili su u borbu koja je trajala do 0500 sati, kada su partizani razbijeni u dvije grupe, od kojih se jedna vratila prema Šekovićima, od kuda su i došli, a jednoj je uzpjelo prebaciti se na pl. Jelicu (19 km. J.I. od Tuzle).

Gubitaka na našoj strani nije bilo. Gubitci na strani partizana: 4 mrtva i više ranjenih, a 6 zarobljeno, od kojih su 2 talijanska vojnika, Pavle Buitti rodod iz Rudžu Kalabija⁹, koji je 13.V.1943. po partizanima zarobljen u Staroj Pazovi, dočim ostalima se ne zna ime ni odkuda su.

17. srpnja 1943. u 0300 sati. prebacilo se 25 partizana od sela Jeginov Lug (9 km. Ist. od Zvinica), preko sela Petrovice (12 km. S.I. od Zvinica) za planinu Jelicu.

Upućena potjera za imenovanim vratila se bez uspjeha.

17. srpnja 1943. u 2330 sati, oko 500 partizana¹⁰ izvršilo je napadaj sa puščanom, strojopuščanom vatrom i 4 bacača mina, na uporište Domdo pukovnije u Miričini (12 km. J.I. od Gračanice) i Petrovo Selo.

Na uporištu je bilo 80 legionara koji su primili borbu, ali su nakon sat borbe razbijeni.

Gubitci na našoj strani: 1 legionar poginuo a 4 ranjena. Gubitci napadača nisu poznati. Napadaču je palo u ruke 3 pu-

ške, 8 sanduka streljiva, nešto odjeće i obuće, te gotovog le-ionarskog novca.

Napadač je opljačkao a potom zapalio uporište, željezničku postaju i željezničko skladište, zatim uništio željeznički most na reci Spreči, kao i željezničku skretnicu, a s minama oštetio prugu na 5 mjesta a na duljini od 1 km. Nakon obavljenog posla napadači su se povukli u selo Porječina podno Ozrena od kuda su i došli.

Željeznički promet obustavljen i ne zna se kada će biti uzpostavljen.

22. srpnja 1943. u 1000 sati, na mjestu „Omerova Voda“ (14 km. I. od Maglaja) sukobio se je 1. i 2. bataljon 369 „Vražje divizije“ koji su išli od Zivinica za Maglaj, sa partizanima nepoznate jakosti.

Uz sudjelovanje naših zrakoplova koji su našim snagama došli u pomoć, vojska pomenutih bataljona uzpjela je u žestokoj borbi razbiti partizane koji su se povukli u smjeru [r.] Krivaja, a jedna grupa u smjeru pl. Ozrena¹¹.

Pomenuti bataljoni produžili su iz Maglaja put za Doboj.

Gubitci na našoj strani: Hauptman (satnik) zapovjednik 1. bataljona i nekoliko vojnika. Gubitci partizana nepoznati.

Pnema vještima koje se provjeravaju u selima: **Turija, Jaruške, Treštenica, Banovići, Pribitkovići i Zeljova** (6-17 km. J.Z. i J. od Puračića) nalazi se 6.000 partizana, koji misle u najskorije vrijeme napasti Puračić i Lukavac. Ako dođe do napadaja brojčano slaba odbrana neće moći odoliti tolikoj sili. Potrebna je žurna pomoć.

23. srpnja 1943. na mjestu zv. „**Studenci**“ (7 km. J.I. od Teslića) partizani su porušili šumsku željezničku prugu u dužini od 200 m. i zapalili jedan most na reci „Dubovački Potok“ na dužini od 7 m.

24. srpnja 1943. u 0600 sati, došlo je 350-400 partizana u selo Komušinu (8 km. J. od Teslića) i tom prilikom ubili domobrana 2. sata 10 željezničarske stražarske bojne u Sunji, Lelića Luku, koji je u istom selu na dopustu bio.

Partizani u selu Komušini vrše kod tamošnjeg stanovništva popis stoke i živežnih namirnica.

28. srpnja 1943. u 1100 sati, povraćeno je u naše ruke uporište Grič i Turija (20-21 km. J.Z. i Z. od Tuzle), koja su istog dana u 0500 i 0800 sati po partizanima bila zauzeta.

Po zauzeću uporišta Grič i Turija, partizani se povukli u selo **Poljice** (16 km. J.Z. od Tuzle), gdje su se sukobili sa 4 Domobranskom pohodnom bojnomo i razbili je.

Gubitci na našoj strani: 7 mrtvih i 3 ranjena. Gubitci partizana nepoznati.

20. srpnja 1943. u 0035 sati, partizanska obhodnja nepoznate jakosti, sa dva mjesta od kote 319 (1 km. S. od Maglaja) izpalila je 2 svjetleća naboja u smjeru grada Maglaja, a potom iz strojopuškaka u više navrata sa prekidom oko 100 naboja.

Na ovo pripucavanje partizana, vojna posada u Maglaju odgovorila je vatrom. Pucnjava je trajala do 0100 sati.

Gubitaka na našoj strani nije bilo. Gubitci partizana nepoznati.

Ujedno se izvješćuje da se je sa područja kotara Tuzle i Gračanice prebacilo nekoliko partizanskih grupa na područje kotara Maglaj, koje su razpodjeljene u sela G. Rakovac i Brezići (12 km. S.I. od Maglaja), te u selo D. i G. Bukovica (11 km. I. od Maglaja), gdje se i sada nalaze.

Jakost ovih grupa nije još utvrđena, ali su dobro naoružane sa strojopuškama.

21. srpnja 1943. jake partizanske snage koje se sastoje iz II, V., VII. i XII. partizanske brigade¹² u jakosti oko 5.000 ljudi, zaposjele su sela: Kulaši, Popovići, Vučijak, Drenovo, te okolna sela na području kotara Prnjavor, te sela na području kotara Teslić, i to: Čečava, Čavka, Javorova, Borja i Klupe. Glavna komanda ovih skupina, nalazi se u selu Kulaši (10-3 km. J.I. od Prnjavora).

Kao pojačanje došla im je i 1 brigada II. Bosanskog korpusa¹³ koja se oko 15. srpnja 1943. povratila iz Maslovara i Sipraga, te se smestila u selo Čečava (13 km. S.Z. od Teslica), gdje je izvršila popis muških osoba starih od 15-50 godina, a uzpjelo im je prisilno odvesti oko 150 mladića.

Četnicima Borjanskog odreda dah su ultimatum da do 15 ov.mj. odlože oružje i pređu u partizanske redove, ili da se predaju hrvatskim vlastima. Ovome se četnici nisu pokorili već su stupili u borbu, te su im nanieli veće gubitke u ljudstvu i tvorivu, a 4 konja zapljenili.

22. srpnja 1943, partizanski odredi, koji su vršili operacije na području planine Ozren¹⁴, prebacili su se prema Maglaju i Zepču. tamo zauzeli položaje i namjeravaju se prebaciti prema Zavidovićima ili Tesliću.

U Zavidovićima ima vojske generala Vlasova, a također i bugarske vojske.

¹² Podatak nije tačan. Na ovom sektoru nalazila se Druga i Peta NOU brigada i Prnjavorski NOP odred. Vidi dok. br. 148.

¹³ Ona je bila ood komandom Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 166

¹⁴ Vidi dok. br." 93.

22. srpnja 1943 u 0530 sati, komunisti nepoznate jakosti zaposjeli su selo G. Teslić (5 km. J.Z. od Teslića) i okolna sela. Prugu šumske željeznice u dužini od 50 metara na pruži Teslić—G. Teslić—Pribinić, porušili i jedan željeznički most dug 7 metara na reci „Briesna“¹⁵ zapalili.

23. srpnja 1943. u 0530 sati, partizani nepoznate jakosti napali su i zauzeli selo **Komušinu** (10 km. J.I. od Teslića), a posadu **domdo** bojne razbili i rastjerali.

25. srpnja 1943. u 2330 sati, jedna skupina partizana nepoznate jakosti, napala je na grad Tešanj¹⁶, te istog djelomično zauzela i zapalila Poljoprivrednu školu.

26. srpnja 1943. u 0040 sati, sa juga prema sjeveru letio je nepoznat zrakoplov. Zadnje vrijeme vrlo često događa se da zrakoplovi neprijateljskih zemalja nadljeću naš teritorij i bacaju odmetnicima streljivo i oružje.

27. srpnja 1943. u 0400 sata, partizani su potrgali željezničku prugu između Zenice i Lašve, ali promet je uzpostavljen istog dana.

30. srpnja 1943, u 0130 sati, partizani u jakosti oko 150 ljudi izvršili su napadaj na mjesto Puračić (16 km. Z. od Tuzle). Legionari **domdo** pukovnije prihvatili su borbu koja je trajala 30 minuta, kada je napadaču uzpjelo zauzeti mjesto Puračić.

Partizani su razorili most na reci Spreči, između sela i željezničke postaje.

Gubitci partizana nepoznati. Ni naši gubitci nisu poznati.